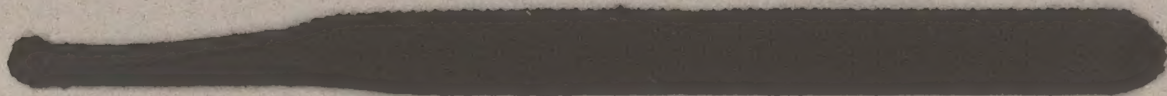
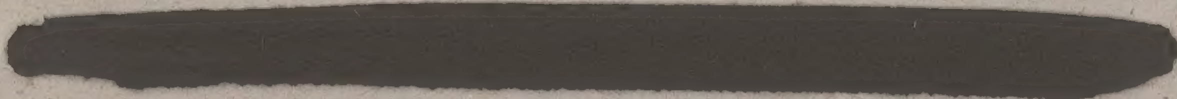
Wypisy i notatki Mieczysława Pawlikowskiego dotyczące zagadnień literackich i historycznych.

XIX–XX w.

Spis dzieł

Wyciągi z politycznej literatury.

— Philipp Korn. „Ungarns Recht u. Gesetz, ruhmvoll verfochten durch Deutsche, Polen, Ital., Engl., u. Franzosen in den Kriegsjahren 1848-9. – | Bremen 1853.

— Joh. Czerski, christkatholischer Prediger in Schneidemühl. „Offenes Sendschreiben an den Erzbischof von Freiburg. – | Schneidemühl

— Pataky. – Bem in Siebenbürgen. – Leipzig. 1850

— J. Michelet. – Légendes démocratiques du Nord. Paris 1854.

— Die polnische Frage vom deutschen Standpunkt betrachtet. – Von einem deutschen Staatsmann. – Leipzig. 1855

— Carl Friedr. Leederhose. – Das Blutbad von Thorn im J. 1724. – Ein Bild aus der Gesch. der Jesuiten. – Basel. 1852.

— Dr H. Hildebrandt. – Geschichte Polens bis zur Gegenwart. Dem Volke erzählt. – | Crossen u. Zielenzig. – Verlag v. Range.

— Lettre adressée à Sa Majesté l'Empereur d'Autriche par un gentilhomme polonais. – Berlin ~~Schweid~~ 1852.

— Cyprien Robert. – Le monde slave, son passé, son état présent et son avenir. 2 T. – Paris. 1852.

— B. Haureau. – Storia della Polonia dalla sua origine ai nostri di. – Venezia. 1848. –

VII. 1800–1830.

Poezya.

I) Naśladowcy francuskiego klassycyzmu.

Ep. Tomaszewski Dyzma Bończa [illegible], Jagiellonida
Zaborowski Tymon Dumy Pol.
Dmochowski Franc.-Xaw.

Lir. Niemcewicz Jul. Urs. Śp. hist.
(Osiński L.
(Morawski

Dydakt. Wężyk Franc. Okol. Krak.

Dram. Wężyk Franc. } Gliński, Barb. Radz. (L. Lit.)
Feliński Alojzy
Kropiński Lud. Ludgarda
(Bogusławski Wojc. Krak. i Gór.
J.N. Kamiński
Dmuszewski, Żółkowski, Osiński L.

II) Poeci Nowocześni.

a) Stanowiący przejście
Woronicz Jan Paw. Sybilla, Hymn do Boga
Brodziński Kaz. Wiesław
J.N. Kamiński. Al. Fredro.

b.) naśladowcy zagranicznych:

Odyniec Ant. Edw.
Alex. Chodźko
Korsak Jul.
Stef. Witwicki
Konst. Gaszyński
Stef. Garczyński, Gosławski Maur., Łapsiński Józ. Massalski

c.) Poezya czysto polska:

Ad. Mickiewicz ur. 1798.
Ant. Malczewski ur. 1792.
Sew. Goszczyński ur. ±1800
Bohdan Zaleski ur. ±1800

Powieść.

X^żna^ Wirtemberg'ska z Czartoryskich
Jul. Urs. Niemcewicz
(L. Kropiński
F. Bernatowicz
Fr. Skarbek
(Konst. Gaszyński
(Franc. Wężyk.

Proza.

Życiorysy:

Józ. Max. Ossoliński „Wiadomości hist.-kryt."
X. Franc. Siarczyński Obraz w wieku Zyg. III.
Aloizy Ożiński Skarga, Ti Oracki, Kopczyński, Wujek.

Geografia i Podróże:

Stan. Borkowski. [illegible]
Alex. Sapieha [illegible]
Krystyn Lach Szyrma; Tomasz Święcki.

Historya:

Joachim Lelewel.
Jerzy Samuel Bandtkie + dzieje nar. pol.
J. J. S. Sękowski Collectanea z dziej. [illegible]
Surowiecki Waw. + [illegible]
Zoryan Chodakowski" (Adam Czarnocki)

Filozofia:

Józ. Gołuchowski O stosunku [illegible]
Jan Śniadecki; J. N. Kamiński, Jankowski, Jarowski, Szaniawski

Estetyka

Euzeb. Słowacki
Maur. Mochnacki Lit. pol. w w. XIX.

Natural.

Jędrzej Śniadecki, Chemia, fizyka [illegible]
Stan. Staszyc. O ziemiorodztwie gór Sarmacyi.
Jundziłł

Lekarstwo.

Arnold. (Hist. Lek. w Pol.) Józ. Raf. Czerwiakowski
Jęd. Śniadecki.

Matematyka

Jan Śniadecki. - Seb. Sierakowski, Podczaszyński
Maciejowski, Stanisławski, Czech, Hreczyna, Dąbrowski, Grabiński
Frydrychiewicz

Krasomówstwo:

Jan Paw. Woronicz
Lud. Osiński
&c.

Literatura. | Felix Bentkowski o pierw. Kr. drukarń, Hist. Lit.
Józ. Sołtykowicz: o stanie Akad. Kr.
| X. Hieronim Juszyński Dykc. Poet. Pol.
Jerzy Sam. Bandtkie Hist. Drukarń Kr.
Lelewel, J. W. Bandtkie, Linde, Sołtykowicz

Gramatyka. Józ. Mroziński
Józ. Muczkowski M. Jeliński
~~Linde Sam. Bog.~~
~~[illegible] [illegible] (Olszew, [illegible], [illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

Irydion 1836, Berlin 1840
Trzy myśli pozostałe po śp. Hen. Ligęzie 1841
Noc letnia 1841
Przedświt 1843 &c.
Agaj Han. Wrocław 1834.
Wybór komedyi ... wyd 2gie 1837.

Zamek kaniowski. Warsz. 1828.
Niektóre poezye liryczne S. B. Goszczyńskiego po pismach czasowych drukowane, wyszły w wydaniu Lwowskiem z 1838, wyszło w „Trzech Strunach" z 1839 zawarte. —
Proza Goszczyńskiego: „Katolicyzm" (t. j. poezyi), „Nowa epoka poezyi polskiej" w „Pam. pow. nauk i um." Krak. 1835. — „Stosunek poetów do przeszłości" (streszcz.) w „Roku" 1843. — „Wyjątki z nowy o góralach tatrzańskich" Rok 1844.
„Podróż w Tatrach" — ~~[illegible]~~

VIII. [illegible]

Poezya.

I. [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

II. [illegible]

1. [illegible]

2. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Wyp. [illegible]

124 7

(Trzeci Raz: „Nowy Zbiór klassyków polskich. T. I. Satyry Opalińskiego: Poznań w Księgarni 184..

Opaliński:
„Juvenalis redivivus" 1691. - 8º Drugi raz pod tytułem „Zwierciadło" w Wenecyi 1698.
Pag. 31. Satyra VI Księgi I: „Bo intratą na konie; pachołki, karety
Wystarczy; lecz na dzieci niewieściec żad(n)a brać."
Pag. 190. Satyra VII. Księgi IV: „Ale człowiek poczciwy odwagę mieć (?)
& ... satyry na żony zwodzące mężów, Nagany też się nigdy tynajmniejsze bój"
na złą edukacyę, na wysyłanie synów za granicę. & ...

A. Trivium: Gramat. - Retoryka, i Chorał
B. Quadrivium: Filoz. - i później: Matem.
(1 Baccalaureus (1. cursor 2. formatus)
2 Licentiatus
3 Magister
4 Doctor.

(Chłop sieje konopie: jaskółki wołają: „Ciej-pyl, będą wici." (na ciotki) ... (Panny wciąż)
Podług starego uboższego tłumaczenia, u kuklin czytane do przepiórki na wiosnę i wołka:
„Były tutaj stałki, brózdki, teraz nie ma nic" - Przepiórka woła: „Pójdzie żąć!"

... starał się każdą w 4 wierszach zakończyć!
... Stamburg.

Piotr Zbylitowski (Ob: Woj. II.) „Wiewiórka"
= żony siostra

~~<u>Grzegorz z Sanoka</u> (cyt. z ....~~

~~nazywa (Wojc. III.12.) „scholastyczną filozofię" w ogóle scholastycyzmu wykład <u>obnosząc się nad wszelki</u> owocem (?) „mamieniem oszukującym".~~

~~Quod est demonstrandum~~

Dr. Józef Emanuel Jankowski (profesor Filozofii) „Succincta logices in Polonorum scholis historia." Cracoviae 1828.-4°. Pag. 16.

Wyjątki.

Pierwsza logika którą czytano w Polsce była jak się zdaje logika S-go Augustyna.-

Nominaliści (: n.p. Mateusz z Krakowa, Mikołaj z Gijelczew:) wraz Realiści rozpowszechnieni

W dyspucie stronników zdań S-go Tomasza z Akwinu i Jana Duns Szkota - Polaków większość za pierwszym.

Nicolaus de Gorzkow. Prof. Filoz: i 3ci Rektor Uniw. Jag.

~ „In Philosophiam universam comentarii" (manuskrypt)

Joannes de Glogovia. Prof. Filoz: +1507.

napisał i wydał 4 Kompendia o logice. 1499.-1511.

Michael Vratislaviensis. Prof. Teolog: +1533.

~ „Introductorium Dialecticae" (: Compendium logicae:)
- Crac. 1504. - Crac. 1509. - Norimb. 1511. - Crac. 1515.
- Argentorati 1515. - Crac. 1522.

Joannes Dobczycensis (Bernardyn)

~ „Opusculum de arte memorativa longe utilissimum.
„In quo studiosus lector tam artificialibus praeceptis
„quam naturalibusq. medicinalibusq. documentis memoriam
„suam adeo fovere discet: ut quaecunque vel audita
„vel lecta illi commendaverit tanquam in cella:
„penaria diutissime conservaturus sit." Crac. 1504. 4°

[: Janociana. Vol. II. pag. 79:]

Thomas Murner † 1530. (niemiec, wykładał logikę w Krakowie)

~ „Chartiludium logices." Crac. 1507. — Argentorati 1509.
— Bruxellae. 1509. — Parisiis 1629. —

(„Chartiludium logices seu logica poetica vel memorativa" zamiast nazw terminologii logicznej kładzie dla uobrazowania i wbicia w pamięć wyobrażenia rozmaitych przedmiotów: słońce, rak, gwiazdy, wąż &.)
Tak szybko uczniów pouczał w prawidła logiki tym urozmaiconym sposobem, że oskarżony został o czary; usprawiedliwił się jednak i niezmierną sławą okryty w Uniw. Jag. — Zaświadcza to Testimonium ~~wydanie~~ Jana z Głogowy Univ: Crac: Collegiati wydrukowane w wydaniu Paryskiem Chartiludium r. 1629. —

Jacobus de Gostynin. (1491. Decanus Fac. Philos.)

~ „Theoremata seu propositiones Auctoris Causarum David Judei." Crac. 1507.

Nicolaus de Gijelczeph Prof. Univ.

~ „Expositio … in passiones terminorum Marsilii." Cracov. 1507. — 4°

Georgius Libanus

Andreas Glaber de Cobylino

Joannes Casparus Leopoliensis

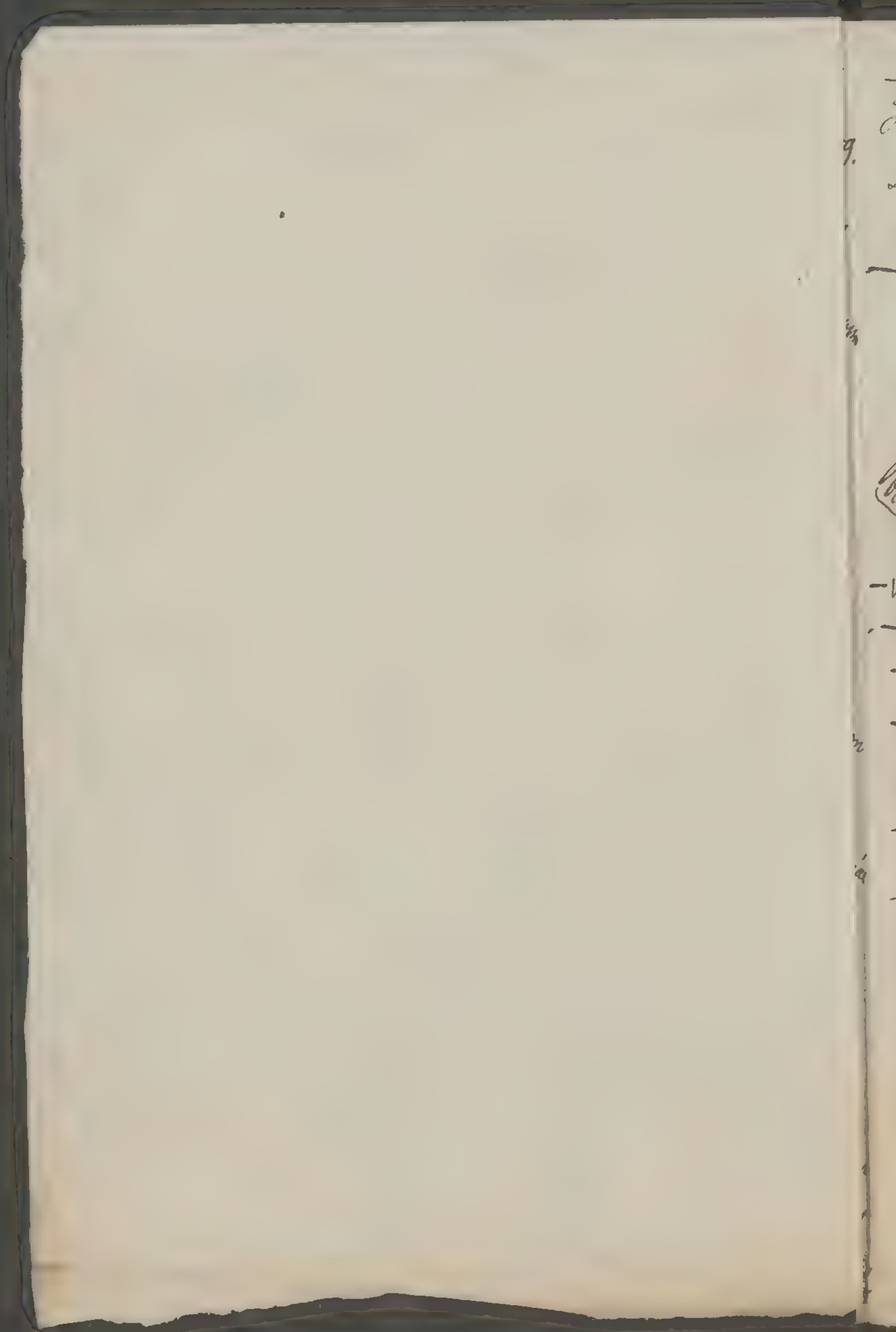
Stan. Radzimski, manuskrypt 1598.

Seculo XVII: Nicolaus Moscicensis, Samuel de Lublin, Ferd. Ohm (alias Januszowski), Thomas Szulc Pratnicki, Martinus Smiglecius, Lucas Załuski, Joannes Morawski, Thom. Młodzianowski, Adamus Krasnodemski, Adalbertus Tylkowski S. J.

Saeculo XVIII.

- Benedictus Dobszewicz (Eklektyk) S. J.
  „Praelectiones logicae." Vilnae 1761.
- Casimirus Narbut Sch. Pi. – Pierwsza logika w języku polskim wydana. – „Logika, czyli rozważania i rozsądzania rzeczy nauka, według której każdy ma we wszystkim prawdy dochodzić i strzedz się fałszu. Wilno 1766. 8vo
  – II wyd. Wilno 1769 – Wilno 1775 – Wilno 1782 – Wilno 1791.
- Kalendowicz Fran. Stan. Prof. Un. Jag. De criterio veritatis 1774.
- M. Petrus Cantius Rydulski.
  – „Dissertatio pro et contra Scepticismum" [illegible]
  ~ „Mixtum utile dulci" (rozprawa o logice, metaf. i fizyce. 1777)
- Joan. Nep. Trąbski. Prof. Un. Jag.
  ~ „De origine Idearum contra opinionem Platonis, Cartesii et Malebranchii."
- Salomon Maimon żyd * w Nieświeżu 1753 + 1800
  pisarz [illegible] (Vid. Meusel's Gelehrten Lexicon. B. VIII. Stn 444.)
- Andreas Ciankiewicz Prof. Un. Jag. – (za Lokiem)
- Joannes Znoska Prof. Un. Wilen. – (za Kondylakiem)
- Patricius Przeczytanski Sch. P.
- Felix Jaroński (za Kantem) Prof. Un. Jag. (względnie za Wentzelem z Linc)
- Izydor Choynacki Prof. Inst. Lovicien. (za Kantem i za J. Snell.
- Jan Śniadecki, Jos. Kalasanty Szaniawski
- Adam Ignacy Zubelewicz, Angelus Dowgird. Sch. P.

Jos. Eman. Jankowski „Compendium Logicae" [illegible] które odwołuje się wciąż.

i Prof. Univ. Jag: Laur. Bodocki, Valerianus Magni, Joannes Broscius (:Italus:), Simeon Stan. Makowski, wszyscy wydali coś o logice; w Univ. Jag. są manuskrypta profesorów:
Franc. Jos. Przewoski; Valentinus Mazurkiewicz.

— Sectatores Joannis Duns Scoti:

Joannes Stobnicensis, discipulus Michaelis Parisiensis de Bystrzykowo. Vulgavit trina ipsius opera. — Prof. Fil.
Mathaeus Holnstein, Silesius (: discip. Joan. Stobnicensis)
~~„Introductio in terminorum cognitionem fratris Alberti Fantini Bononiensi" — Crac. 1515. — 4º.~~
~ „Enchiridion logicae & Dialecticae." — Crac. 1521. —

Obcych dzieła wydane w Krakowie:

— Albertus Magnus „De intellectu et intelligibili." Crac. 1604. 4º.
— „Textus veteris artis, scil. Isagogarum Porphirii... Crac. 1516
— Frater Albertus Fantinus Bononiensis „Introductio in terminorum cognitionem." Crac. 1515. 4º.
— Petri Andreae Gammari, Bononiensis „Legalis Dialectica" Crac. 1526. — 4º.
— Tranquilli Andronici Dalmatae „Dialogus Philosophandumne sit?" Crac. 1545. — 4º.
— Joannis Caesarii „Dialectica." Crac. 1569. — 4º.
— Pater Antonius Ruvius Rodensis S.J. „Commentarium in universam Aristotelis logicam." Crac. 1608. — 4º.

Logica Scholastica. Saeculo XVII:

Angelus Wierzbowic, Ord. Praed., Step. Szczaniecki, Casim. Ostrowski, Adr. Miaskowski, Alex. Podlesiecki, Antonius Skorubski S.J., Jos. Rojowski, Adalb. Obrębski, Jacobus Paulus Radliński, Cas. Stęplowski Prof., St. Klečzewski.

Primus qui contra Scholasticorum nimias subtilitates extitit fuit
Gregorius Sanocensis, Prof., potem arcbiskup Leopol. +1477.
Jacobus Stemberg Gorscius +1585. Prof. – dobra łacina:
~ „Dialecticae artis comentariorum lib X. Crac. 1565. – 8°
Adamus Bursius. Prof. Akad. Zam.,
~ „Dialectica Ciceronis." Zamoscii 1604. – 4° ważne dzieło, chwalone przez Justus Lipsius'a &.

Jan z Głogowy – „Exercitium novae logicae" Cracoviae. Haller 1499. [Demb] później nie przedruk. Krakowski 1511, – przedrukowane w Lipsku [Demb str. 49]

— „Exercitium veteris artis" Cracoviae. Haller 1504 przedruk Strassburg 1507. [Demb]

— „Introductorium in tractatum J. de Sacrobusto & anno 1506 recollectum." – przedruk w Strassburgu 4º 1518. [D]

— „Minoris Donati & " Cracoviae Haller 1503. – Lipsk 1510 – Strassburg 1515.

(D.) — „Exercitium super omnes tractatus parvorum logicalium M. Petr. Hispani." Crac. Haller 1504 przedruk Lipsk. i Strassburg

(D.) — „Quaestiones in libros Aristotelis". Crac. Haller. 1511.

(D.) — „Physionomia brevis inde ex ill. script. recollecta." Cracoviae Victor 1514.

(D.) — „Joannis Glogeri art. mag. recollectio Chiromantiae." bez r. i m.

(D.) — „Interpretatio eorum quae Almanach verorum motuum planetarum Mag. Joh de Monte Regio inscribuntur." Crac. 1514.

(D.) — „Tractatus praell. [illegible] in judiciis astrorum de mutationibus aeris &" Crac. 1514

(D) — „Introductorium Astronomiae" Cracoviae, 1514.

(D) — „De causis matrimonii" 1509.

(D) t. j. Dembowski Edw. w „Piśmiennictwie polskiem" zawiera na str. 52 (prócz tych dzieł) wypis dzieł wyżej przytoczonych Jana z Głogowy, przypisanych temuż przez Hanke jest niezwykle dzieł ostatecznie. –

Michał z Bystrykowa (Parisiensis)

Jan ze Stobnicy
Michał z Wrocławia } Ob: Teologia

Jan z Głogowy.

+ „Computus chirometralis – vemco" &c. Crac. Haller 1511. 4° (– dto Cracov. Haller 1507
+ „Introductorium in tractatum Joannis de Sacrobusto." Crac. 1513. 4°
+ „Exercitium novae logicae." Cracoviae. 1510. 4° | + dto. Crac. 1511. 4°
+ „Exercitium veteris artis." Argentinae 1517. 4°

+ „Minoris Donati de 8 partibus orationis interpretatio." Crac. 1515. 4°
+ „Exercitium secundae partis Alex. Gallici" Crac. 1510. 4°
dto + Cracoviae 1517. 4° (– dto Crac. Haller 1504) (– dto 1518)

+ Questiones librorum de anima Mag. Joan. Versoris. Cracoviae 1514. 4°.
dto — Cracoviae 1501 Haller. 4° [zdeńst] i przedruk 1522 w Krak.

Andrzej z Kobylina „Problemata Aristotelis" 1535. (Pods: Jadwidze z Kościelca. – czemu niewiasty się nie …?)

Jakub z Gostynia. „objaśnił"

Mik: z Szlezewa. skrócił Dialekt

Sędziwój Czechel.

Jan z Dobczyna.

— „De arte memorativa”

Tomasz Murner.

— „Chartiludium logicae”

— Grzegorz ze Stawiszyna.

Twardowski ?

Wincenty Koffski, Dominikan, † 1488. zamurował w ścianę z bojaźni:

— „De prima materia veterum lapidis philosophorum.”

Nicolaus Polonus, Archidjakon Krak. Rektor (1271) w Padwie
— „Summa decretalium"

Franciszek z Prawdzic, Biskup Wrocławski
— „De clericorum et laicorum matrimonio" 1197
(: przeciw żeniству księży, po ukazaniu się nakazu papieskiego: :)

z wieku XIII.
Maciej z Warmii:
— „De divina gratia de electione & reprobatione"

Kaznodzieje
Wincenty Dominikan (1260)
Engelbert Cysters
Stanisław Franciszkan

Peregrinus
Stanisław Stojkon, Miechowita.

Św. Wit Dominikan — był przychodzi Mendoga.
— „De christianorum in Lithonia conditione deplorabili."
(: Jest-to list do Papieża Innocentego IV. :)

Mikołaj z Błonia (= Nicolaus de Plove)

— „De praecipuis deiparae festivitatibus"

+ „Tractatus sacerdotalis de sacramentis &c." + Argentinae. Mart. Flach 1490 4º
+ Argentinae 1508 4º
+ Cracoviae (Haller) 1519 4º
+ Cracoviae (Scharfenberger) 1529 4º

Franc. Stankar = Kalwinista krewi we wyznanie | złączył się z Socin z Aryanami –

Za czasów Lutra

(Biblia Lutra dedykowana Zyg. Augustowi

(Op.) — „De vero cultu Dei" Kraków

(Opus) — „de matrimonio sacerdotum. Kraków.

Mateusz Najman.

— Expositio Ecclesiastae, Cantici canticorum & Epistolas ad Romanos."

Benedykt Hesse.

— „De potestate Concilii supra Papam."

Jan Elgot. poseł na Koncilium Bazylejskie, podobnie i „udo" Pap. Feliksa V.

Mik. Czechel.

Jan z Oświęcima („Sacranus")

— „Elucidarius ritus rutheníci."

Jan ze Stobnicy.

— „Historia vitae et passionis dni n. J. Chr."

+ „Questiones veteris at novae logicae." – Crac. (Haller) 1508. 4º.

+ „Leonardus Aretinus comentario explanatus". (Haller.) 1511. – 4º.

+ „Parvulus Phiae naturalis." Crac. (Haller) 1517 – – – 4º.

Jan Kruzeburg.

Michał z Wrocławia.

+ „Epithoma conclusionum theologicalium pro introductione in 4ºr libros sententiarum Magistri Petri Lombardi Ep. Parisień." Cracchovia. Haller. 1521. 4º
+ Ito nieco odmienne wydanie z tegoż roku, tamże. (Ob: str 149 i ostatnie)

+ „Expositio, hymnorum interpretatio." Crac. (Haller) 1516. 4º
+ „Prosarum dilucidatio" Crac. (H. Ungler) 1530 4º
+ „Introductorium dyalectice" – Argentinae 1515. 4º

— „Introductorium Astronomiae" Crac. (Haller) 1506. 4º

— „Epitoma figurarum in libros phisicorum et de anima Aristotelis" Crac. 1503.

Franciszek Kreyszwic

Sty Jan Kanty + „Księżyc w pełni” Kaz. na pogrz. Mik. Serwacego X. Wiśniowieckiego. Kraków drukow. 1745 fol.

Sty Izajasz Boner

de Paradiso { Jakób
Piotr.

Jan z Poznania

Jakób z Bydgoszczy

„Vitellio" = Ciołek
zw.
+ „De natura, ratione & projectione radiorum." Norimbergae 1551. fol.

[illegible] XV w.
Jan z Łańcuta

+ „Algorismus linealis" Cracoviae (Haller) 1517. 4° wydanie . .

Przez Astrologię do Astronomii: Astrologowie „Tawniejsi":

Henryk Bohemus na dworze Wład. Jag.

Maciej z Przemyśla 1450 } Astrologii
Maciej z Miechowa 1522 } profesorowie w Akad. Krak.

Czytali: „Libros judiciorum astrorum" i układali corocznie: „Judicium majus – i minus" kalendarz większy i mniejszy.

Michał z Wrocławia 1494. drukuje pierwszy kalendarz polski.

~~[illegible]~~

Elementarne dzieło astronomiczne:
f. Jan de Sacrobusto:
z XIII wieku
+ „Sphaericum opusculum cum expositione p. Matth. Shamotulien.
Cracoviae 1522. 4º.
+ „Algorithmus" Cracoviae. 1504. 4º

Michał z Wrocławia Ob: Teologia.
Jan z Głogowy Ob. Filozofia. Tego czas uczeń:
Wojciech z Brudzewa.
[illegible] 55.
Tego zaś uczeń:
Mik. Kopernik

1 Jakub z Kobylina:
– „Declaratio astrolabii" (drukowane? D.)

2 Mateusz z Szamotuł.

3 Konrad Celtes (Poeta Łac.)

4 Bernard Wapowski
(+ „Dzieje Kor. P. i W. X. L. od 1380–1535. Wilno 1847. 8º)

5 Marcin z Olkusza
– „Tabulae directionum planetarum" (Exemplar mający majówie wiel. Dem. w Bibl. Jag.)
– „De reparatione calendarii." (za Leona X.)
[illegible] zawiera (D.)
Jan Latos [illegible]

ień.
522. 4°.

ue.
pemiki

°)

Bibl. Jag.)

Mik. Kopernik:

+ „Astronomia instaurata. lib. 6. qui de revolutionibus orbium coelestium inscribuntur." – Amstelrodami. 1617. 4°.

+ Rozprawa o urządzeniu monety" napisana 1526. (łać. i pol.) Tłum. p. Fel. Bentkowskiego. – Warsz. 1816. 8°.

+ (Ewertz I. U.: „Entwurf der .... v. Copernikus erfundenen .... Weltkörperbau Mitau 1846. 8°. Zegung)

★2.

Jan z Radlic Biskup Krak.
wyleczył Ludw. I Kr. Polskiego i Węgier

„Jan" z XIII w.

„Mikołaj" z XII w.

Kaszczek, – fariebnik w Szamotułach.
chirurg wyborny.

Siennik Marcin: uzupełnił T. v. Spiczyńskiego
+ „Herbarz, t. j. ziół tutecznych, postronnych i zamorskich opisanie". Kraków
(z dod.: Alex Pedemontana.) Scharfenberger 1568. fol.

z Urzędowa Marcin Dr.
+ „Herbarz Polski t. j. o przyrodzeniu ziół i drzew rozmaitych. Xięgi 2. Kraków 1595. fol.

Szymon Syreński ur. 1557) + 1611.
– „Zielnik, Herbarzem z języka łac. zwany." Kraków 1613.

Jan Ursinus
„Dissertatio pro conseqmendo gradu doctoris Medicinae"
. w której dowodzi uczenie kto wynalazł medycynę? czy Apollo, – Eskulap, – z jego synów Polidarius, Machaon. Kraków 1535

Jędrzej Glaber z Kobylina – „Problemata Aristotelis" & ...
– „Traktat o puszczaniu krwi" Kraków 1542. przy Zielniku Siennika

Piotr z Kobylina „O ratowaniu położnic" Kraków 1541.

Rzeczki domu lekarz ....

Piotr z Chatkowa ...
– z początku XV wieku

Baliński lekarz Króla Alexandra
zabitego maneni ...

Walenty z Lublina

Stańko lekarz Długosza
1592.

Stefan Falimierz, ...

Zyg. ... Hieronim Spyczyński: „O ziołach tutecznych i zamorskich i o mocy ich &" Kr. 1542.
– Wyd 2: Kraków. 1554.

Józef Struś lekarz Zygmunta I-go

+ „Ars sphygmica, seu pulsuum doctrina" libris V conscripta." – Basileae 1602. 8o

+ „In Luciani Samosatensis Astrologiam commentariorum lib I & II" interprete Er. Roterodamo." 8vo
braki tytułu.

Umiastowski Piotr
Zyg. III.
+ „Nauka o morowym powietrzu. 4 Xięgi Kraków u Rodeckiego 1591/4o

Oczko Wojciech, K. J. M. Medyk
+ „Przymiot" Kraków 1581. 4o
+ „Cieplice" Kraków 1578. 4o

★1.

... (...)

Porgte[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Początek XVI w.

<u>Jędrzej Libanus z Lignicy.</u>

powraca z Kolonii i wykłada w Krakowie literaturę grecką; — oskarżony o kacerstwo w r. 1528. pomimo wykłada z powróconej mu Katedry „Cebetis Thebani Tabula" …

— Kraków. H. Ungler 1528

+ „De musicae laudibus, oratio." Cracoviae. 1540. 8°

Profesorowie języka greckiego po Libanie:

Piotr Illicinus

Bazyli Goliński

Jan Cavaius z wyspy Chios.

<u>Jakób Przyłuski</u>

? — „Homeri Ilias & Odyssea" latine interpretata

+ „Leges seu statuta ac Privilegia Regni Poloniae omnia collecta." Crac. 1553 fol.

<u>Vadianus Joachimus</u> (von Watt) Helvetius, Poëta laureatus

+ „De Vadianorum familiae insignibus a Sig. I. donatis. Crac. (Hier. Vietor) 1515. — 4°

— „Homeri Batrachomyomachia" latine edidit 1522. Hier. Vietor.

<u>Nicolaus de Valle.</u>

— „Hesiodi poëmata, — latine. — … Hochfeder 1505

Marcin Kromer

latine
- Pytagores
- Fokylides „Poëmata" . . . 1536. Schaeffenberger.
- Teognides „Proverbia" . . . . . 1536. Hier. Victor.

1536. Hier. Victor.

Stanisław Warszewicki

- Heliodore „Etiopica" latine. - Basilea. Impr: Oporinus. 1552.

Dytmar, Biskup Merseburgski (2gi kronikarz niemiecki po Witekindzie) *976 + ±1020

+ Chronici libri XII. Helmestadii 1667 4°

+(Tłum: po niem.) v., Joh. Fr. Ursinus. Dresden 1790. 8°

+(Tłum: po niem:) v., Dr. J. C. M. Laurent. Berlin 1848. 8°

Nestor. *1050 + ±1110. („Повѣсть древнихъ лѣтъ")

+ „Älteste Jahrbücher der russischen Gesch." übers. v. Joh. Bened. Scherer Leipzig 1774. 4°

+ „Russische Annalen in ihrer slavonischen Grundsprache verglichen u. übersetzt u. erkl. v. Aug. Lud. Schlözer" Göttingen 1802 8°

Martinus Gallus. (Kończy Kronikę na r. 1120.)

za Bol. Krzywoustym
(: za pomocą Mich. Ciołka Bisk. Krakowskiego :)

+ Ob. Kadłubek

+ M^ni Galli Chronicon. Varsaviae 1824. 8° (Wydanie Bandtkiego)

Mateusz herbu Cholewa + 1166.

(w formie rozmów z Janem Arcyb. Gniezn.^t i z Janem Swoboda.)

Ciąg dalszy z zmianą formy:

Winc. syn Kadłubka Bis. Krak.

(zakończył na Mieczysławie Starym)

+ Historia Polonica. Dobromili 1612. 8°

+ Vinc. Kadł. & Martinus Gallus. Gedani 1749. fol.

+ „Res gestae principum & regum Poloniae saeculo XII & XIII. accedit Chronicon Polonorum per (Dzierswan) Varsaviae 1824. 8°

+ S. F. C. (Zajkowski) „Historja Polska skrócona" – Łowicz 1803. 8°

Dzierzwa + Historia Polonica cum commentario anonymi. (w 2^gim Tomie „Hist. Pol." Długosza. Lipsk. 1712. fol. str. 593 – 826.)

Xdz Godzisław Baszkon

(z Bogudwałem III. Biskupem Poznańskim) do r. 1273.

Ciąg dalszy: Obacz: w zbiorze Sommersberg:

Dzierżwa (= Mierzwa

Ob: Kadłubek.

+ „Kronika Polska w Końcu XII wieku napisana. Wytłum. Warszawa 1823. 8vo

Janek (z Czarnkowa) . . Archidjakon Gnieznieński. „Kronika

za Kaczwielk — w zbiorze Sommersberga tomie II.

— w zbiorze Mizler'a tomie II."

Henr. Łotysz.
— „Dzieje Biskupów Inflanckich" od 1182, do 1226.

Chrystjan Biskup Pruski (za Konrada Mazowieckiego do sprowadzenia Krzyżaków namówił)
— „Liber filiorum Belial"

Jan „ . . . . (nienawistny Polakom)
„Historia Dziejów Ruskich do r. 1278

X.^{ks} Piotr Duisburg chwalca Krzyżaków

Ciąg Dalszy:

Alexy Nisowitz do 1433.

Wigand z Marburga kronika zakonu Krzyżackiego w jęz. staro-niem. — w 15^{tym} wieku należ. przełoż.
+ „Chronicon" po łac. z tłum. polskim Edw. Raczyńskiego. Poznań 1842. 4°

Martinus Polonus Dominikan (Edw. Demb. zwie go Marcinem Strzębskim).
Hist.^a powszechna: + Chronicon (summorum pontificum atque imperatorum romanorum) Antverpiae 1574 8vo
+ dto Coloniae 1616 fol.
+ dto (po czesku: . . . . fol. na końcu Praga 1488.
— ~~dto~~ Basileae (w oryg.) 1559

Felix Bentkowski

964 - zaprowadzanie chrześć.
— 1333 Kaź. Wielki.

1333 –
— 1506 Zyg. I.

1506 –
— 1622 spory przeważnych Jezuitów w Krakowie

1622 –
— 1760 wskrzeszenie smaku X Stan. Konarski

1760 –
— 1807 X[illegible] Warszawskie

1807 –
— 1814. –

Lesław Łukaszewicz.

„Rys dziejów piśmiennictwa polskiego." (1) Kraków 1836. 8vo (2) Kraków 1838. – 8vo (3) Kraków 1848 12o (4) Kraków 1851. – 8vo

(— od niepamiętnych czasów
— 1000. zaprowadzenie biskupstw ustalenie stosunków z Rzymem.

1000 –
— 1347 (-64) założenie Akademii Krakowskiej (wiślicki statut)

1347 (-64) –
— 1521. Pierwsza drukarnia

1521. –
— 1621. Kłótnia Akademii z Jezuitami

1621. –
— 1750 (-73.) upadek Jezuitów. X Stan. Konarski

1750 (-73.) –
— 1822 wystąpienie Mickiewicza (Wyd. Ie: – 1800 = Tow. Prz. Nauk.)

1822 –
— 1851 (rok wydania 4go.)

Michał Wiszniewski.

– (Epoka przedchrześcijańska

960 - zaprow. chrześcijaństwa
— 1400. - Założ. Akademii Statut Wiślicki

1400 –
— 1500. Przewaga jęz. łać. ustalona. - Zyg. I.

1500 –
— 1650. Kłótnia z Jezuitami

1650 –
— 1750. Upadek Scholastycyzmu X. Konarski.

1750 –
— 1795 Francuzczyzna. Tadeusz Czacki

1795 –
— 1815 [illegible]

1815 –
— 1830 walka Klasyków z Romantykami wzrost poezyi polskiej

1830 –

K. Wł. Wójcicki

„Historya literatury polskiej" Tomów IV. – Warszawa 1845-6. 8vo

700 - początek narodu polskiego
— 1000 zaprowadz. biskupstw ustalenie stosunków z Rzymem

1000 –
— 1521 wydanie 1szej polskiej k.

1521 –
— 1621 do przewagi Jezuitów.

1621 –
— 1750 Upadek Jezuitów i Scholastycyzmu X Konarski.

1750 –
— 1825 Krasicki. - Francuzczyzna Szkoła Warszawskie Romantyzm. - zmiana uczuć [illegible]

1825 –
— 1845.

Jan Majorkiewicz

„Historya, literatura i krytyka" Warszawa 1847. 8vo

(– od najdawniejszych czasów do
— ± 1650 Początek upadku literatury

± 1650 –
— ± 1750 Odrodzenie literatury

1750 –

Ludwik Kondratowicz

(Pseud: „Wład: Syrokomla") „Dzieje literatury w Polsce" Warszawa 1850 – 8vo

969 Mieczysław I
— 1386 Wład. Jagiełło

1386 –
— 1586. + Stef. Batory

1586 –
— 1669 Abdykacya Jana Kaz.

1669 –
— 1795 Abdykacya Stan. Aug. 3ci Rozbiór.

1795 –

Edward Dembowski

„Piśmiennictwo polskie w zarysie". - Poznań 1845. 8vo

I.) (Epoka przedchrześcijańska (?)
— 1000.

II.) Epoka oświaty łacińskiej
1000 –
Podokres 1szy – 1500 (wznoszenie się piśmienności)
1500 – Podokres drugi – 1600 (Świetność literatury)
1600 – Podcinanie treści
– 1770 zmdlenie lit.
1770 – Podokres czwarty
– 1820 naśladownictwo francuzczyzny

III.) Epoka. Rodzimość literatury
1820 –
Podokres pierwszy – 1825 Budzenie i poczynanie.
1825 – Podokres 2gi – 1830. Mickiewicz
1830 – Podokres trzeci – 1844 Rozpoczęcie życia samodzielnego umysłowego. –

[illegible]

Jakób Parkosz z Żurawicy. Dr. Juris. Rektor Akad. Krak. - Kanonik.
+ „Antiquissimus de ortographia polonica libellus (wydr. 1450) przedrukowany r. 1830, p. Edw. Raczyńskiego w Poznaniu 8o.

Stan. Zaborowski zrazu wojak, potem kapłan, prawoznawca i podskarbi Zygm. I.
(do „Gramatices rudimenta" Kraków 1518. po raz. wydanych dodał;)
— „Ortographia, seu modus recte scribendi & legendi polonicum idiom."
wyd: Kraków 1518 - 19 - 26 - 29 - 36 - 39 - 60 - 64. Przetłum. na jęz. polski przez J. Kucharskiego Warsz. 1825.
+ „Tractatus de natura jurium & bonorum regis." Cracoviae. 1507. 4o

Jan Seklucyan, Luteranin

Piotr Statorius Stojeński.

— „Polonicae grammatices institutio." Kraków. Wierzbięta 1568.

Marcin Kwiatkowski

— „De latissimo usu & maxima utilitate linguae slavonicae" Regiomonti 1569.

Jan Januszowski (syn Łazarza Andrysowicza - drukarza) X.

— „Nowy karakter polski" Kraków 1594. przydat do dzieła zdania: Jana Kochanowskiego, St. Orzechowskiego, Ł. Górnickiego.
— „Wzor Rz. P. rządnej do ciała człowieczego przystosowany" Kraków 1613.
(nie sankcyonowane) + „Statuta, Prawa i Constitucie Koronne Łac. y pol. Kraków 1600 fol.

+ „Praeparationes devotae ad digne celebrandum seu communicandum Cracoviae. Lazar. 1596. 4o

Jan Mączyński

+ Lexicon lat.-polonicum. - Regiomonti. 1564. fol.

Ambr. Kalepin

Słowniki: (Mac:)
— Vocabulista dictus Bertoldus Zonalensis. 1437 (Słownik Łać.-polski) w Uniw. Krak.

1444 — Słowniczek wyrazów praw przy statucie Wiślickim.
1457 — Vocabularium latino polonicum (w Bibl.: Ossol.)
1464 — Wyrazy lekarskie porządkiem abc. (w bibl. ordyn. Zamojskich)

1475 — Klemens Bujak z Gostynia: „Thesaurus pauperum" opis roślin lekarskich, ich nazwy i polskie. (w Uniw. Krak.)

Kaznodzieje
— Samuel Maciejowski.

— Mikołaj z Błonia 1450 (Kazania łacińskie po wynalezieniu druku w Niemczech wydano.)
— Mikołaj z Koźłowa (Źródło: Teologia moralna)
— Andrzej z Kokotyna dysp.[^] z Hussyt. — Napisał rozprawę „o Mszy św." w kształcie listu do Zbign. Oleśnickiego

Mowy
— Wincenty Kot, Arcyb. gnieźn. (wychowawca synów Władysława Jagiełły)
— Jan z Rytwian.
— Zbigniew Oleśnicki, Kardynał
— Grzegorz z Sanoka
— Mikołaj Lasocki

Lodorecker Piotr Creu

Druk. (1450. Guttenberg, Faust & Scheffer.

1465 Günter Zainer (uczeń Fausta) przybywa do Krakowa i wydaje Jana Turrecremata „Explanatio in Psalterium." i Księgi Augustyna Kazgi.
← udaje się do Augsburga

Świętopełk Fiol drukuje czcionkami cerkiewno-ruskiemi.

W wieku XVI:

- Jan Haller.
- Gaspar Hochfeder.
- Hieronim Wietor.
- Floryan Ungler.
- Scharfenberger'owie.
- Siebeneicher'owie.
- Maciej Wierzbięta.
- Jędrzej Piotrowczyk.

Ad. Czarnocki (jako żołnierz przeciw Rosyi z r. 1809 przybrał później dla bezpieczniejszego pielgrzymowania w tem kraju nazwę Chodakowskiego

I. „O Sławiańszczyźnie przed Chrześcijaństwem"
(Zdanie Waw: Surowieckiego o tem piśmie Kraków 1835.

I. Z. Lipiński: „Piosnki ludu Wielkopolskiego." Poznań 1842.

700–1000.

Gęślarze, dudarze, lirnicy, kobziarze, („Bojanie")

Lumir
Zabój } wieszcze czescy Ob. „Rękopis Kralodworski"
Bojan – rusko-polski. Ob.: „Wyprawa Igora na Połowców"

Rękopis Kralodworski odkryty przez Wacława Hankę – 1817 w mieście Kralodwor... (z wieku XII.) język staro-czeski

W 1843. Wydanie 4to w Pradze z tłum: polskim przez Lucyana Siemieńskiego (wprzód osobno wyszło Kraków 1836. 12º), angielskim, niemieckim i innych słowiańskich. – 12º
(Przed Siemieńskim tłum: wybiórczo K. Brodziński, Kucharski, Bohdan Zaleski, S. Witwicki, R. Morawski (w ... mowie polskiej), Nabielak (w miarach oryginału. – T.: II Tom „Haliczanina"), A. Bielowski („Sąd Libuszy")

Wyprawa Igora na Połowców. (1^raz^ wydana w r. 1800 przez hr. Mussin-Puszkin'a (z wieku XII.) język staro rusko-polski z Kijowa
+ Tłum. August Bielowski (Lwów 1833. 8vo)
(Tłum. na niem: Józ. Müller, Aug. Kozebue, Swoboda. na czeski język: Jungmann, Hanka;

+ Lwów 1850. w tekście pierwotnym (jak wprzód przez Hankę i i.) wydał Jan Guszalewicz (z uwagami w małoruskim języku. 8º
Tłum. na jęz. polski: Cyprian Godebski (Hist. Lit. Kondrat. wyjątek.);

Pieśni ludu.

Jan Ciołek biskup Poznański (1400.) zbierał i przerabiał (Wiszniew. I 422.) (Janocki: Lettersin Polonia przyp.)
Za Zyg.-Aug. Jana z Wychylówki: „Kiermasz Wieśniacki" druk gocki. 4º
(1800. X. Hugo Kołłątaj: „Listy" w rękopiśmie do 1844.) Kraków
1818. Adam Czarnocki („Zoryan Dołęga Chodakowski") „Ćwiczenia nauk:" wykazuja ważność Pieśni ludu i zachęcają do zbierania.
Tow: Przyj. Nauk wyznacza nagrodę za napisanie dzieła (1828)
W następnym roku jeden tylko Wójcicki odpisuje

Łukasz Gołębiowski: „Lud Polski" Warszawa 1830. 8º
Zaleski (Wacław z Oleska) „Pieśni pol. i rus. ludu Galicyjskiego." Lwów 1833. 8vo (: Muzyka p. Karola Lipińskiego.)
X. Józ. Łoziński: „Ruskoje wesile." Przemyśl 1835. – 8vo
Wójcickiego... Pieśni Chrobatów, Mazurów, Rusi z nad Bugu &: Warsz. 1836.
Żegota Pauli .... Polskie (Lwów 1838) .. i Ruskie (Lwów 1839) galicyjskie
Józ. Konopka .... „ludu Krakowskiego"
Zejszner Ludwik ... Podhalan. – Warsz. 1845.

2.

Zbiory i przekł. pieśni litewskich: „Pieśni wieśniacze z nad Niemna" (Dz. ...) (w Dz. w. ... 1837. - 39-44 III tomy

Jucewicz (Ludw. z Połągwia) Wilno 1844 (część z niektórymi przysłowiami i idiotyzmami w mowie litewsko-krewskiej przyjął Czeczot. W. ... 846 8°)

B(rzozowski Karol): Nadniemeńskie 1844.

J. Kraszewski (w „Atheneum")

(Przekłady niektórych pieśni: Aug. Bielowski. Lucyan. Siemieński.

/: Bujnickiego „Rubon" 1845: „Poezya Białoruska" :/

/: Słowikowski Adam: w „Atheneum 1842. T. VI. „Dumy Wołyńskie" :/

Kantyczki, pastorałki, Kolendy i nabożki.

X. Mioduszewski: „Pastorałki i Kolędy" Kraków 1843. 8° | „Śpiewnik Kościelny" Kraków 1838. 8°

Pieśni obrzędowe: Sobótka (Kupało) (przed dniem Św. Jana.) Gaik (w nowej wielkanocy.) Korowaj (w drugie święto wielkanocne.)

Wesele (Ukraińskie zebrał E. Iżopolski: „Atheneum" T. V. z 1843) Miłosne. - Dumy.

Krakowiaki i Kołomyjki (Mazur, Wyrwas, Obertas). - „Powiatowe" (wyśpiewujące rozkładów) wojackie (...), pasterskie i zbójeckie Podhalan (Zbiór L. Zejsznera)

Historyczne (mało ... - ... - Iżopolski: „Atheneum") („Zoboni" A. Bielowski)

Legendy: (przez Dziadów śpiewane.) prócz: Kar. Brodzińskiego, Al. Odyńca, wiele po pismach peryodycznych

(: Legendy. zebrał X. J. Hołowiński. Wilno 1843. 8°:)

Pieśni ludu litewskiego. Rocznik Tow. Przyj. Nauk Tom. VI. 1870: Rozprawa i Tłum. Ksaw. Bohusza (dodatkowe)

Zbiory pieśni wrzucił: Rhesy [Je wymyślała ... Ludw. Osiński.

wym. Stanewicza (: Ksiądz Drozdowski - poeta w litewskim ... :)

Tłum: Kaz. Brodziński. - Al. Odyniec. - Adj. Chodźko. - ... Zatorski. - Jgn. Kulakowski.

(: Jan Czeczot. - Emeryk Stanewicz.) L. Jucewicz. - K. Brzozowski.

<u>Czeczot</u>: — „Piosnki wieśniacze z nad Niemna" 1. części. Wilno 1837.

— „ — — — — — — i Dźwiny" Wilno 1839.

— „ — — — — — — — z dołączeniem pierwotwornych. Wilno 1844.

+ Arnolf Zeliki · „Adagia" . . . Warszawa 1751. 8°

Tetau u. Temme: „— Volkssagen Ostpreussens, Lithauens u. Westpreussens." Berlin 1837.

Herman Gödsche: „— Schlesische Sagen, Historien u. x. Meissen. 1839.

Przysłowia i przypowieści. Ft... „W Wiszniewski Hist. lit. p. T I" 29

Salomon Rysiński:
„Przypowieści polskie centuryj 18." - W Lubczu 1618 4°
2 Wyd. bez miejsca i roku 4° dr. goc.
3 Wyd. Lublin 1629 ... (Przedruk: Wojcicki: Biblioteka Starož. pis. p. T. 2. Warsz. 1843.)

(W. Młodachk. p. ...) Gospodarstwo jezdzieckie, strzelca i myśliwca (pisane 1600) Poznań 1690 4°
- - Jan Żaberyc: „Politica Żywotkie" 1630 Kraków 4°
+ Grzegorz Knapski: „Adagia Polonica" 1632 (Trzeci tom „Thesauri Pol. Lat. Gr.")
- - K. Wł. Wojcicki: „Przysłowia narodowe" Warszawa 1830 t. III.)
... „Klechdy." Tomów 2. - Warszawa 1837
... „Staroż. Przypowieści: XV-XVII w." „ 1836
+ Dr Constant Wurzbach. „Sprichwörter der Polen, historisch erläut." Wien 1851. (Wyd 2.) 8°

(Rozrzucone w dziełach: (Wiszniewski Hist. lit. T. I.) ...
Kwartalnik naukowy Helcla. Kraków 1832 T. 2. str. 19.
Stare gawędy i obrazy 1840 T. 2 str. 237.
Obrazy starodawne Warsz. 1843. T. 1. „Przysłowia zmarłe"
Zarysy domowe. Warsz. 1842. - t. 29 (Zwierzęta, ptaki, drzewa & ze stanowiska ludu

Powieści i podania ludu:
Kar. Wład. Wojcicki: „Klechdy..." Warsz. 1837. 8° tom 2.
Berwiński: „Powieści wielkopolskie." Wrocł. 1840 ... 8° ... 2 ...
Kar. Baliński: „Pow. ludu" (wydał Wojcicki) Warsz. 1842
Jan Barszczewski: „Szlachcic Zawalnia" Petersb. 1844 45. - Tom 2. 8°

{) Zarysy domowe. 1842
Ł. Gołębiowskiego: „Lud polski" Warsz. 1830.

Athenaeum Kraszewski ... Biblioteka Warszawska Przyjaciel Ludu.

4/ II. 1. [illegible]

(Łukaszewicz II, od 1000 do 1364. założenie akademii krak.)

(" III, " 1364 do 1521 (wydruk. I-ej polskiej książki)

1000 – 1521

Zaprowadzenie biskupstwa t.j. ustalenie stosunków z Rzymem } Wydrukowanie 1-ej polskiej książki.

1400 Akad. Krakowska z wsi Bawół przeniesiona do Krakowa

Najdawniejsze pomniki jęz. pol.:

±1290. + z wieku XIII lub wcześniejszy. Psalm[illegible] 50-ty (tłum. proza) (medycki rękopis) ... także Świdzińskiego w Krakowie.

<u>Książeczka Królowej Jadwigi</u>. Obacz „Czas"

<u>Pieśń „Boga Rodzica"</u> – Obacz „Statut Łaskiego" z 1506.
„Kwartalnik naukowy" Tom <u>III</u>.ci str 329.

(Jad) ie wyj. Zielnik polski z 1423. 31 3

Proza: Żyt' wrio 14[illegible]; 1450. / "Sr. Univ. lektor M. " , rymoinia
+ Gramatyka: Jacobi Parcovii de Żorawice "antiq[uissi]mus de orthographia poloni[c]a libellus." (w. dał Edw. Raczyński. Poznań 1830.)

(Prawo)
Od stan. Skarbimierz. 1449. Święto[s]ław z Wojcieszyna, tłum. Statut Wiślicki [illegible] Hołowny, (z Bibl. Pał. wyd: Lelewel Wilno 824)
1450. Maciej z Rożan: (Zatorynik "Ws. stricia" wyd. Kaz. Stronczyński. 1844. 4°) tłum. statut mazowiecki
← (Bezimiennego przekład stat. Wiślickiego i jag[iellońskich] ustaw w (1503) wyd. Lelewel)
Paweł Wladimiri "de potestate papae et imperatoris" – (w. t. k. prawa Magdeb. t. j. – "o niewinnych sądach" – z rękopismu 1501
Historja: 1500. Stan. Chwalczewski, starosta kobryński "Kronika Polaku" (Warsz. 1819) przepisanego: Wiszniewski
1510 Lenart z Balic "Żywot Aleksandra W. Ks." (Maci) Hist. lit. p: T. V[ty]) L
pisanie w...

10[ciorz] bożego przykazania wierszem z 1481. na okładkach deszczułkach książki tak: wyp. Whumaniorum w Bibl. Krak. wyj
Mikołaj z Błonia 1450 (L. W. 25) ustęp "Wykład Pisma Sw." w tego dzieła tak: ". . . . . . ."
(Najwyka" (Maci) książeczka do nab: Kr. Jadwigi. +Poznań 1823 i Kraków 1840.

Krasomowstwo.
Jag. wt. 1400 Stanisław z Kazimierza: przy przeniesieniu Ak. Kr. 1400 na pogrzebie Jadwigi 1399 (Wiszn. T. V[ty])
Jakób biskup Płocki, przed K.p. Grunwaldem 1410 1431 w obecności dysputy z Husytami w Krak[owie] (i IV[ty])
(Jana Kapistrana kazania łacińskie w tłum. powtarzano po polsku)
Mistrz Paweł z Zatora. (p. pogrzebie Wł. Jagełły.) 1434
1500 Jan z Dobczyc (1500) miewał w Krakowie kazania polskie
Władysław syn Kaź. Jag. 1471 mowa do czeskich posłów. –
(Stan. z Skarbim. komentował S. Grzeg[orza] dekretalium i dedykował królowej Jadwidze.)

Poezya: Religijna: – Mik. Trąby Arcyb. Gniezn. "Agenda" z 1410 – są tu modlitwy polskie
(w Mazyńskiego Dykcyonarzu): (St. wojciech (?) "Bogarodzica dziewica" (z ciekawego?) ("Pieśni kościelników" i. ii ...)
Piotr o zabiciu Tęczyńskiego z roku 1461 – Jana z Przeworszczyka "Nabożeństwo." podiumagist. v iw Przeworsk (1435)
Ks. Jędrzej Gałka z Dobczyna w Krakowie w Ślązaku (wyszły z rostkiego tłum. wyd.) Wiklefie
— Jan Opaliński (Jan z Szczyna – z Księgi ... 1496 – Ludzkie Pieśnie Matki B. (Łukasz z Nowego Brzostowa?)
— Jędrzej z Słupia. "Biesiada ..." 1496 [illegible]
— Jan W. Kowalski opat: "Pieśni o męce pańskiej" .4.
Świecka — Stan. Ciołek biskup Poznański. stare polskie pieśni wyszukiwał i wyśpiewywał.
— (Lelewel: "Księgi bibliogr." T. II[gi] XVII. obrazek (widowiska naturalnego) z (1400...)
— Pieśni nutowe 1408, 1472 w Dzienniczku pobożnym (Maciej)
Stan. Piskorzewski dziejami się zajmował i pieśni pisał 1410 (Maci.)
— Mikoł. Sandomierzanin (Maciejów) (Lwowo IV. 20)
— (Pieśń o klęsce Bukowińskiej. – o Pruskiej porażce)

Dramatyczna: (W. 2 teatr stary w Polsce "Wójcickiego. Warsz. 1842. II T. 8°)
Gadulstwo pisze o) Dyalogu po śmierci Kaź. Spraw. probyowe sztosie, smutek, wolność &
Za Kazka Białego: Papież Innocenty III do Hen. arcybisk. Gniezn. pisze żali się na igrzyska w kościele
(Długosz pisze) Dyalogu wyp. rawiany przed Przemysławem o morderstwie jego na żonie
w XIV w. przy wendach i t. p. "Rimarii" — Szopki, Jasełka, Wertep Ukraiński
Pielgrzymi "Pątnicy" opowiadają z migami i udawaniem osób swe podróże do Ziemi Św., Arymat
1507 Dyalogi: "O ścięciu S. Jana"
Dialogus. 1533 "Dyalog Dominikański" pom 4 dni trwał (scen 108. – osób 60) X. Juszyński w rękopisie
Adami de Bochnia 1603 Bernat Maciejowski Bp. Krak. na wrzask dyssydentów zakazuje, jednak trwają do Stan. Aug.
1522 Najnowsze Dyalogi Jezuickie

6. III. Wojcicki. – (wł. Łukaszewicza IV.)
1521 – 1621

Wydruk: Iszy polsk. ksiąg | Zepsucie Akad. Krak. z Jezuitami o zatarcie przez nich szkoły i ich przewaga.

Kat. 1390 – [illegible] – (Andrzej z Jaszowic) Biblia Kr. Jadwigi (Ks. Długosz) = Sarosz-Patak'ska)

Kat. 1556 Mik. Szarfenberger (? Dembowski) – Nowy Test. 4º pośw. Zyg. Aug. druk. Szarfenbergera (i.d. nie przyznaje)

Kat. 1561. Biblia „Leopolity" Jana X. (?) pośw. p. Szarfenb. 1go Zyg. Aug. fol. Krak. 1561. w Krakowie
(Jan Lwowczyk poprawił ks. Ewangelistów i tłumacz. N.Z. * 1527 – † 1572 spowiednik Zyg. Igo)
+ Wyd. 2. [illegible] Henr. Wal. fol 1575.
+ Wyd. 3. 1577 u Szarfen. fol. posw. Stef. fol

Luter. 1550 Jan Seklucyan (Luteranin, kaznodz. polski w Królewcu prusk.):
– „Testamentu now. część Ia (1551 – pośw. Zyg. Aug.), IIga (1552) 4º Królewiec
– „Wyznanie wiary chrześć. J. Seklucyana" Ob: Grammatyka.
– „Kancyonał polski"
– „Postylla pol. domowa" Królewiec 1556
– „Ewangelia ... Królewiec 1551. (...)

Kalwin. 1563. Biblia Brzeska czyli Radziwiłowska (na wzór Mik. Radz.) przypisana Zyg. Aug.
(syn wydawcy Mik. Krzysztof Radz. „Sierotka" niszczy) (Ob: Trzyciecki:)

Soc. 1572 Biblia Szymona Budnego | Kaznodziei w Klecku
Szymona „Biblia" Zasław litew. 1572. 4º. w egzempl. prostatycz najczęściej Tytułi ost. Karta brakuje
– „N. T." Łosk 1574

Soc. 1577 Nowy T. Marc. Czechowicza Lublin 1577. (...„Raków"

Kat. 1593–9. Biblia Jak. Wujka z Wągrowca S.J. „Nowy Test. 1593" Kraków fol. † Cała B.: po śm. Wujka wyd. Ks. Arcyb. Gniezn. Karnkowskiego 1599. Pośw. Zyg. III.
+

Soc. ... – Nowy Test. Smalcyusza (Arianie) w Rakowie 1606. 4º – drugi 1620 – w Amsterdam 1686

Kalw. i Lut. + Pawł. Paliura Morawczyka Biblia Gdańska 1632. 8º
Jan Węzyk Arcyb. Gniezn. każe wymazać bo: Math. IV.1.: „kuszony do (zamiast „od") diabła."
Przedruki Biblii gdańskiej: ewangelickiej

+ Amsterdam 1660. 8º A — Brzeg (N.T.) 1708, – drugi 1726.
– Królewiec 1730 (N.T.)
+ Królewiec 1726 1825 (N.T.) + Królewiec. 1738. 8º + Królewiec 1737 (Nowy Test.) 16º
– Halle 1726
+ Brzeg 1768 8º + Berlin. 1810 8º — Lipsk 1727 (N.T.) – drugi 1728
+ Brzeg (N.T.) 1768. 8º + Warszawa 1834 (Nowy T.) 8º
+ Wrocław. 1836. 8º + Lipsk. 1840. 8º
+ Lipsk. – 1850. 12º (Nowy T.) drukiem

Soc.

Soc. Thomas Falconius, „Sprawy i słowa Jez. Chr." (Ewangelia przekład) Brześć lit. 1566.
Soc. „N. Test." (...?) Toruń 1585. 12º (...) [E.D.]

Kat. Biblia przekł. Justa Rabe'go Krak 1617 – Krak 1657.

Biblia. Gdańsk 1632 : 8°

dto Amsterdam 1660. 8°
dto Królewiec 1738. — 8°
dto (Nowy T.) tamże 1737. — 16°
dto Brzeg. — 1768. — 8°
— dto (Nowy T.) tamże dto. — 8°
dto Berlin — 1810 8°
— dto Królewiec (Nowy T.) 1823. — 8°
druk łac. lit.
dto Warszawa (Nowy T.) 1834. 8°
dto Wrocław 1836. 8°
dto Lipsk 1840. — 8°
dto Lipsk (Nowy T., druk gotki) 1850 -- 12°

Ringeltaub. Nachricht von den polnischen Bibeln. Gdańsk 1744.

Wiszniewski „H. Lit." Tom VI[ty] tak orzeka:

Leopol.) wyjąwszy niektóre archaizmy we formie i wyrazach, co [illegible] nie natępuje w przekładzie Radziw. i Wujk. zwłaszcza w 3[ciem] wyd. [illegible] starty z [illegible] [illegible]

Ł 42. Leopolita ma się tylko poprawiaczem i redaktorem, prawdziwym tłumaczem (Wojc. „ewanielik") zaś: Leonard Dominikan. (Ob. „Dwutyg. lit.": I. 328. – II. 260, 374–393)

Sekl.) Przewlokły i wiele archaizmów chóć często trafne wyrażenia. Wisz.

Sekl. — „Artykuły chrześcijańskie." przeł. z łac. Rotter. przez Wojc. z Nowego Miasta pod okiem Seklucyana. – Królewiec 1558.

Radz.) język wiele [illegible] dokładniejszy ortogr. stalsza i poprawniejsza Wisz.

Wujk: styl płynniejszy i gładszy język pełen harmonii i prostoty bez archaizmów, Wisz.

Nowy Test. [illegible] 93. fol. – Kr. 1594. – Kr. 1617 – Kr. 1647 – Wrocław b. r. –

Ł. Dembowski i gani Wujk i przyznaje [illegible] str. 157.) zarzuca mu [illegible] języka.

Gdań.) styl i ortogr. poprawniejsze niż wyrazy używańsze niż w Radziw. Wisz

Jak. Wujek. – „Zdanie niektórych katolików o konfesyi sendomirskiej." E.Z.

Z pism łac. Wujka wylicza (s. 3 ...) Alegambe w „Bibl. script. Soc. Jesu":
1. „Defensio sacrosancti sacrificii Missae adversus Stan. Stancarum"
2. „De purgatorio liber"
3. „De deitate Christi (contra Arianos)"

Wujek „Dyalisis" napisana w skutek pisma Niemojewskiego „Diatribe" (E.D. 152) 1579.

o Białobrzeskim. – (!)
(Woje.:) „Jego kazania przetykane wykładem Ew. – Styl zaniedbany, bez życia i talentu, wykład rozwlekły i nudny, język jakby nieokrzesany, bez czerstwy (sic) i bez wdzięku żadnego" (II. 43.)
(Łukaszewicz:) Pełen ewanielicznej słodyczy, polszczyzna czysta i dobitna." (str. 72-3 wydanie III)
(Bentk.) „Polszczyzna Białobrzeskiego czysta i dobitna" (II. str. 559.)

o Karnkowskim
(Woje.:) „Styl chociaż dość czysty ale suchy, przeciągany i rozwlekły." (II. 50.)

<u>Kaznodziejstwo w XVI w.</u> /Walka religijna – Zyg. Aug. wyd. dekret tolerancyi 1552./

za Zyg. Aug. <u>Klemens Ramult</u>, bernardyn, kaznodzieja w Przeworsku. PROROK (pożar Przeworska przep.)
(:Ob: St. Orzechowski: „Dyalog około exekucyi polsk. Korony" r. 1564.:/

za Stef. Bat. <u>Jakob Wujek</u> „Vangrovitius" „Pater Hieronimus" („polski Hieronim") S. J. – zacny do kresu swej uczni „Jezuita")
*1540 +1597.
— „Postylla Catholiczna więtsza." Kraków 1573. – 1584
— dtto ——— mniejsza" Poznań 1582. – (2. D.) 1575.
— „Czyściec" Poznań 1579.
— „Rozsądek Katolików o konfessyi sandomierskiej."
— „Diatyposis" . . . .
— „Ewan. niedzielne" . . . . Poznań. 1580 . . .
— „Psałterz Dawida" . . . . Wilno. 1579. . . . . .
— „Sodalicya o N. P. M." z łac.
— **Biblia**. (Patrz tamże.)

za Stef. Bat. <u>Marcin Białobrzeski</u> opat Mogilnicki, biskup Kamieniecki. – (pozyskany łacinnik) +1586
(miał mowę na pogrzebie Zyg.-Aug.
+ „Katechizm." 1567
– „Postilla Orthodoxa" Kraków 1581. fol.
i kilku dzieł łacińskich.

<u>Grzegorz z Żarnowca</u> „Zarnovicius" (Kostutski ?...) (Kostutski ? Żyd) dyssydent (Kalwin) + 1597
(B. Zwojcz)
– „Postylla" 1566 . . . . – 1580 (Poświ. Stef. Bat.)
Wyd. 2. 1597.
Tłum. niemieckie p. <u>Kurtzbacherg</u> 1587 (Stef. Bat. poświ.) fol. 2 razy
– „Obrona Postylle Ewanielickiej" 1591. (wyd. 2 razy)
– „Tarcza duchowna"

<u>Stan. Karnkowski</u>, arcyb. Gniezn. / *1520 – +1603
(koronował Stef. Bat. – uporny, pozywczy, cierpki, dumny [illegible] Woje.)

— „Messiasz . . . & – przydane Kazanie o Zjakim Kościele" Poznań 1597. (pośw. Zyg. III.)
wyszedł także w Poznaniu u Kamieńskiego 1847. 8° maj.
Łac. — „De jure provinciali terrarum, majorumq. civitatum prussiae." – Cracoviae.
(Pośw. Henr. Walez.) 1574. . . 4°
— „Epistolae illustrium virorum in 3 libros digestae. – 1578. – Cracoviae 4° min.
(: źródła do historyi lat 1564 – 1577:) Przedrukowane w Dlugoszu wydanym r. 1712 p. Lipskiego. fol.
(Inne listy Karnkowskiego: Przy historyi Kromera . w Kolonii 1589.)

Tarnowski 77 III

Piotr Skarga Pawęzki (*1536.+1612) S.J. - Dr. Phtap. -
„Piotr Złotousty." wiośl
Kazania na Niedziele i Święta. Krak: (Piotrowczyk) 1595 (fol.) 97, 1602, 9, 10, 18 Warszawa 1737. Wilno 1793 (6 T.) Lipsk 1743.
{ • o 7^mia^ Sakramentach Kraków 1600
• Przygodne (Kraków 1610) (Kraków 1829, -1836.
• Sejmowe (Kraków 1600). (Wilno 1738 fol) (Warszawa 1792. 8º)
„Pogrzebowe"
Roczne dzieje kościelne od Nar. Chr. (1603) (1607.)
Żywoty SS^tych^ St. i N. Z^o^ Zakonu na każdy dzień roku. (ze 20 Wydań) (19te) Wiedeń 1843.
Wyd. 1^sze^ - 1579.

Kazania i i. Dzieła wypięty z Chrystofica w Wilnie: 1738 (II T.)

Hieronim Powodowski (*1547+1617 woj.)
— „Wędzidło na... błędy Aryanów (1582)
— „Pochodnia Kościoł B. oświecająca (1584)
— „Dysputacya z Smiglelskimi różnobożany (1594)
— „Liturgia - opis mszy S^tej^ (1594)
— „Skarbnica Biblii S^tej^. (Poznań 1577.)
— „Propozycya z wyroków P^ma^ S^tego^ na sejm (Kraków 1595)
— „Żywot^t^ Tomasza Zielińskiego (Poznań 1622)
— „ Kazanie o szczerym słowie B. (Poznań 1578.
— „ „ na pogrzebie Stephana Wielkiego K.P. (Kraków 1587. - 4º)

[illegible]

Ob: Fr. Siarczyński „Obraz wieku panowania Zyg. III" Lwów 1828. — „Młot Kacerzów"

*) Zaś lekarzy: „Turba medicorum perdidit Caesarem."

29

O F. Birkowskim.

(Łukasz:) „Po Skardze aż do 2giej połowy XVIII niebyło lepszego kaznodziei (jak Birkow. sk.): jednak wzorowym nazwać go niemożna. – Odznacza się zamiłowaniem porównań, podobieństw i przytoczeń, co upiększa powieść rozmaitością wyobrażeń. Gorzej gdy zaczęto przywodzić Łacinę i dowcipkuje, z gadki ludu[?] a kwiat pani[?]

(Wojcicki:) „Trudno znaleźć Kapłana ktoby mnie i osoba na karcie dziejów literatury świetniej jaśnieć mogła...” (II. 80.)

(K. Brodziński:) stawia go na równi ze Skargą, ... i mówi porównując ich:
: „Skarga jest więcej ogładzony i ujmujący, raczej chce przekonywać i zniewolać; Birk. – zawsze chce wstydzić i gromić; – Birk: zdał się zatrzymać całą pierwotną emfazę, nieokrzesaną średniowieku: i cechy kazań jak, z jakim jego zakon zasłynął wkrótce po wypadkach krzyżowych.” (Pisma rozmaite. Tom I, Warszawa 1830.)

(X. Ad. Makowski:) „Nasłowach wielu drugi że się sadził, ale mnie się zda, że mówił jego swoim zwyczajnym zawsze okrągłym i polerowanym, bez affektacyi i prace rzekłbyś. Przypięty mu te perełki wyborne i, jako zbierali i dla ich poczciwy go czytali. – A któż był w one uczone fraszki poetyckie i pogańskie nad O. Fabiana bogatszy, ... I dotąd jeszcze nie umilkł ani ochrypiał. Pomarli inni, on jeszcze każe, i dotąd nowy zawsze głos jego brzmi wszędzie.” .... (Wojc. II 89.)

Zyg III i Wład IV

X. Fabian Birkowski Dominikan (*1566 + 1636)

— „Kazania pogrzebowe" (5 w Krakowie: 1612–1633) (2. w Warszawie: 1625–32.)

— „ o dni z okoliczności" (10 w Krakow: 1624–35) (1 w Warsz. 1623)
(na śmierć Jana Zamojskiego, Skargi, Chodkiewicza, Kr. Zbaraskiego)

— „ Kazania niedzielne i świąteczne" (2 Tomy) Kraków 1620–28 fol.

— 9 kazań X. F. Birkowskiego i jedno na pogrz. Skargi — Poznań 1849 8º (u Kamieńskiego)

X. Adam Makowski S. J. (Wojc II 91)

— „ Obraz wielebnego F. Birkowskiego z Zak. Domin." Kraków, u Piotrow. 1636 4º
w dzień po jego śmierci.

+ „ Nadzieja święta szczęśliwej expedycyey Moskiewskiey &. Myślenice 1633 fol

+ „ Itinerarium, abo wyjazd Kr. Wład: IV na Wojnę Mosk. (1633) Kraków 1634 fol.

+ „ Życie Panny Barbary"

Dyssyd.

Krzysztof Kraiński (1556–1618) = „ Crainscius"

— „ Postylla." Łaszczów (3 części) 1611

— „ Katechizm" 1604

— „ Forma odprawowania nabożeństwa" 1602

— „ Dziennik t. j. modlitwy i kości. potrzeby." 1605.

Niezmordowanie toczy walkę z Katol. Zbyt w pierwszym nabył stawy: wziętości. (Wojc.)

(Wojc) Pisał czysto po polsku i był uczonym teolog. lecz wzorowym pisarzem pod żadnym względem być nie mógł i nie jest" (II. 101.)

Ewanjel.

Samuel Dąbrowski (1577–1625)

— „ Lekarstwo duszne czyli chorobie 2º w chorobie. 1611

— „ Kazania z Torunia 1621. (Lipsk 1728. – 4º)

— „ Raj duszny." Toruń 1623. (E. D.)

— „ Postylla polska." Wilno 1621, Lipsk 1728 i 9. (E. D.)

(Wojc): co do polszczyzny czysty i poprawny ... sądy, rzadko do serca i wyobraźni przemawiający ... często się powtarza, szczeg: w wykrzyknikach, periody krótkie, dział przecinany ... mimo to wykład ścisły i porządny, duch spokojny nadto (tak n. p. Krainskiego) do polemiki zbaczający. (II str. 102)
(„ wzorowych kazań" E. D.)

Str[?] X Wawrzeniec Goślicki: biskup kamien: (Ł.71.)
— „De optimo senatore" Wenecya 1568.
(: układa Pacta conventa dla Zyg. III. - Broni Akad: Krak: przeciw Jezuitom)

= „Mowa duchowieństwa koron[nego] do Kr. Jeg[o] na sejm Warsz.
— „Powitanie imi[enie]m rad i stanów Koron. Zyg. III. w Krak. (Krak 1587)

(Ł. 72): „Najobszerniejsze wywody umiał pogodnie w treść szykować, roztrząsać i zręcznie wyjaśniać a wszystko wesołym dowcipem okraść." (o Wawrz. Goślickim)
(: X Samuel Maciejowski. Biskup Płocki; Kancl: W. Kor: - . . .
na pogrzebie Zyg. I. miał polską mowę którą wydał po łacinie.
II 103 Wor. (: Melchior Mościcki (z Mościsk) * 1501. Dominikanin (Ł.)
nie tak dobry pisarz jako mówca porywający (Ob: St. Orzechowski:
„Quincunx". —
i — J. M. Ossoliński: „Wiad[omości] hist[oryczno] kryt[yczne] Tom I⁴.")
Wor. II 104 (: Łukasz Lwowczyk Dominikan
F. Bitkowski o nim dobitnie wspomina
Wor. II 105 (: Seweryn Lubomlczyk (Lubomlius Roxolanus) wychrzta.
z Lwowa.
Ł. 75. (: Mateusz Bembus S. J. (po nim Skargi na dworze krol. kaznodz[iej]at.)
:(„Wymowa jego rzeźka, - nie tak porywcza jak Sk: lecz więcej wypł[ywa] kaz[anie] dostarczają mnóstwo materyałów do dziejów."):
— „ Trąba gniewu Bożego". 1618
+ „ Wzywanie do jedności katol[ickie]j narodu ruskiego." Krak. 1629. u Piotrkow[czyka] 4º
— „ Wizerunek szlachcica prawdziwego" 1617
+ „Krotka q... o nowym Colle... OO. S. J. u S[ĝo] Piotra w Krakowie
+ „ Obrona kollegium Krakowskiego Patrum S. J. — 1625 4º
Warszawa w dr: Jana Rossowskiego 1627. 4º.
(bezimiennie.) + „Pax non pax" 1615. 4º (Pokój Kat: z Ewang: nie jest pokojem.)
+ „ Bellator Christianus. 8º
+ „ Pochwała pogrzebna Ab: Czarnkowskiego. Krak. Piotr[kowczyk] 1628 4º
+ „ Ormiańskie nabożeństwo. - Krak: Piotrczyk. 1630 4º

XXdz Maciejowski. „Mowa na otwarcie sejmu 1538. (Obacz: „Pamiętn. J. U. Niemc. T. I.")

it Lwów. - Jan Szeliga 1629. - 4º.

Pisma Socynianów wydawane rozmaitemi czasami w Rakowie, w Hollandyi i Anglii 38
a oto nader rzadkie. Zebrane w i (Estr. … 279.)
„Bibliotheka fratrum Polonorum seu Socinianorum, Crelli, Fausti
Socini, Schlichtingi, Wolzogenii, Przypkowii &c. opera. — Irenopoli 1656. Tów 11.ście

…enikon)

…e 1587)

…rzenie
…ickim)

…dnie.
(E.)

…:

…D.ri hist.º

…w.

…rak 1629.
…i Piotrkow.
…aykow 4º
…Krakowie

…4º

…egians.)

1628
… 4º
4º

(I) 38. **Poezya dydaktyczna.** Satyra się rozwija w przytoczonych autorach i +tłumie broszur itd. N.B.

(~~†~~) – „Wyprawa plebańska", przez Jana Broscyusza? 1590, – 1649, drugie wyd. 1696 i 1699
– „Albertus z wojny" 1696, – 1613, – 1649, – 1677, – 1696.
– „Peregrynacya dziadowska" 1614
– „Niepospolite ruszenie czyli gęsia wojna" 1621.
– „Zwrócenie Matyasza z Podola (przez Maćka Poćklebę) naśladowanie Alb. z wojny

Bajka. .... Bajka rozwija się później ... jednakże tłumaczenia się pojawiają:

1. **Bernard z Lublina**: „Bajki Ezopa." Kraków 1522 (?) ......

41) Żywoty. **Mikołaj Rej z Nagłowic** herbu Okcza *1515 (według Trzecieskiego, Łukaszewicza (Wyj. 3.) (według Niesieckiego 1516. – według Oloffa, Wojcickiego 1505. – *1507 według Łukaszewicza Wyj. 4.)
+1568 – 9.
Ambr. Grabowski wynalazł dokument z którego zdaje się wynikać że żył R. 1576

Pisma:

(Woj. II. 109.) – Psalm Dawidów 113ty. – Kraków, Szarfenberg 1533 (Drzeworyt: osoba w kaplicy:)
(– 2 wyd. – u Andrysowicza
– Psalm Dawidów 65ty u Andrysz. ... (Drzeworyt: Bóg w obłokach)
– „Christe qui lux es, et dies" po polsku. – Kraków u Andrysz. (Drzeworyt: Chrystus błogosławi.
– „Heynał świta na ranne powstanie" Kraków, Andrysz.
– „Podobieństwo żywota człowieka krześcijańskiego". Kraków Andrysz. (Iszy poeta Akrostych) wiersz
– „Alleluya!" (Kraków u Andrysz. (Drzeworyt: Chrystus Zmartwychwstały)
– DRAMAT: „Żywot Józefa" (Ipraw 12). Kraków 1545. u Heleny Florianowey
– „Chronica albo Postylla polska, wykład Ewangelii &c." Kraków fol. (u Wierzbięty.) 1556 (2 części)
① Kral 1571 Predr. Wilno u Jak. Markowicza 1594. fol.
– Psałterz Dawidów. – fol. 1555 (?). – ?
Bajka. ... – Zwierzeniec stanów szlacheckich. – Kraków. Wierzbięta. 1562. 4to
(+ Wyd. 2gie p. n. „Zwierzeniec, w którym rozmaitych stanów, ludzi, zwierząt i ptaków &c." Kraków u Wierzbięty. 1574. – 4to
– Katechizm dialogiem, ludziom młodym potrzebny. – (B. I 260)

Przypisano Janowi Chodkiewiczowi

40 DR

1521. Pierwsza książka polska z pierwszej drukarni polskiej: Kraków Hier. Wietora

: Jan z Koszyczek (Koszyczek) bakałarz, przeł. z łac. „Rozmowy które miał Król Salomon mądry z Marchołtem grubym a sprośnym &" Kraków. u Hieron. Wietora (przez tegoż poświęcone Annie z Jarosławia, Kasztelance Wojnickiej a Starościnie Zatorskiej.) 1521

(Wój. I. 55. – Łuk. IV. str. 38)

Biernat z Lublina
„Żywot Ezopa Fryga mędrca obyczajnego i z przypowieściami jego i t. d." Kraków 1578 i –85. (Ł. IV.)

(Chwała Panu się należy &)
(Heynał świta &) Przedr. Wójc. „Hist. lit." Tom 2gi. str. 156–7.

(Sprawica)
(Żywot) piękny pomnik sztuki drukarskiej w Polsce. – Druk wyborny piękne drzeworyty.

(Psałterz)
A. Trzycieski pisze że go za jego czasów radzi czytali i śpiewali – jedyny exemplar tego dzieła widział Jer. Łukaszewicz w Bibl. szkolnej w Toruniu. W. A. Maciejowski w 1844. już go tam nie zastał. –

+ Żywot człowieka poczciwego" przedruk: Warszawa 1828. - 8º

Co tytuł: „Wizerunek własny żywota człowieka poczciwego, w którym jako &." mówi Edw. Demb. że jest przez Lindego przytoczony. - Sam Edw. Demb. zaś podaje ten oto napis: „Wizerunek z którego każdy wiele i nauczyć i obaczyć się może, dla dworskich ludzi.

★ snadnie się może, nayjm prawem jako we zwierciedle przypatrzyć

(Apokalypsis) przedr: przy drugim Tomie „Hist. Lit." Wojcickiego.
+

Przy Zwierciadle znajdujące się pisma wierszem (t.j. „Figliki" &) przedrukował Ambroży
+ Grabowski: Kraków 1848. 8º (z wizerunkiem Reja).-
+ M. Wiszniewski szczerze umieścił wyjątki z dzieł Reja: „Hist. Lit." Tom VII.

Zwierciadło & według Edw. Demb. „1567 bez miejsca druku. Na każdej karcie 4º. „u góry napis: Żywot człowieka poczciwego. Kart 296 czyli stron 592 w ćwiartce, „później wydane w Krakowie 1567 fol., 1568 fol., Wilno 1606.

Wiersze inne Trzycieskiego rozrzucone po wielu dziełach znajdują się także przy:- Sękowskiego „Uranii."
- Kantyonała Seklucyana (9 pieśni)

— „Wizerunek własny żywota człowieka poczciwego w którym jako we zwierciedle snadnie każdy wejrzawszy może obyczaje swoje." Kraków, Wierzbięta 1560 4º

— „Zatargnienie fortuny z cnotą, dla biedych głowo"

— „Spectrum albo nowy Czyściec." (B.I. 261)

— „Krotka rozmowa między 3.ma osobami &" Kraków, Scharfenb. 1543. 8º

Bajka: — „Kupiec." (B.I. 261.)

— „Dialogi rozliczne"

— „Księgi o potopie Noego"

— „Apokalypsis" (tłum: według łac. przekładu Henr. Bullinger'a z Zürich'u) Kraków u Macieja Wierzbięty 1565. 4º.

— „Zwierciadło albo kształt w którym każdy stan snadnie &" Kraków u Wierzbięty. 1567. — (Przytem wizerunek Reja przedrukowany pomiędzy w Zwierciadle i Apokalypsis) ... /ob. Trzycieski:/ Wydane później w Warszawie 1828 pod nazwą „Żywot poczciwego"

— Apophtegmata przy „Zwierciadle" wydane; 1567 czyli:

(— Figliki + Przedr. Kraków u Wierzbięty 1570. 4º

Jędrzej Trzycieski (Trzecieskim przez Bibliogr. przezwany) + 1584 z (sekr: Król:)

(:Sorp.) — (Tłum.) „Piotra Krescentyna X.gi o gospodarstwie." Kraków 1549 i 1571 fol. u Szarfe.
Tłumaczył też „o naturze ziółiz i zwierząt." (k. 61)

— „Żywot i sprawy ... Reja" — Przy „Zwierciadle" wraz z Epigramem łac. i Akrostychonem. — Miał też być osobno drukowany. 1606 Wilno.
(+ Przedr. w: Juszyńskiego „Dykcyonarz poetów pol:"

— „Powszechna spowiedź (mod. tamże). A.T. Lazar Andrysowicz w Krakowie 1532. — 8º (4ch kart.) (Akrostych)
(+ Przedr: w „Bibliotece starożytnych pisarzy pol." wyd. przez Wójcickiego. 1843. 8º Tom 3.ci — Tamże przedrukowane w tomie 2gim. wierszy

— (+) „Modlitwa do Trójce św." Kraków u Wdowy Hyero: Viet: (1532) 8º 2 kart. 2 listki
— Pieśń nowa o Krewkości Wielkiej człowieka (Akrostych)
— Pieśń czasu zachodu słońca. O lux beata trinitas.

Pisma Jędrz. Trzycieskiego: (w) Bibl. Warszawskiej Tom VI.

14.

— „Pieśń na północy" z Wac.
— Psalm I z.) z nutami
— Psalm XIV } u Andrys.
— Pieśń z nutami na pamiątkę Pani Reginy Bużeńskiej
(znajduje się na końcu poematu Mik. Chrząstowskiego „Niniwe Miasto": Kraków u Wierzbięty 1572.) (wsz. II)
(— Poprawił tłumaczów Biblii Radziwiłłowskiej) Ł.

Jan Gruszczyński „Powinności dobrego towarzystwa" 1581. (Ł. IV.)

Tomasz Bielawski: „Myśliwiec" wiersz wyd. w Krakowie 1595. Szkodliwy dla języka (Ł. 39)

Zyg. III. Józef Mozrzydłowski. (Ł. 39. „Jeden z lepszych rymotworców nie dla czytania piszących")
— „Przypowieści Salomona" Kraków 1614 (przydane świeckie wiersze, do tego zawierają: Ody, Epigramy, Satyra przeciw Bożeństwu przeciw Szymonowi Baranowskiemu i Tylickiemu, bisk. krak. wymierzona

Piotr Zbylitowski ze Zbylitowic. (Podług Wrzeciackiego: „mąż niepospolitej nauki i przy wielkiej radzie")

Zyg. Aug. (III)
— „Przygana strojom białogłowskim wymyślnym." Kraków 1600. 4°
(: Do zrozumienia wymienionych tu strojów trzebaby słownika :)
— „Rozmowa szlachcica polskiego z cudzoziemcem" Kraków 1600. 4°
(: Opisuje i objaśnia obyczaje polskie na zapytania cudzoz.)
— „Schadzka ziemiańska" Kraków 1605 — 4°
(: Satyra na zbytek i pijaństwo :)
(+ Przedrukowane w „Bibliotece staroż. - Warszawa 1843. - 8° - Tom 3ci)

Malcher Pudłowski. (gorliwy katolik)

Zyg. Aug. (I III)
— „Lament i upominanie RP. Polskiej" Kraków, Andrzejowicz 1561. 4°
(: Ojczyzna, wdowa narzeka na dzieci :)
Wydanie to należy do pamiątek sztuki druk. w Polsce; tak piękne i ozdobne. Wyj.

— „Fraszek, księga jedna" Kraków druk Łazarza 1586. 4°
(są to fraszki bardziej liryczne, politowne i pieśni dydaktyczne) wyjątki w I Tomie Szt. Wójc.

— „Dydo do Eneasza" (nie tłum. lecz parodya heroidy Owidiusza) Kraków 4° 4°

Tenże: { — „Elegia in obitum Joh. Tarnovii Castell. Crac." – Cracoviae 4°
— „Oratio pro Rep. & Relig." Cracoviae 1562. 8° 4°

Ob. Niesiecki, Janocki, Bentkowski 1588

[illegible]

215

Klonowicz = „Owidiusz polski" (Starowolski : HeKat. N.XCV.)

„Erazma Rotterdama dworstwo" i „Catonis disticha" wymienia Juszyński (E.J.) zaś według Załuskiego istnieje: „Catonis disticha moralia Erasmo Roterdam castigatore Lat. Pol. et Ger. interprete S. F. Clonovio." – Kraków 1695. (E.J.)

„Victoria Deorum") Ambr. Grabowski (~~…~~) miał Autograf niedokończony tłum. [illegible] Jacka Przybylskiego.
Treść opisana w „Nowych studyach" Kraszewskiego. t. 136.

Sebastyan (Fabian) Klonowicz *1551? +1608? (pseud: „Acernus")

?? — „Psalm Dawidów 70ty" Kraków u Andrzejowicza 1556. – 12° (Wojc. II. 388)
? — Dziatko „o Cnocie." (Jocher II 345.) b.m.i.r.
+ „Flis." (Druk: w Rakowie u Seb: Sternackiego.) 4° (1595)
(– Przedr: Warszaw. u Trepkińskiego 1643. – 4°
(+ 3 Wyd. (1640) . . .

+ — „Pamiętnik Xiąt i Królów polskich" (Epigramy) b.m.i r.
(– Wyd. 2gie b.m.i.r. 4°
(– Wyd 3cie 1639. 4°) 1673
*1666 (Maci). (+ (1674.*4°) 1787 (– Lwów 1849.
— „Worek Judaszow." + Kraków 1600 – (2) Kraków 1603. 4°
(– (3) 1607 — 1683

+ „Żale nagrobne na Jana Kochanowskiego" Kraków 1585. 4°
— „Pożar i upominanie do gaszenia." 1597 4°
— „Reguła św. Benedykta." – Kraków. Piotrowczyk 1597 4° (Przekład)
— „Wykład reguły św. Benedykta." – Kraków. Piotrowczyk 1597. 4° (prozą)
? — „Erazma Rotterdama dworskich obyczajów dobrych." Kraków. Wojc. Gorecki 1674 8° (Wojc.)
? — „Catona Dysticha moralia Faustusina." (Przekład)
(bardzo rzadkie) Kraków u Goreckiego 1674. – 8° Na początku 8mio wiersz „do młodzieży polskiej"

+ „Victoria Deorum" (Kraków, u Sternackiego 1600) 8° (czy nie w Krakowie? Maci.)
Rzadkie, bo dla „Deorum" plur. palone i dla sarkazi przeciwduchownych tam.
— „Roxolania." Kraków 1584.
— „Zuzanna"
— „Honorem paternum Demetrio Solicovio Archiep. Leopol." (Dwork. I 339 (stawne)
— „Philtron Seb. Sulmircensis Acerni, quo inaestimabilis vis charitatis dn. al. expr[imitur]"
Cracoviae 1582. – 4° (Mac. I 522)

— Wydania (zupełne): Kraków 1829 Tom 2.
Lipsk 1836. Bobrowicza

Podług Wojc.go niedokładne ani Krakowskie ani Lipskie
Tożsamo podł. Mac.ego (I 530)

Piotr Gorczyn

Zygm. II. (wyd. 478)

— „Poean, t. j. wdzięczne pienie Kameen Sarmatckich na szczęśliwe zwrócenie J. O. P. JMci Pana Samuela X^cia na Koreu (Koreckiego) &. … uczynione Dn. 7 Lipca 1618." – – 4° (3½ ark.)
wyd. bardzo ozdobne (Kraków?) druk napisów i przypisania łac. reszta gocki. – 7 Drzeworytów „Pogoń"

— „Zelus Korony polskiej na złe obyczaje. 1618" (Kraków?) 4° (ark. 3½)
¼ „Korab" herb. – Poświęcone Marc. Łaszkowskiemu.

— „Żałosnego a mężnego z światem pożegnania (P. T.) & Katarzyny X^nej Koreckiej (matronki Samuela) wizerunek Dialogiem & wystawiony & 1618. Kraków, Bazili S. Kalski &. 4°
(Poświęcone Stefanowi Potockiemu bo [illegible] była jego (Kar. T. (8)) „Dziewiorka" = siostra żony.)

Jan Daniecki.

(Z III 35: „jest trzydzieści, wszystkie zgubione")

— „Elegia na śmierć … Joachima Lubomirskiego Kraków 1610
— „Przyjaciel szczery." Kraków 1606
— „Żałosne narzekanie korony polskiej r. 1607 (o rokoszu)
— „Radosna korona . . . . . 1607 (po rokoszu)
— „Timon"
(dialog Luciana przerobiony na poemat Kraków 1608.

Mikołaj Sęp Szarzyński ur. na Rusi + 1581.

– „Mik. S. Sz. Rytmy albo wiersze polskie zebrane (z jego brata a który) y wydane 1601.
+ „Rytmy Mikołaja Sępa." Poznań 1827. (Zbiór Rymotwórców polskich z XVI i XVII w. p. Tom. Mostowskiego. T. I.) 16°

Kasper Miaskowski ur. 1549 + 1622

Kaśnigórt

– „Łódź Opalińska" w Kaliszu u Pedelniora 1608. (jestto pochwała na wiejność domu Miaskowskich. – do najlepszych utworów jego należy) („Łódź Opalińska Kaspra Miaskowskiego" z. a. i. cokolwiek w „Zbiorach")
– „Pielgrzym Wielkanocny" Kraków 1612 (znajduje się i w Zbiorach)
+ „Zbiór Rytmów p. Małcha Miaskowskiego." Kraków, Bazyli Skalski 1612. (Przypisane Królewiczowi Wład. IV.) (wiązań „Herkules" jak w Poznańskiem wyd.

– „Herkules Słowieński" Kaspra Miaskowskiego" Dobromil 1613. (1612 i – 16. ±III.) (Wydał szczery Herburt i taje tu Drukarz wyd. z 1612 t. j. Skalskiego za liczne omyłki i skażenie nazwy)
w Zbiorach: „wiecierpliwy" a nie „Sławieński"
Jestto pochwała Herburtha w rozmowie rycerza z rycerzem jako odpowiedź na utwór szczerego Herburtha „Szulka Urzyca z Fortuną"

+ Zbiór Rythmów Kaspra Miaskowskiego znowu p. autora poprawionych, rozszerzonych &. Poznań w dr. Jana Rossowskiego 1622. 4° II Tomy.
Jest tu i „Herkules" lecz znacznie odmienny (T. 1° stron 164. – 2° stron 190)

Bruno Wosiński.

½ XVI w. (Co: Juszyński T. II. 340)
– „Carminum libri duo." Cracoviae ex officina Lazari, 1582 4° Juszyński II 341.
zawiera ody & do celniejszych uczonych za Batorego &
– Juszyński posiadał 8 kartek in 4° defekt... jakieś pieśni Wosińskiego, przytacza ustęp 4tej pieśni do brata Ignacego.

Wł. Al. Maciejowski nazywa go w swym „piśmiennictwie" (T. I.) „Kasprem Malchrem" gdyż „że w swych dziełach obydwa imionami nazywał" i odwołuje się na stronnicę 159 w drugiem Wyd. ... W Tomie 2^{im} drugiego tego Wyd. nazywa się Miaskowskim Kasprem równie jak na obu tytułach i kilka razy w samym dziele. – Imie „Malcher" przychodzi tylko na tytule pierwszego (od Szczęsnego Herbortha, wydawcy „Herkulesa" błędnym nazwanego) wydania. – Herborth pisze do Mło w przypiskach (przy wyd. „Herkulesa" w Dobromilu 1613 czyli 1612 i 16 lub inaczej) że się „gniewa" na Skalskiego (drukana Wyd. z 1612) za liczne omyłki a „nakoniec imienia twego niewiedział" Maciejowski zmiarkowawszy tego nie dojrzał a Wojcicki się domyślał tu że „Skalski" musiał w pierwszego „Herkulesa" wydać bez wiedzy a zatem bez imienia Miaskowskiego i bokiem go dostawszy. – Widać z tego że Wojcicki nie widział obu wydań Miaskowskiego, boć zresztą nie wspomina nic o pseudo = „Malchrze". –
Co zaś do grobowca Miaskowskiego ... czy tam są dwa imiona ... nie wyraża dokładnie Maciejowski.

W Wiersz z 1622: naprzód: „Na herby Korony i Króla. – Władysławowi Królewiczowi. – Tłumaczenie niektórych Hymnów it. p. „Jasełeczka" (1612: „Kwiatki do posypania &c") „Szopa: Łownina" – „Kolęda na narodzenie Syna Bożego" (Piękne! skąde że Antykopierzyja). – Inne Pieśni Religijne tchnące w wielu miejscach prawdziwą poezyą ma pobożności. – Mnie utwór najlepszy: „Historya ... godziny podzielona Męki Chr. P. &" obszerne niektóre porównania! str 87 it. – „Gorzkie żale." – „Kalwarya." – „Pielgrzym Wielkanocny" (Chrystus w Emaus). – „Do ducha Św.": – „Elegia pokutna" – „Pacierze." – Hymny do Św. rozmaitych (Chorągiew św. Ignacego" i.t.p.). – T. 2gi; : „Nenia na śm. Jana Zamo. – „Tryumf nad zwycięstwem Chodkiewicza" „Nenia" i „Tren" na rozruchy domowe. – „Dialog" o zgodzie Jędrzejowskim! – Na Paszkwil na Króla. – „Pugna" (z Heretykami). – „Do Herbortha." – „Herkules niecierpliwy" – „Post Nubila Phoebus" – O Dymitrze. – „Expedycye Moskiewskie." – „Myszka wołoska" i kilka innych podobnych." – Kilka „Do" – „Łóżko Opalińskiego. – „Do Macieja Rożnowskiego," Lutra i.t.d. (humoryst.). – Aktaeon. – Do Szymonidesa, – Lutnia Kochanowskiego. – „Na Wesela, na chrzciny, pochwała ..., śmierci, – Nagrobki it.d. it.d. (kilka wcale pysznych) – Najlepsze ze wszystkich są nizej znajdujące się na końcu: „Na sygnety" – „suknie", – „Łóżko", „rzeczy wojenny" i t. p. Na szklanki – Na kominy, drzwi, okna, kamienice, – i t.p. – „Mięsopust" – „Popielec" – „Post." – „Na sur wiersze." – – „Waleta Włoszczowska" str 1... – Pociecha do żalu Str. 160 – Do przyjaciela... i t.p.

Droga do Szwecyey naimożnieyszego w północnych Kraiach Pana Zyg. III Kr. Pol. y Szwec Księgi 4. Zbylitowski opisuje w 4ch pieśniach wierszem 13to zgłoskowym dość gładkim podróż Zygmunta IIIo któremu towarzyszył. — Treść: Pobudzenie do Mik. Zebrzydowskiego. — Wstęp. — Śmierć Oyca Króla nowina. — Pożegnanie z odieżdżającym Zyg. — Odiazd. — Przybycie do Gdańska. — Rokosz tamże. — ... Księga druga: Odiazd. — Burza morska. — Przybycie i witanie w Szwecyi. — Księga trzecia: Pogrzeb zmarłego Oyca. — Koronacya i uroczystości Zyg. III. — Księgi czwarte: Powrót do Polski. — Treść przez się mniey poetyczna wszak traci przy szczegółowym t. j. drobnostkowym opisywaniu a jednak niedokładnym.... Wszakże widać że nie do opisowej poezyi stworzony Zbylitowski. Często piękne ustępy i porównania na kształt Homera, lecz w wielu mieyscach zbaczano... z „Drogi do Szwecyey." — W każdym razie rzecz pewna że Zb. znał Iliadę a nie tylko z tego widać że się jak Homer powtarza ciągle. — Szkoda! że chrześcijańskie ... zmieszane z Mytologią! Tey ostatniey niestety! i tak w Zbylitowskim za wiele.

Psałterz Msc. Apostolskiego: Używany w Zborach, i tłumaczony na język litewski.

Zyg III. Zbylitowski Andrzej Zygmunt.

— „Epithalamium na wesele Jana Dulskiego i Anny Herbutówny" Kraków. Łaz. 1585 4°
— „Wieśniak." Krak. 1600 4°
— „Droga do Szwecyey Zyg. III." Kraków, u Siebeneychera 1597. 4°
+ Przedruk w „Bibl. Starożytnej" Warsz. 1843. T. II z. (Droga odmienna r. 1594) (str. 13–93.)
— „Historya s^{tej} Genowefy" Krak. 1599 (Przypisane swej żonce Annie z Trzcińskich) 4°.
— „Akteon, poema." 1598
— „Pisanie satyrów puszcz litewskich do Anny, królewnej szwedzkiej o Toruń w Białobrzeżach" 1588. u Łazarza.
— „Witanie króla nowego Zyg. III." (z jego wizerunkiem) 1587. Łazarz 4°

Tobiasz Wiszniowiecki.
współcz. Kochanowskiego

— „Threny Tobiasza Wiszniowieckiego." Poznań. dr. Macieja Garwolczyka (przypisane Dorocie Kadłubskiej z Jedlińska) (Wiszn. II 414.) przyjaciółce Matki autora Druk gocki 1585. 4°

Zyg III. Mikołaj Lubomirski.

— „Żałosny płacz J. M. Pana Stan. Kochanowskiego po uprzątnionej śmierci jego małżonki." Kraków 16.. druk gocki 4° (Wiszn. II 411)

Jan Rybiński (poëta laureatus.) jako Łac. poet..
współcz. Kochanowskiego

— „Gęśli różnorymnych Księga I." Toruń, Andrz. Kotenius. 1593 4° (4½ ark.)
— „Tuczei J. W. P. Lwowi Sapieże, Kanclerzowi W^{ks}. &. - Wilno, Jak. Markowicz 1607. 4°
— „Wiosna Jana Rybińskiego" Toruń, Andrz. Kotenius 1600. 4°
— „Witanie Jana Rybińskiego" (wierne pol. i łac.) Toruń, Andrz. Kotenius. (2½ ark.) 1600 4°

Maciej Rybiński. ur. 1566. + 1612. Kaznodzieja, przełożony z bracią (Kopalski)
brat Jana Rybińskiego
— „Psałterz Dawidów na melodye francuzkie przełożony"
Wyd: — Gdańsk 1605. — Toruń 1617 4° — Toruń 1618 8° (Gdańsk 1619 z „Hymnami Gembickiego" wyd.)
Zyg III. — Gdańsk 1632. 8°

Jakób Gembicki. ur. 1569. + 1633.
Tłum. — „Hymny starego i nowego testamentu." (Przy „Psałterzu" Mac. Rybińskiego wyd. w Gdańsku 1619.)

Xdz Stanisław Grochowski +1612 (-16?)

Poezya powieściowa (inclusive Epos w zaczątku) 7

Jan z Koszyczek, bakałarz. - przełożył „Rozmowy które miał Król Salomon mądry z Marchołtem grubym a sprośnym." Kraków, Hier. Victor
(Pierwsza książka polska drukowana.) 1521.
— przełożył (najdawniejszy romans prozą): (Wyjątek w Woic. Lit. T. I.)
„Historya piękna i miesma o Poncyanie cesarzu Rzymskim, jako syna swego jedynego dał w nadkę i ku wychowaniu siedmiu mędrcom"

Jan Dymitr Solikowski później Arcyb. Lwowski
zgubio. — „Lukrecya rzymska i chrześciańska." (wierszem)

Walenty Jakubowski. +1582. Sekretarz Królewski
— Tłum. z greckiego Muzeusza: „Leander i Hera" Kraków, 1572.
— „Antygone, tebańska dziewica" (wyj. z Sofokla) Kraków, 1574.

Paweł Zaborowski.
Tł. — „Batrachomyomachya albo żabomysza wojna" z Homera. Kraków 1588.
(tzw. „piołe!")

Jan Achacy Kmita
+ „O Aeneaszu Trojańskim Księgi trzynaście A. D. 1589" - Kraków przedr.
(Tłum. Aeneidy X^{ej} XIII^{tej}) oraz Łazarza 1591. 4°
— „Spitamegeranomachya to jest bitwa pigmeów z żórawiami" Kraków 1595.

Jędrzej Kochanowski młodszy brat Jana.
Tłum. + „Aeneida Virgiliusza" Kraków u Łazarza 1590 4°.
— 8vo. Przedruk: — Kraków 1640
+ 8vo Przedruk: w Zbiorze Poem Wirgila p. J. Załuskiego do druku podanym Warsz. Mizlera 1754. 4° Warsz.

Piotr Kochanowski. Ur. 1566. + 1620, Sekr. Królewski, Kaw. Maltański, ... lat ... w Malcie i we Włoszech, ... morskich ...
najmłodszy brat Jana

— Tłum. z włoskiego Torquato Tasso: „Gofred albo Jeruzalem wyzwolona" Kraków 1618 u Fr. Cezarego 4º
+ d[itt]o. Przedruk. Kraków 1651 4º
+ d[itt]o — — Kraków 1651. 8º u Franc. Cezarego.
+ d[itt]o .... Kraków 1687. -
— d[itt]o. ... Wrocław 1820. -
— d[itt]o — — . Wilno 1825. - z przedmową

— Tł. + Tłum. z włosk. „Orland szalony Ludwika Dolce" (Ariosto) oryginał w 46 pieśniach
Tłumaczenie wydane p. Jacka Przybylskiego w Krakowie u Jana Maja r. 1799. - 8º zawiera 25 pieśni tylko. — Nie wyjaśnione.
Cały rękopis ma się znajdować:
1, w Warszawie w Księgozbiorze Ś. Kajetana Kwiatkowskiego, historyka
2, w Cieszynie na Szląsku w miejskiej Książnicy.
Całkowity (... E. D. ...) „autograf" widział E. D. „w księgozbiorze Klementowskiej." (Ł. III. 28. str. 106)

Andrzej Dębowski. ... (Wójcic. II. 592.)

Tłum.
— „Sąd o zbroję Achillową" Kraków, w drukarnie Mac. Wierzbięty. 4º (3½ ark.) ± 1580.
— „Pyramus y Tysbe" Mac. Wierzbięta w Krakowie
wydał nadto romans p. t.:
— „Izmonda" (wierszem). Kraków, Maciej Wierzbięta. 4º

(Heliodora z IV. w. romans najstarszy przetłumaczył bezimienny:
— „Miłostki Teoguisa z Charykleą." Wilno 1606.

...hałki
...wojew

...1618
...

...dziany
...ana
...idzone.

...trzyka
...4. 28.

...ycic. II. 592.)

±1580.

Zyg. i
Adm.

Stanisław Kołakowski. („Jacwizynsz"   E. III. 35.

— „Wybranych zdań Teognidesa Megareńczyka Księga." Wilno 1592.

— „Wóz niebieski albo elegie o trzech cnotach teologicznych" Wilno 1586.

— „Cathemerinon Księstwa Słuckiego z żałobliwym lamentem na pospieszną śmierć Xż. Słuckich, Jerzego, Siemona i Aleksandra Wilno 1593.

— „O prawdziwej szczęśliwości i błogosławieństwie. Wilno 1593

— „Wiara Dawidowa na teraźniejszą wojnę."
— „Wieś mądra"
— „Zegar Achasów"

Stanisław Witkowski

E. III. 36

— „Apophtegmata albo subtelne powieści z ksiąg Plutarcha i innych filozofów" 1615. Kraków
— „Pobudka ludzi rycerskich." Zamość 1621.
— „Sen duchowny na Dzień Boż. Nar." Kraków 1600
— „Sapho Łowieńska na grzmotną sławę zwycięstwa smoleńskiego
— „Propozycje żołnierza Chrześcijańskiego" Kraków 1611
— „Zgoda tułająca się Cyrusza Theodora" Warsz. 1626. (z greckiego przeł.) Kraków 1605.

Szymon Szymonowicz Bendoński (Simonides) Ur. 1557 + 1622. 29/2
poeta laureat.

Zyg. III.
Adam. Kuch.

— „Sielanki i nagrobki w Zamościu drukowane u Marc. Łęskie° 1614.
Sielanek 20.

— Dto — Kraków 1640
— Kraków 1650 u Cezarego
— Warszawa u Grölla 1770, — 78. — 1805 — 1836.
— Lipsk. - 12° (w Bibl. Klassyków)

—

— „Poëmata aurea" Simoni Simonidis (Wyd: Joachim Morsenus) w Lejdzie 1619.

+ „Opera omnia quae reperiri potuerunt, diu sparsim edita, nunc in unum collecta ac denuo typis consignata procurante Angelo Maria Durini Nuntio Aplico. Varsaviae, Mitzner. 1772. 4°.

+ „Joël, prorok starozakonny z łac. wiersz. polsk. nie-rytmowym przełożony. 4°
w oryg. 1593 (E. D.)
Warszawa. Gröll. 1772.

z. D. ... 17..

...

(— Aug. Bielowski znalazł niektóre płody Szymonowicza w rękopisie:

Obacz: „Sielanki polskie z różnych autorów." (Lipsk, Breitkopfa druk.) Warszawa, ~~Mitzlera~~ Nakład Grellów. 1778 4º

Tot (Wyd: Tadeusza Mostowskiego.) Warszawa 1805. – 8º

—

– Epithalamium Sigismundi III. et Annae Caroli Archiducis Austriae F. – Lwów 1592

– Imagines diaetae Zamoscianae. – Zamość 1604
Tto Warszawa 1777 (wraz z „Hercules.")

– Hercules prodicens. – Zamość 1602.

– „Pentesilea." Zamość 1618

– Tto w przekładzie polskim Warszawa 1778.

– In nuptiis Sim. Birkowski. – Zamość 1604.

– Stanislaus Caerus. Kraków 1604.

– Flagellum livoris continens omnia ferè metrorum genera quibus usus est Horatius. – Kraków 1583.

– Ode in repotiis Ill. conjugum Thomae de Zamoscio. Zamość 1620. ~~Kr~~

– Thomae Zamoscio Oda. – Zamość 1612

–

1465. 1^sza^ książka łacińska — Pierwszy drukarz: Jan Haller.

1521. — „Rozmowy, które miał król Salomon mądry z Marchołtem grubym a sprośnym." Kraków. — Hier. Victor drukarz poświęca Annie z Jarosławia kasztelance Wojnickiej starościnie Zatorskiej.
Tłum. z łac. przez bakałarza Jana z Koszyczek

(pierwsza polska książka) (Zdziechowski I. 55.) (jedyny egzemplarz ... drukarski ...)

„miąższy" = mięsny

Przysł.: „Sęp dla tego łupi ptaka
Iżby go zjadł nieboraka."
— „Co opoka usłyszała
to dęby powiedziała."

O 2^giej^ książce u Victora drukowanej, on wspomina
w 3^ciej^: „Żywot Chrystusa Pana" że wydał wprzód „Zwierciadło umęczenia pana".

(Str. 74.) (1506 ~~[illegible]~~ przy Statucie Łaskiego (po łac.) pieśń polska.

---

1. Pieśni nabożne. —
2. — historyczne. — Bitwa pod Grunwaldem (1410) opisana 1510
 — O Witoldzie
3. — Dumy. — (Jan Sobieski także dumy pisał) — O zdobyciu Sokolnika przez Stef. Batorego.
 — O Chmielnickim.
4. — Rycerze-poeci: — O potrzebie pod Guzowem (Rokosz Zebrzydowskiego) 1607
 — Adam Czahrowski za czasów Zyg. III. (1600) — O oblężeniu Częstochowy przez Szwedów
 — O bitwie pod Chocimem
 — O Sobieskim

2 lata przed nim Stary Żołnierz. — „Rozprawa przygody starego żołnierza" (Bitwa z Tatary dzielnie opisana
~1700 za króla Korybuta Michała: Sizień. — Mythologii pełen.
5. Pieśni miłosne (od 16^go^ wieku)

Poezya historyczna:

Pomniki: Rej „Zwierzyniec"
Jan Kochanowski: „Hołd X^cia^ Prus." — „Przygody Jana Teczyń." ...
Sęp Szarzyński: „Podróż Zyg. III. do Szwecyi."
Wesp. Kochowski (Epigram.), Grochowski, Miaskowski &
Samuel Twardowski. (ogromne zostawił poemata. Waporaike ... pod Władysławem IV.) 1635.
Krasicki („Chocim" nad. Henryady Woltera
Marcin Mołski „Stanislaida" pochlebstw! — Sobieski. — Ossoliński
Kormian, Wężyk — wodarz
Wolomicz. — — Malczewski, Mickiewicz &
... wszystkie ...

Satyra. Jan Kochanowski (bez żółci, i w to raczej rady) (ani Pocztu satyrycznego)

Klonowicz
Kr. Ryszyński (chłosce obyczaje i nadużycia trybunałów.) za Zyg. III.
Łuk. Opaliński (pisał samą żółcią, wierszem nierymowym bez dowcipu)
Krasicki.
Naruszewicz
Węgierski

(Przeciwp. Dobrowolska)
Zalotników: „Dworzanki" Prorokowi i „Wiedzów" Kochowski;
Krol Zyg. August.
Rej, Kochanowski,
Szymonowicz,
Jan Janowski, Kmita &
Rej starszy

Elegia. - Treny.

(Twardowski Samuel „Na śmierć córki Maryanny") 1735. ±

(Łac.) Klemens Janicki. - (Jan Kochanowski, „4 Księgi Elegij łacińskich"
Polski „Na śmierć Orszulki"

(Kaz. Brodziński przetłum.)

Naśladow. Stryjkowski, Grzeszczyński, Kmita, Gawiński, Morsztyn
— Kniaźnin: („Żale Orfeusza po śmierci Eurydyki")
Karpiński: („Powrót na wieś." - „Dumna Żale Ludgardy": &)
(Woronicz)

Fraszki. t. j. Epigrammata i Burleski
Jan Kochanowski. i Rej.
1586. Wałcher Pudłowski
1674 Wespazyan Kochowski
1749 Cadaryt Nowokradki

Bajki. Bajki nam przerabia Mikołaj Rej („Zwierzyniec" 1564.) . . . .
Bartosz Paprocki („Koło Rycerskie," 1576.)
(zarzucone bajkopis. natwo.

1731. w Lipsku. (3 Wyd. 1767) Jan Stan. X. Jabłonowski („Nowy Ezop polski" 101 bajek) przypisał swej żonie
(2 Wyd. Warszawa 1751
Józef Minasowicz: tłum. Bajki Ezopa, Gabryasa, Fedra.
Woje. Jakubowski: tłum. bajki La fontaina (1774) drukowane
Krasicki Adam Naruszewicz: „ „ . „ i pisał oryginalnie
Franc. Dyonizy Kniaźnin tłum. i własne.
Zabłocki, Trembecki, J. U. Niemcewicz, Karpiński
Antoni Górecki
Franciszek Morawski
Stan. Jachowicz (szczególnie dla Dzieci)

Φλαβιου Ιωσηπου τα ευρισκομενα. –
Flavii Josephi opera. Graece et Latine recognovit Guilelmus Dindorfius. – Parisiis 1847. (Volum. Imum 1845.) - - - 8º maj.

Volumen primum: (Praefatio) ~~[illegible]~~ .–)
Antiquitatum Judaicarum lib. XX. – Flavii Josephi vita (autobiographia)

Volumen secundum: (Praefatio Dindorfii,) (Ex Photii Bibliotheca).
De bello Judaico lib. VII. – De antiquitatem Judaeorum contra Apionem lib. II. – De Maccabaeis liber (IVta ks. Machabejska:) seu de Rationis Imperio (: εἰς Μακκαβαιους λογος ἠ περι αὐτοκρατορος λογισμου:). –

Na język polski tłumaczone są „Starożytności Żydowskie" przez Jana Lippomana. Warszawa 1829. III. T. 8º, lecz nie z oryginału, ale z tłumaczenia rossyjskiego przez Samoyłowa (kapelana Katarzyny Wielkiej) dokonanego a 1781. w Petersburgu drukowanego. – Tłumaczenie nienajlepsze, niedokładne; pozostałych ksiąg tylko treść nadmieniona. W przedmowie pisze tłumacz że istnieje polski przekład „Historyi Zburzenia Jerozolimy" Józefa Flawiusza.

Naruszewicz w objaśnieniach do swego tłumaczenia Tacyta umieścił ustępy z Flawiusza tłumaczone przez się. –

Esseni [Essaei, Ἐσσηνοὶ] Judaeorum secta.

Excerpta ex „Bello Judaico."

Lib. II. - Cap. VIII. - 1. „... Judas Galilaeus Judaeos hortatur ut a Romanis deficiant - erat autem hic propriae sectae sophista nulla in re aliis similis." - [: cf. J. XVIII. 1, 1. (6.): secta quae in plerisq rebus cum Pharisaeis consentit, sed in eo ab iis differt, quod ante omnia libertatem esse tuendam statuit. -:]

2. „Nam tria hominum genera apud Judaeos
„philosophantur (εἴδη φιλοσοφεῖται). Et unius quidem
„asseclae sunt Pharisaei, alterius vero Sadducaei,
„tertium vero quod sane vitam severiorem exercere videtur (: ὃ δὴ
„καὶ δοκεῖ σεμνότητα ἀσκεῖν :), Esseni appellantur
„gente quidem Judaei, at mutuo sese amore magis quam
„alii complectentes. (φιλάλληλοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων πλέον.)
„Isti a voluptatibus tanquam a scelere abhorrent, continentiam
„(ἐγκράτειαν) vero et cupiditatibus non succumbere pro
„virtute ducunt. - Et ipsis quidem despectui habentur
„nuptiae, alienos vero liberos, dum ad disciplinas molles
„adhuc sunt, suscipientes pro cognatis suis reputant, suisq
„moribus informant, non tamen matrimonium et ex eo
„successionem tollentes sed sibimet a procaci mulierum
„petulantia caventes, nullamq uni viro fidem servare
„persuasum habentes." [: Confer:

Lib. II. - Cap. VIII. - 13: „Est et alius porro Essenorum ordo,
„qui cum prioribus quidem, quod rationem vivendi moresq
„et instituta consentit, sed in una de nuptiis opinione
„ab iis discrepat. - Maximam enim vitae partem,
„quae a successione pendet, eos amputare arbitrantur
„qui a nuptiis abstineant, multo vero magis desiturum
„humanum genus

„vero singulis unum pulmenti ejusdem vasculum. – Sacerdos
„autem antequam cibum capiunt preces adhibet (Προκατεύχεται
„δὲ ὁ ἱερεὺς τῆς τροφῆς) nec ulli ante precationem quicquam
„gustare fas est. – Finito prandio iterum precatur; et quum
„incipiunt et desinunt Deum venerantur ut qui omnia ad
„victum largiatur. – Tunc vestibus quasi sacris depositis,
„rursum ad opera sua redeunt usque ad vespertinum crepusculum:
„atque inde reversi coenam (Δειπνοῦσι) eodem ritu sumunt,
„consi dentibus simul hospitibus, si qui forte advenerint.
„Neque vero clamor unquam aut tumultus domum contaminat,
„sed loquendi vices ordine allii alliis concedunt: illisque qui
„foris sunt horrendi instar mysterii (μυστήριόν τι φρικτόν)
„videtur silentium eorum qui intus sunt. – Hujus autem
„rei causa est perpetua sobrietas et cibi et potionis ad
„satietatem dimensio."

6.) „Et ceterorum quidem nihil est quod sine curatorum
„mandato faciunt (ἐπιμελητῶν): duo vero „ista in ipsorum
„potestate sunt, alios juvare, eorumq misereri. (curatorum (ἐπικουρία καὶ ἔλεος).) Nam dignis,
„quandocunque aliquid ab iis peterent, suo arbitrio cuique
„licet ut et egentibus alimenta porrigere: sed cognatis
„aliquid donare nisi jussu curatorum non permissum est,
„Irae dispensatores justi sunt, iracundiae coercitores,
„fidei antistites, pacis administri (Ὀργῆς ταμίαι δίκαιοι,
„θυμοῦ καθεκτικοί, πίστεως προστάται, εἰρήνης ὑπουργοί)
„Et quicquid ab ipsis quidem dictum est, firmius est
„jurejurando: jurare autem vitant ita ut perjurio pejus
„estiment (Καὶ πᾶν μὲν τὸ ῥηθὲν ὑπ' αὐτῶν ἰσχυρότερον
„ὅρκου, τὸ δὲ ὀμνύειν περιίστανται χεῖρόν τι τῆς ἐπιορκίας
„ὑπολαμβάνοντες.) Jamjam enim eum damnatum dicunt
„qui absque Deo nequaquam creditur (ἤδη γὰρ κατεγνῶσθαι
„φασι τὸ ἀπιστούμενον δίχα Θεοῦ). Mirabile autem studium
„collocant in veterum (τῶν παλαιῶν) scriptis, ex quibus ea
„maxime deligunt quae animae corporisq conducant. Hinc
„diligenter investigant et radices remediis afferendis idoneas, et

lapidums

„lapidum proprietates quibus medicinam morbis faciant."

7.) Porro ei qui hujus ~~stud~~ sectae studio tenetur non „continuo patet ingressus, sed foris annum integrum „manenti genus idem vitae praescribunt, et dolabellam „(ἀξινάριδν) et cingulum praedictum (προειρημένον „περίζωμα) et vestem candidam (λευκὴν ἐσθῆτα) tradunt. „Postquam vero hoc temporis intervallo continentiae suae „documenta dederit, propius quidem ad instituti commu- „=nem accedit (πρόσεισι μὲν ἔγγιον τῇ διαίτῃ) ac puriores „aquis una cum ceteris lustrari incipit: necdum tamen ad „convictum (εἰς τὰς συμβιώσεις) admittitur. Nam per duos (τῆς καρτερίας ἐπίδειξιν) „ulterius annos, postquam tolerantiam suam palam „fecerit, mores ejus explorant; et si dignus apparuerit „tum demum in consortium admittitur (εἰς τὸν ὅμιλον). „Priusquam vero communem cibum attingat (τῆς κοινῆς- „...τροφῆς) horrendis semet illis juramentis adstringit, „primum quidem pie se culturum Deum (εὐσεβήσειν „τὸ θεῖον); deinde et jus servaturum cum hominibus; „(τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια φυλάξειν); et neque se „laesurum quemdam sive sponte sive ex imperato; „(κατὰ γνώμην τινὰ ....ἐξ ἐπιτάγματος); injuriosos vero „omnes odio perpetuo habiturum, et justis adjutorem fore „(μισήσειν δὲ ἀεὶ τοὺς ἀδίκους καὶ συναγωνιεῖσθαι τοῖς „δικαίοις). Fidem se semper omnibus servaturum, maxime „iis qui imperant, quod nemini sine Deo obveniat „imperandi potestas. (τὸ πιστὸν ἀεὶ παρέξειν πᾶσι, — „μάλιστα δὲ τοῖς κρατοῦσιν· οὐ γὰρ δίχα θεοῦ περιγίνεσ= „=θαί τινι τὸ ἄρχειν.) Quodsi ipse imperium fuerit *) „adeptus non superbe et petulanter uti potestate neque „vestitu aut ornatu ceteros subditos exsuperare. — Veritatem „semper amare, propositumq habere mentientes ~~[illegible]~~

/. „redarguere

*) E.g. Joannes, Essaeus. Thamnae praefectus. „B.J." II. 20,4., — In proelio cadit III. 2,18.

„redarguere (Τὴν ἀλήθειαν ἀγαπᾶν ἀεὶ καὶ τοὺς ψευδομέ=νους
„ἐλέγχειν προβάλλεσται). Manus a furto et animum ab
„iniquo quaestu purum custoditurum. Nihil se celaturum
„sodales, neque aliis aliquid indicaturum, nec si ad mortem
„cogatur. (Καὶ μήτε κρύψειν τι τοὺς αἱρετιστὰς μήτε
„ἑτέροις αὐτῶν τι μηνύσειν, κἂν μέχρι θανάτου τις
„βιάζηται). Praeterea jurant quisque nemini quidem se
„aliter dogmata proditurum quam ipse acceperit: se vero
„abstenturum latrociniis, pariq reverentia servaturum
„sectae suae libros et angelorum nomina (συντηρήσειν
„ὁμοίως τά τε τῆς αἱρέσεως αὐτῶν βιβλία καὶ τὰ
„τῶν ἀγγέλων ὀνόματα). Hujuscemodi quidem juramentis
„(ad coetum suum) venientes sibimet devinciunt."

8.) „Deprehensos vero in peccatis gravioribus (ἐπ᾽ ἀξιοχρέοις
„ἁμαρτήμασιν) ex ordine suo ejiciunt (τοῦ τάγματος),
„isque cui contigit e coetu ejici, non raro mortem obit
„miserrimam. Nam juramentis et ritibus obligatus ne
„aliorum quidem escis uti potest, sed dum herbas comedit
„corpus fame tabescit, atq ita interit. - Quam ob rem
„etiam ipsi plurimos miserati, extremum jam agentes
„spiritum receperunt, pro peccatis satis poenarum, quod
„ad mortem usque fuerint cruciati, dedisse existimantes."

9.) „Judicia autem accuratissime exercent et juste (: —
„ἀκριβέστατοι καὶ δίκαιοι :): et judicant quidem centeni ad
„minimum congregati. Quod vero ab iis decretum fuerit
„fixum manet et immobile (ἀκίνητον [fixum et imobile]). - Venerationem
„(Σέβας) post Deum maximam apud eos habet legislatoris
„nomen (τὸ ὄνομα τοῦ νομοθέτου): et morte multatur
„quicunque ei maledixerit. - Aetate grandioribus (πρεσβυτέροις)
„numeroq pluribus obtemperare pulchrum esse ducunt, adeo
„ut quum decem consederint, non loquatur aliquis,

./. si id

„si id novem invitis fuerit. – Cavent etiam in medium
„ eorum vel in dextram sui partem exspuere et sabbatis
„(ταῖς ἑβδομάσιν) manum operi admovere fugiunt maxime
„ omnium Judaeorum. – Nam non solum pridie ejus diei
„ cibum sibi preparant, ut illo die ignem non accendant
„ sed neque vas ullum loco movere audent, nec alvum
„ exonerare. Aliis autem diebus scrobem ad unius
„ pedis altitudinem sarculo excavantes (τῇ σκαλίδι)
„ [: datur enim ejusmodi securicula (ἀξινίδιον) iis qui
„ recens admissi sunt:] et circumtegentes amiculo (ἱμάτιον)
„ ne Dei radiis injuriam facerent, in eam excernunt,
„ deinde effossam terram in scrobem retrahunt, idque
„ faciunt loca secretiora diligentes. – Et quamvis a natura
„ sit ista sordium corporis excretio, illis tamen solemne est
„ ut post eam abluantur, haud secus ac si polluti
„ fuissent. “ –

10.) „ Distincti autem sunt, juxta tempus (κατὰ χρόνον τῆς ἀσκήσεως), quo sese
„ exercuerunt in quattuor classes (εἰς μοίρας): atque juniores adeo
„ senioribus (οἱ μεταγενέστεροι τῶν προγενεστέρων) inferiores
„ habentur (ἐλαττοῦνται), ut, si aliquis eorum forte
„ contigerint, illi, ac si alienigenae sese commiscuissent
„ semet abluant. – Et longaevi quidem, ita ut multi
„ ultra centesimum annum extendant aetatem, propter
„ victus simplicitatem (διὰ τὴν ἁπλότητα τῆς διαίτης), ut mihi
„ videtur, et adhibitam in omnibus moderationem (τὴν εὐταξίαν)
„ Rerum vero adversarum contemptores et dolores vincunt
„ animi magnitudine, mortemque, si cum gloria accedat,
„ etiam immortalitati praeferendam ducunt.
„ (Καταφρονοῦσι δὲ τῶν δεινῶν, καὶ τὰς μὲν ἀλγηδόνας
„ νικῶντες τοῖς φρονήμασι, τὸν δὲ θάνατον, εἰ μετ᾽ εὐκλείας
„ προσίοι νομίζοντες ἀθανασίας ἀμείνω.) Imo, quali in omnibus
„ animo fuerint egregio documento erat bellum cum
„ Romanis gestum: in quo torti et distracti, flammisque
/: usti

„ usti et fracti, et ceteris omnibus cruciatuum machinis
„ tentati, ut vel legum suarum auctori maledicerent, vel
„ cibi aliquid inconsueti comederent, alterutrum ut facerent
„ induci non potuerunt, sedum ut tortores suos blandius
„ alloquerentur, aut unam effunderent lacrimulam, sed
„ in mediis tormentorum doloribus subridentes, ipsosque
„ carnifices irrisione excipientes animas alacriter dimiserunt,
„ tanquam denuo eas recepturi." („Διήλεγξε δ' αὐτῶν ἐν
„ ἅπασι τὰς ψυχὰς ὁ πρὸς Ῥωμαίους πόλεμος· ἐν ᾧ στρε=
„ =βλούμενοι καὶ λυγιζόμενοι, καιόμενοί τε καὶ κλώμενοι, καὶ
„ διὰ πάντων ὁδεύοντες τῶν βασανιστηρίων ὀργάνων, ἵνα ἤ
„ βλασφημήσωσι τὸν νομοθέτην, ἢ φάγωσί τι τῶν ἀσυνήθων,
„ οὐδέτερόν τι ὑπέμειναν παθεῖν, ἀλλ' οὐδὲ κολακεῦσαί
„ ποτε τοὺς αἰκιζομένους, ἢ δακρῦσαι μειδιῶντες δὲ ἐν
„ ταῖς ἀλγηδόσι καὶ κατειρωνευόμενοι, τῶν τὰς βασάνους
„ προσφερόντων εὔθυμοι τὰς ψυχὰς ἠφίεσαν ὡς πάλιν
„ κομιούμενοι.") "
11.) „ Nam et ista apud eos obtinuit opinio, corpora quidem
„ esse interitui obnoxia, nec materiam eorum permanere,
„ animas vero immortales in omne aevum durare, et ex
„ aethere subtilissimo ~~[illegible]~~ prodeuntes in corporum
„ complexum tanquam in custodiam includi, illecebra
„ naturali istuc attractas. Postquam vero carnis vinculis
„ solutae fuerint quasi de longa servitute liberatas, tum vero
„ laetari et in sublime evolare : et pias quidem convenienter
„ iis quae Graeci sentiunt, vitam ultra Oceanum manere
„ dicunt, locumque nec nive nec imbribus nec aestu
„ gravem, sed quem placidus jugiter ab oceano spirans
„ temperet Zephyrus ; impias vero sub terram in
„ obscurum gelidumque antrum relegant, aeternorum
„ cruciatuum plenum. (Καὶ γὰρ ἔρρωται παρ'
./. αὐτοῖς

παρ' ./

„ αὐτοῖς ἥδε ἡ δόξα φθαρτὰ μὲν εἶναι τὰ σώματα καὶ τὴν
„ ὕλην οὐ μόνιμον αὐτοῖς τὰς δὲ ψυχὰς ἀθανάτους ἀεὶ
„ διαμένειν, καὶ συμπλέκεσθαι μέν, ἐκ τοῦ λεπτοτάτου
„ φοιτώσας αἰθέρος ὥσπερ εἱρκταῖς τοῖς σώμασιν ἴυγγί
„ τινι φυσικῇ κατασπωμένας. Ἐπειδὰν δὲ ἀνεθῶσι τῶν
„ κατὰ σάρκα δεσμῶν, οἷον δὲ μακρᾶς δουλείας ἀπηλλαγ=
„=μένας τότε χαίρειν καὶ μετεώρους φέρεσθαι. Καὶ ταῖς
„ μὲν ἀγαθαῖς, ὁμοδοξοῦντες παισὶν Ἑλλήνων, ἀποφαί=
„ νονται τὴν ὑπὲρ ὠκεανὸν δίαιταν ἀποκεῖσθαι, καὶ χῶρον
„ οὔτε ὄμβροις οὔτε νιφετοῖς οὔτε καύμασι βαρυνόμενον,
„ ἀλλ' ὃν ἐξ ὠκεανοῦ πραΰς ἀεὶ ζέφυρος ἐπιπνέων
„ ἀναψύχει ταῖς δὲ φαύλαις ζοφώδη καὶ χειμέριον
„ ἀφορίζονται μυχὸν, γέμοντα τιμωριῶν ἀδιαλείπτων.
„ Videntur mihi autem juxta eandem sententiam Graeci
„ suis etiam viris fortibus et magnis, quos heroas
„ appellant et semideos, beatorum insulas attribuisse,
„ improborum vero animabus locum apud inferos
„ improborum proprium, ubi et quosdam tormentis
„ vexari fabulantur, Sisyphos et Tantalos et Ixiones
„ et Tityos, primo quidem immortales esse
„ animas ponentes, deinde ad exhortandum homines
„ ad virtutis studium et dehortandum a vitio:
„ nam et bonos inde in hac vita meliores fieri,
„ spe praemii etiam post mortem; et malorum impetus
„ cohiberi metu, ut qui exspectent etiamsi lateant
„ dum vivunt, fore ut post obitum aeternos subeant
„ cruciatus. Atque ista quidem sunt quae Esseni
„ de anima divinitus philosophantur, ejus modi
„ demittentes escam, quae captos usque teneat qui
./. „ semel

qui
"ἄφυκτον δέλεαρ τοῖς ἅπαξ γευσαμένοις τῆς σοφίας αὐτῶν ἐγκαθιέντες.
"semel eorum degustarunt sapientiam. –

12.) "Sunt autem inter eos, qui etiam futura
"praenoscendi spem faciunt, (οἳ καὶ τὰ μέλλοντα
"προγινώσκειν ὑπισχνοῦνται), ut qui a pueritia
"quum sacris libris, tum variis lustrationibus,
"prophetarumque dictis assidue versati fuerint, raroque
"admodum suis in praedictionibus a vero aberrant.
"(σπάνιον δὲ εἴ ποτε ἐν ταῖς προαγορεύσεσιν ἀστοχήσουσιν)

E.g. : Judas Essaeus, vates (vaticinium de Antigoni morte)
Ant. Jud. XIII. 11, 2. – Bel. Jud. I. 3, 5.

Excerpta ex „Antiquitatibus Judaicis." –

Simon Essaeus (Archelao, ethnarchae somnium interpretatur)
Ant. Jud. XVII. 13, 3. – Bel. Jud. II. 7, 3.

Manahemus Essaeus, "praeter alia in vitae instituto
"ob morum honestatem bene audiens et qui futura divino instinctu
"praevideret. – Hic conspicatus aliquando Herodem, puerum adhuc
"in ludum literarium commeantem, dixit regem fore Judaeorum.
"Herodes ejus rei spem nullam habebat, submonuitque eum
"se privatum esse ... „Manahemus ei nates manu feriens:*
"... „memento ictuum Manahemi" (dixit) ut hoc tibi sit indicium
mutationum fortunae" .... dixit ei porro ut justitiae et pietatis oblivionem
capturus erit .... & ... Herodes postquam paulatim ad regnum
evectus est ..... Manahemum ac deinceps Essenos omnes
habuit in honore. – „Atque haec quidem licet fidem pene
"superent, nobis tamen visum est lectoribus indicare
"et de nostris id palam facere, quod multi eorum
"in hujusmodi rebus propter vitae honestatem honorati
"erant rerum divinarum peritia." (Ant. Jud. Lib XV. Cap. 10. – Nr 5.)

Populus saepe irritatus et perturbatus quasi ejus religio tolleretur
et mores dilaberentur, Herodi infensus aegre eum ferebat. – Quomodo
Herodes tumultis providet .... multos compulit ut sacramento se
"astringerent fidelitatem ei in imperio conservaturos esse." –
praeter Pollionem Pharisaeum, Sameam et complures alios ...

./. „Ob hac eandem

*) „nates manu feriens" =
„τύπτων τῇ χειρὶ κατὰ τῶν γλουτῶν."

Ant. Jud. XV. 10. 4.

...„Ab hac eandem necessitate excepti fuerunt etiam qui „apud nos Essaei appellantur. Sunt autem genus „hominum qui simili vitae instituto utuntur ac „Graecorum Pythagoraei. - Et de illis quidem planius „et apertius alibi verba facio. - De Essenis vero, „quamobrem eos honore affecerit et plus iis tribuerit „quam mortalis fert natura, jam dicere convenit: non „enim ab historica narratione alienus videbitur hujusmodi „sermo, praesertim quum ostendat quae de istis opinio „obtinuerit." (Ant. Jud. Lib. XV. Cap. 10. - 4.) 5. „Erat Essenorum quidam „nomine Manahemus, praeter ..." &c. (vat...)

„Antiq. Jud." Lib XIII. Cap. V. 9. „Sub hoc autem tempus tres erant „Judaeorum sectae, quae de rebus humanis diverse sentiebant, „quarum una Phariseorum dicebatur, altera Sadducaeorum, „tertia vero Essenorum. - Et Pharisaei - &c. - (non omnia) .. „.... Esseni vero omnia in fati potestate (κυρία) esse affirmant, „nec quidquam hominibus praeter fati decretum accidere." Sadducaei: nihil in fati est potestate. - (Fatum = „εἱμαρμένη")

Ant. Jud. XVIII. - Cap. 1. - 5.) „Esseni autem omnia Dei in manu „relinquenda esse censent. Animas immortales faciunt, „fructusque justitiae magnopere expetendos ducunt. In „templum autem donaria dum mittunt ibi sacra non faciunt, „propterea quod lustrationes habeant sanctiores: hac de causa „communi delubro arcentur, et sacra sua seorsum faciunt. „(Ἐσσηνοῖς δ' ἐπὶ μὲν Θεῷ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα „ὁ λόγος - Ἀθανατίζουσι δὲ τὰς ψυχὰς, περιμάχητον „ἡγούμενοι τοῦ δικαίου τὴν πρόσοδον. - Εἰς δὲ τὸ ἱερὸν „ἀναθήματα στέλλοντες θυσίας οὐκ ἐπιτελοῦσι „διαφορότητι ἁγνειῶν ἃς νομίζοιεν καὶ δι' αὐτὸ „εἰργόμενοι τοῦ κοινοῦ τεμενίσματος ἐφ' αὑτῶν τὰς „θυσίας ἐπιτελοῦσι. -) Ceterum homines sunt optime „morati (Βέλτιστοι δὲ ἄλλως ἄνδρες τὸν τρόπον,) et agriculturae „prorsus addicti. - Convenit autem illos mirari, supra

./. „omnes qui

„omnes qui virtutis laudem sibi tribui volunt, propter
„justitiam (τὸ δίκαιον) minime quidem inter Graecos aut barbaros
„cultam, ab illis tamen non ad breve tempus, sed a multis
„retro annis usurpatam, qua modis omnibus agebant
„ne quid eos impediret quominus habeant bona inter
„se communia, ita ut dives suis bonis non magis
„fruatur quam qui nihil possidet: suntque super
„quattuor hominum millia qui haec faciunt. — Et neque
„uxores ducunt, neque servos habere student, quod hoc
„iniquum (εἰς ἀδικίαν φέρειν), illud jurgiosum
„arbitrantur (...τὸ δὲ στάσεως ἐνδιδόναι ποίησιν·), sed ~~[illegible]~~
„separati vivunt et alii aliis ministrant. (...αὐτοὶ
„δ' ἐφ' ἑαυτῶν ζῶντες διακονίᾳ τῇ ἐπ' ἀλλήλους ἐπι=
„=χρῶνται.). — Quaestores (Ἀποδέκτας) etiam suorum proventuum
„et terrae frugum creant viros bonos sacerdotes (ἱερεῦς)
„qui frumentum parant et edulia. — Vivunt omnes
„uno eodemque modo" [: Conf: „Bell. Jud." Lib. II. Cap. VIII. 13,:], et
„quam maxime referunt Dacas qui Polistae appellantur.
6.) „Praeter has tres sectas, Judas ille Galilaeus
„quartam introduxit, cujus sectatores ceteroquin cum
„Pharisaeis sentiunt, sed libertatem sic amant ut
„eam mordicus tueantur, Deum unum pro rectore
„et domino habentes: varias etiam mortes subeundas
„cognatorumq. supplicia et amicorum nihili faciunt,
„dummodo hominum neminem dominum appellent.
„Quum autem ista multis perspecta fuerint, de firma
„eorum in ejusmodi rebus animi praesentia quidquam
„amplius dicere omisi non enim veritus sum ne
„mea de illis verba fidem non invenirent sed e contra
„ne minus quam debuit tam insignem patientiam
„et doloris contemptum assequatur oratio. — Et ista
„ex amentia aegrotare coepit gens, Gessio Floro praeside,
„dum potestate sua abutitur, eos ex desperatione adigente
„ad defectionem a Romanis. (Atque ita philosophatum
„est ab Judaeis." [: Conf: Bell. Jud." Lib. II. Cap. VIII. 1,:]:
(„Judas Galilaeus propriae sectae sophista nulla in re aliis similis.")

(: *Flavii Josephi Vita. 2.*;:) .... „Quum autem ad annos ferme „sexdecim pervenissem, decrevi sectas nostras experiri „et tentare; (illae vero tres sunt, Pharisaeorum prima, „Sadducaeorum altera, et tertia Essenorum, uti saepius „diximus:) ita enim fore putabam ut optimam eligerem „si mihi omnes cognoscere daretur. Vita igitur duriter „acta, multisq laboribus exercita tres sectas perlustravi: „et ne istarum quidem experientia satis mihi factum „ratus, quum audissem quendam, **Banun** nomine, „*in deserto agere*, *amictum sibi* ex arboribus parantem, „alimentisq sponte provenientibus vescentem, crebrisq „noctes et interdiu lavacris frigidis utentem in „sanctimoniam, coepi ejus institutum sectari; „exactisq in ejus contubernio tribus annis, quum jam „ea, quae expetiveram perfecissem, in urbem redii. „Jamque annos undeviginti natus, *vitam instituere* „*exorsus sum convenienter Pharisaeorum sectae*, quae „proxime accedit ad sectam Stoicam Graecis dictam."

Eleazarus Josephi historici aequalis, daemones ejiciendi peritus. - (: ars Salomonis:) Ant. Jud. VIII, 2, 5.) . —

„Ant. Jud." Lib. VIII. Cap. III. 1., „Pilatus autem Judaeae praetor
„quum exercitum e Caesarea eduxisset et Hierosolyma
„in hiberna transtulisset ut Judaicas leges aboleret,
„Caesaris effigiem in militaribus signis curavit intra
„urbem inferendam quum lex imaginem habere non
„vetet: quam ob causam ejus decessores praetores soliti
„erant in urbem intrare cum signis quae hujusmodi
„carerent ornamentis. – Sed Pilatus primus, ignorante
„populo, quippe noctu facto introitu illatas imagines
„Hierosolymis statuit. – Quam rem ubi populus
„rescivit, magno agmine Caesaream profecti sunt,
„Pilatumque per multos dies orarunt ut eas imagines
„alio transferre vellet. Illoque non concedente, utpote
„quod ea re Caesari fieret contumelia, postquam illi
„cum urgere non desinebant, die septimo quum
„milites occulte armasset, suggestum conscendit in
„circo factum: quae res collocatum in insidiis exercitum
„tegebat. Cumque Judaei eadem rursus ab eo
„flagitarent, signum militibus dedit ut eos
„circumsisterent, eisque presentem mortem minatus
„est, nisi quieti domum discederent. At illi humi
„procumbere, detectisque cervicibus dicere se longe
„mori malle quam ut auderent quidquam contra legum
„sapientiam committere. Atque Pilatus animorum
„constantiam et firmitatem in legibus conservandis
„miratus imagines e vestigio Hierosolymis Caesaream
„referri jussit." (: Conf. „Bell. Jud." II. 9. 2:)

2.) „Paravit etiam Pilatus aquam derivare Hierosolyma
„idque sacrarum pecuniarum impensis, petito fontis
„capite ducentesimo ab urbe stadio. Sed Judaeis

./. „displicebat

„ Judaeis
„ displicebat quod circa aquam egerat: coiveruntque
„ hominum multa millia, qui vociferarentur ut ab
„ instituto desisteret; nonnullis etiam, id quod in turba
„ promiscua fieri solet, convicia et contumelias homini
„ dicentibus. Itaque ille magnum militum numerum
„ habitu Judaico, qui occultas sub veste clavas ferrent,
„ misit in locum unde possent circumdare Judaeos; deinde
„ Judaeis ut se inde reciperent imperavit. - Quumque
„ Judaeis conviciis eum petere inciperent, signum quod
„ convenerat militibus dat: illi vero longe atrocius
„ quam jusserat Pilatus quietos aeque ac seditiosos
„ castigarunt. - Isti autem de pertinacia nihil remitte-
„ remittebant, adeo ut, inermibus inclementer acceptis
„ ab armatis eos adorientibus, multi ex illis hoc modo
„ perierint, alii saucii discesserint. Atque ita compressa
„ est seditio." -

3.) „ Eo etiam tempore fuit Jesus, vir sapiens, si
„ tamen virum eum appellare fas est. - Fuit enim
„ mirabilium operum effector, magister hominum qui
„ verum cum voluptate accipiunt: multosque Judaeos,
„ multos item gentiles ad se pellexit. - Hic erat
„ Christus. - Quem quum Pilatus, ab hominum nostrorum
„ primis delatum, crucis supplicio addixisset, eum tamen
„ amare non desierunt qui primum amaverant.
„ Apparuit enim eis tertio die redivivus, divinis
„ vatibus et haec et mille alia de eo miranda effatis.
„ Atque ab eo denominata Christianorum natio durat
„ usque ad hunc diem." [: Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν
„ χρόνον Ἰησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ, εἴ γε ἄνδρα αὐτὸν
„ λέγειν χρή. Ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητής,
„ διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ τἀληθῆ

/. „ δεχομένων

Regula praecisus examinationis campestris regni Poloniae secundum praxim moderni saeculi ad distinguenda bona regalia, spiritualia & terrestria. Adusum publicum. – Cum additamento agnum & constitutionum regni. Authore Martino Paciorkowski Officii Castrensis Opoznensis subdelegato jurato. – Lublini. – Typ. S. R. M. Collegii S. J. Anno D. 1760. – 4°. – (u Kattentuka. – 1 fl. 15 gr. CM..)

Nowy Testament. Pana Naszego Jezusa Chr. – Greckiego języka na polski wiernie i pilnie przełożony. A teraz podług łacińskiej Księgi przedrukowany. Roku MDCCLXVIII. – (Ostatnia karta bez paginacji). – Str. 320. – Oprawa w skórę. – Str. 20 ... 1.) Cassya albo ... z 4 Ewangelistów ... – 2. Mysterya o ... Męki ... Pańskiej ... – (...). – 8°. (u Kattentuka. – 1 fl. 30 kr. CM)

mam · Na razie: ... Księgi .. (brak dalej po Konkordancji ...) pisane Gdańsk 1632. „Zbawienia ... ")

„τἀληθῆ.

„δεχομένων· καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ
„καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπηγάγετο. — Ὁ Χριστὸς οὗτος
„ἦν. — Καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ'
„ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύ-
„-σαντο οἵ γε πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες. — Ἐφάνη
„γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων
„προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ
„αὐτοῦ εἰρηκότων. — Εἰσέτι τε νῦν τῶν Χριστιανῶν
„ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον.")

4.) „Circa eadem tempora etiam mali quiddam aliud
„Judaeos perturbavit, Romaeque accidit ut in fano
„Isidis res agerentur cum turpitudine conjunctae." &c

Abbé Gillet „Nouvelle traduction de l'historien Joseph. — 6e remarque sur le 18 livre tome III. Paris 1757. — à również

Basnage „Histoire des Juifs" livre 5. ch. 8. tome V. — La Haye 1716.

∴ — twierdzą że ustęp powyższy (3.) jest interpolacyą. — Manuskrypta współczesne III wieku zdaje się że go jeszcze nie zawierały, gdy Origenes twierdzi że Józef Jezusa nie uznawał za Chrystusa. — Święty Hieronim słowa znaczące: „Ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν" przytacza w ten sposób: „credebatur esse Christus." — a żył był Hieronim około r. 400.

Józef w powyżej przytoczonym ustępie 3.) przemawia jak Chrześcijanin a przecież wiadomo jakim on był żydem gorliwym. — Ustęp ten tem dziwniej brzmi gdy go porównamy z ustępem Ant. Jud XX. 9. 1. gdzie się dziejopis o Chrystusie inaczej wyraża. — Również niepojęte czy można ztąd cześć byłby go między dwa skandaliczne ustępy 2.) i 4.) wcisnął.

Tegoż zdania: Patrice Larroque „Examen critique des doctrines de la religion chrétienne." Leipzig 1860. Tom I. str. 135 &. —

Ant. Jud. XX. 9. 1.) „Caesar autem, audita Festi morte
„Albinum in Judaeam misit praesidem. Ceterum rex
„Josepho quidem pontificatum abstulit, Anani vero
„filio, ipsique Anano vocato, concessit ut in istum
„principatum succederet. . . . .
„. . . . . Interea Ananus junior, quem pontificatum
„accepisse jam diximus, ferox erat ingenio et insigniter
„audax; sectam etiam Sadducaeorum sequebatur, qui
„prae ceteris Judaeis in judiciis sunt acerbi et immites,
„quemadmodum antea indicavimus. Talis igitur
„quum esset Ananus, opportunum sibi tempus adesse
„ratus, eo quod Festus quidem vita cessisset, Albinus
„vero adhuc in itinere esset, concilium judicum
„cogit; inductoque in judicium fratre Jesu qui
„dicitur Christus (Jacobus ei nomen) et cum eo
„quibusdam aliis, in eos ut legis violatae reos
„quum accusationem instituisset, lapidandos
„tradidit. – [. . . . . καθίζει συνέδριον κριτῶν, καὶ
„παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τοῦ
„λεγομένου Χριστοῦ (Ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ) καί
„τινας ἑτέρους ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν
„ποιησάμενος, παρέδωκε λευσθησομένους. –] Sed
„quicunque inter cives doctissimi legisque observandae
„studiosissimi habebantur graviter hoc tulerunt: atque
„clam legatos ad regem mittunt, hortantes ut Ananum
„per literas monere vellet, ne quid deinceps simile
„moliretur; neque enim prius illud recte ab eo factum
„fuisse. Horum nonnulli etiam Albino, ab urbe
„Alexandria iter facienti, occurrerunt; eumque
„monuerunt non licuisse Anano absque ipsius
„consensu concilium judicum convocare. Horum
„oratione Albinus persuasus literas plenas furoris
et iracundiae

<u>: furoris.</u>

„et iracundiae Anano scripsit minatus se de illo
„poenas sumpturum. Proinde rex Agrippa, adempto
„ei pontificatu quem per tres menses gesserat, Jesum
„Damnaei filium constituit.“ —

<u>Ant. Jud. XVIII. 5-1.</u>, „Sub id autem tempus inter
„se dissidebant Aretas rex Petraeae et Herodes hujusmodi
„de causa. — — .... — — Inde autem ab eo (Herode)
„inimicitiarum facto initio, accedente de finibus agri
„Gamalitici contentione, postquam utrique erant
„copiae conscriptae, bellum inter eos conflatum est
„qui vicem suam duces suos miserunt. Commissoque
„proelio Herodes victus est et omnis ejus exercitus
„caesus, quippe proditus a quibusdam profugis
„qui quum essent ex Philippi tetrarchia, merebant
„Herodis stipendia. — — .... — — ....“

2.) „Erant autem quidam ex Judaeis qui existimarent
„Dei ira periisse exercitum Herodis, qui justas
„ob interfectum <u>Joannem</u>, cognomento <u>Baptistam</u>
„poenas dabat. (:...Καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου
„κατὰ ποινὴν Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου
„Βαπτιστοῦ:) Hunc enim Herodes necari jusserat,
„quum esset vir bonus (~~ἀγαθὸν ἄνδρα~~:), Judaeosque
„ad virtutis studium excitaret, praecipiens ut
„juste quidem inter se, erga Deum autem pie
„agentes ad lavacrum accederent: Deo enim ita acceptum
„iri lavacrum, quum eo non ad expiationem
„criminum uterentur, sed ad corporis munditiem utpote
„mentibus jam ante per justitiam purificatis. (:Κτείνει
„γὰρ τοῦτον Ἡρώδης, ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τοὺς Ἰουδαίους
„κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦντας καὶ τῇ πρὸς
„ἀλλήλους δικαιοσύνῃ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ
„χρωμένους, βαπτισμῷ συνιέναι· οὕτω γὰρ καὶ
τὴν βάπτισιν

"γὰρ καὶ.
„τὴν βάπτισιν ἀποδεκτὴν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπί
„τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ'
„ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς —
„δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης.:) Cumque multi
„ad eum undique confluerent, (hujusmodi enim
„sermonibus mirum in modum elati erant,) Herodes
„veritus ne tanta hominis auctoritas subditos ad
„defectionem impelleret, (videbantur enim omnia
„de consilio ejus facturi esse,) satius esse duxit,
„priusquam novi aliquid ex illo oriretur, illum
„e medio tollere, quam ut mutatione rerum facta
„ipse in discrimen adductus poenitentiam ageret.*
„Atque ille quidem ob hanc Herodis suspicionem
„in vincula conjectus, missusque ad castellum
„Machaeruntem, cujus supra meminimus, ibidem
„caesus est: Judaei vero persuasum habebant in
„ultionem necis ejus deletum esse exercitum (ἐπὶ
„τιμωρίᾳ τῇ ἐκείνου τὸν ὄλεθρον ἐπὶ τῷ στρατεύματι
„γενέσθαι:) Deo propterea Herodi infenso."

*) („Καὶ τῶν ἄλλων συστρεφομένων (καὶ γὰρ
„ἤρθησαν ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων)
„δείσας Ἡρώδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιθανὸν αὐτοῦ
„τοῖς ἀνθρώποις μὴ ἐπὶ ἀποστάσει τινὶ φέροι,
„(πάντα γὰρ ἐῴκεσαν συμβουλῇ τῇ ἐκείνου πράξοντες,)
„πολὺ κρεῖττον ἡγεῖται, πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ
„γενέσθαι, προλαβὼν ἀναιρεῖν, ἢ μεταβολῆς —
„γενομένης εἰς τὰ πράγματα ἐμπεσὼν μετανοεῖν.:)

„humanum genus quam citissime si omnes in eandem
„de istis ire velint sententiam. – Verum tamen sponsas (Δοκιμάζοντες μέντοι)
„per triennium probant. (τριετίᾳ τὰς γαμετὰς) – Quum autem ter purificatae
„fuerint, ad explorandum possintne parere, tum eas
„uxores ducunt. (ἐπειδὰν τρὶς καθαρθῶσιν εἰς πεῖραν
„τοῦ δύνασθαι τίκτειν..) – At cum gravidi non coeunt,
„ostendentes quod nuptias non voluptatis ergo, sed liberorum
„causa fecerint. – Feminae autem lavantur indusiis
„circumamictae, quemadmodum viri quum subligacula
„induerint. Hujus quidem mores sunt hujusmodi." :}
Lib. II. Cap VIII. – 3.) „Etiam divitias contemnunt, et
„admiranda plane inter eos obtinet bonorum communio, (κοινωνικὸν)
„neque quisquam apud eos inveniri potest qui plura
„aliis possideat. – Lege sancitur enim ut qui isti
„sectae nomen suum dare velint, facultates suas
„sodalitio communes faciant: adeo, ut inter omnes
„nec egestatis humilitas, nec opum vis immodica
„appareat, sed permixtis singulorum facultatibus,
„unum omnium fit tanquam fratrum patrimonium.
„– Labis autem instar oleum habent, et si quis (κηλῖδα δὲ ὑπολαμβάνουσι τὸ ἔλαιον)
„vel invitus unctus fuerit, corpus abstergit. – Nam (σμήχεται)
„squalere (αὐχμεῖν) et veste candida semper indui
„(λευχειμονεῖν). – Designatos autem communium (Χειροτονητοὶ δὲ οἱ τῶν κοινῶν (ἐπιμ.))
„rerum procuratores habent, et ad usus omnium (ἐπιμεληταὶ)
„singulos indiscretos.–"
4.) „Illis non est una civitas certa (μία δὲ οὐκ ἔστιν αὐτῶν
„πόλις, ἀλλ᾽ ἐν ἑκάστῃ κατοικοῦσι πολλοί), sed domicilia
„habent multi in singulis; ac suae sectae hominibus
„aliunde advenientibus, quicquid habent aeque
„patet, ac si proprium esset, et ad eos quos nunquam
„viderant

„ viderant, quasi maxime familiares ingrediuntur. —
„ Quare cum peregre proficiscuntur, nihil omnino in
„ victum tollunt, contra latrones tamen, arma gestant.
„ In singulis vero civitatibus ^τοῦ τάγματος ἐξαιρέτως^ unus hospitum curator
„ constituitur, qui vestes aliaq̃ necessaria suppeditet.
„ Amictus autem cultusq̃ corporis qualis puerorum
„ in metu et sub cura magistri agentium esse solet.
„ Imo nec vestem nec calceos mutant, donec priora
„ vel discissa omnino fuerint vel vetustate detrita.
„ Nihil inter se emunt, nec vendunt quicquam;
„ sed egenti unusquisque e suis largiens, vicissim ab
„ eo, quod sibi usui sit, accipit: et si nihil mutuo
„ rependant, eos tamen a quibuscunque velint, accipere
„ nihil vetat." —

§.5 „ Ceterum erga Deum pietate sunt singulari: nihil enim
„ profani ante solis ortum loquuntur, sed patria quaedam
„ vota ei nuncupant, quasi ut illucescat obsecrantes. – Tum
„ ad eam quam quisque novit artem a curatoribus (ὑπὸ
„ τῶν ἐπιμελητῶν) dimittuntur, in qua perpetuo et continenti,
„ ad quintam horam labore versati, eundem simul in locum
„ denuo conveniunt, ac lineis praecincti velaminibus (ζωσάμενοί
„ τε σκεπάσμασι λινοῖς), ita corpus frigida abluunt: moxque ab
„ ea lustratione (μετὰ ἁγνείαν) proprium in domicilium quo
„ alterius sectae nemini pedem inferre licet, una omnes confluunt;
„ ipsiq̃ ab omni labe puri (καθαροὶ) non aliter ad coenaculum
„ (δειπνητήριον), quam ad delubrum quoddam sanctius,
„ accedunt. – Atque ubi placide et quiete consederint,
„ pistor quidem panes suo cuique ordine apponit, coquus

./. „ vero

Prócz Józefa Flavius'a wspominają z starożytnych pisarzy następujący:

Tacitus. Annales. lib 15. – § 44. – (:Paris 1842.:)
Suetonius. Vita Claudii. Cap. 25. – (:Paris 1838.:)
Plinius jun. – Ep. 97. lib. X. – (:Paris 1836.:)

Obacz: Patrice Larroque: „Examen critique des doctrines de la religion chrétienne." Lips. 1860. Tom I. Str. 140. &.

WB. *podmiotowe*

Poezye subjectywne ~~...~~ nie można ganić w ogóle, tylko, jeśli które z nich to najprędzej już indywidualne. Subjectywne mogą ze stanowiska — piszącego jako podmiotu malować uczucia podzielane przez wszystkich w tym liryka (E.D. 112 Porównaj.

Jezuitów zakon znosi
1773 Klemens XIV.

Radmoryc Mnemonik 1504
Ciołek optyk
Jan z Głogowy Frenolog 1501
Struś. Sphygmista
Kopernik Astronom.

Frenologia: XVI w.
Wojciech z Głogowa (nie Jan?)
Szymon z Łowicza
obaj akademicy Krak.
Obacz: Wiszn. „Charakt. Roz.?" str. 2.

Statut Wiślicki E.D. str 6

Wasiański opisał ostatnie lata życia Kanta. (Uwag: Wiszn. „Charakt. Rozum.“ str 135)

Prof. J. Jankowski: autor „Logiki" Erlangen 1822

— Succincta logices in Polonorum scholis historia. – Cracoviae 1829.

O jego Logice i uwagach przysłaczonych wzmianka w „Gotting. gelt. Anzeig." 1822. str. 205.

Krug: „Allg. Handwörterbuch der philos. Wissenschaften". Leipzig 1833. – T. III. pag. 392 jest wzmianka o filozofii w Polsce.

— System der Philosophie, przekład z niem. p. Ign. Zubelewicza

Śniadecki Jęd. „Teorya jestestw organicznych"

— tłum. na niem. p. J. Morih. – Królewiec. 1810.

— tłum. na niem. p. Neubig. - Nürenberg. 1821.

Mik. Kopernika. de Revolutionibus orbium coelestium, w przekładzie polskim weszło pod prasę w r. 1851. (Warsz.?) za staraniem Pani Niny Łuszczewskiej. (Smol. 79.)

IVB //

+ Statuta serenis. Dni Sig. I. Pol Reg. Crac. (Hier. Vietor.) 1524 pl.
Torsane Samosii 1602. pl.

Prawo

Herburt Jan

+ Chronica, sive Hist^ae Polonicae descript.
Basileae 1571 4°

brak tytułu + Statuta Regni Poloniae. Crac. 1567 fol

+ Dto. Prostant Dantisci 1620. fol

+ Dto [illegible] 1693 fol

brak tytułu + Dto. Lublini 1736.(?) Typ. S.J. fol.

+ Cyrograf Herburta (Rewers na pożyczenie 90. Tal. od Pana Michałowskiego). Obacz „Bibl. Warszaw." Tom IX.

+ Statuta polskie Ko^go Kaz (wyd. 1032.) Wilno 1841 8°

+ Statuta W.X.L. Wilno 1693 fol.

+ Dto. — — 1744 fol

+ Dto — — — 1786 Wilno

Chrześciańska porządna Odpowiedź
na te Confessią która pod titułem Wiarij Zakonu Christusowego niedawno jest wydana

Benedykta Herbesta Kan. Pozn.

i przestka 24 kart

o 3ech królach :.

Drukowano w Krakowie u

Matthewsza Siebeneychera. R. P.

1567.

~~Zdrady przeciw Aryanom.~~

~~Zbijał p. Jan Niemojewski sędzia Inowrocławski.~~

~~W r. 1631. nadszedł list Hugona Grotiusa z Paryża z 10 Maja do Rakowa — z podziękowaniem za sprostowanie pojęć o samodzielności charakteru.~~
(Smalc)

W Niederlandach przetłomaczono dzieło <u>Jana z Bukowa</u> z przedmową Sienińskiego do Zyg. III:
„Dat poolish beschreven, opdracht van Jacobus Sieninski an Sigismund III.“

<u>Spangenberg</u>. „Brief geschrieben an eine Schwester der Polnischen Brüdern 18 Mai 1610.“ —

Edw. Demb. o. Skargi „[illegible]" ...

„[illegible], wielkość [illegible] aż nadto [illegible]
„stronnictwa katolickiego, które je rozdmuchywało, znajduje
„w niem dla swojego fanatyzmu pożądaną strawę.
„W ogóle duch nieprzyjazny wszelkiemu postępowi
„i wiedzy nawet dla rozważania dogmatów,
„główną barwę tego dzieła stanowi. —"

Str. 160: „Język Skargi pełny, jędrny, czysty
„a płynny, pozostanie zawsze wzorowym, niemniej
„sposób jego wyrażania się pełen mocy a wzniosłości,
„pełen słodyczy i prawie rzewności, a raźny i szczególniej
„w miejscach polemicznych pełen mocy i uniesienia
„przechodzącego w obrazowość. — We względzie wymowy,
„stylu i języka, dzieła Skargi są zawsze bardzo
„ważnym badań i uczenia się przedmiotem,
„lecz zastanawiając się nad niemi, kształcąc
„swoje wyrażenia i formę oddania według nich,
„jakaś boleść przejmuje nas, że taka postać
„zewnętrzna zostania i wydaje treść oczom zupełnie."

Botanik nasz (: Słow. czy pol.? :) Zaluziański na 150. lat przed Linneuszem spostrzegł dwupłciowość roślin. — (: Odczyty Mick. I. 7. :)

„Polskę uważano (w średn. wiek.) za ostatnie schronienie wszystkich myślicieli."

(: Lauterb. Nr. 78.)

„Ubi sentire quae velles, et quae sentires dicere licebat."

(Dudith ad Lasici. in 1516. Fr. Pol.) Dudycz na Moro... schowany...

Posłowie Jagiełły (a na ich czele Zawisza Czarny) wstawiają się o złagodzenie losu Hussa za co ten w liście do przyjaciela przed zgonem pisanym każe dziękować „dominis Polonis." (Smola)

Jakub Przyłuski. „Leges seu Statuta ac Privilegia Regni Poloniae omnia collecta"
Cra. 1553 fo.

Vadianus Joachimus (właść. von Watt), Helvetius
+ „De Vadianorum familiae insignibus a Sig. I Poëta laureat. donatis. Cra. (Hier. Victor) impr. 1515 4°

[illegible] budz. [illegible] 11 102
[illegible]
Tomicki [illegible]
Grochowski
[illegible]
Dzierżek
Łaszewski
Wierzbowski
Szymonowicz

Wiersze [illegible]
[1543 de Rev. orb. coel.]
tytuł = 11 ad pis

(Nieodnica, mistrzyni, mistrza)

o Niema ten nic z umarłemi
Który brzmi sławą na ziemi
(Stan. Grochowski)
Rozni o Hotalka..

Źródła bibliograficzne.

(Do strony 96 Łuk. III.) — E.D. 271 sec.

Jędrzej Węgierski. „Systema historico-chronol. Eccl. Slavonicarum" 1652.- Amst. 1679.

Hiacynt Praszcz. „Forteca duchowna." Kraków 1662.

Stan. Lubieniecki. „Historia reformationis polonicae." 1685

Sandius (Aryanin) „Biblioth. Anti-Trinitariorum, sive catal. script. et narratio de vita eorum auctorum qui dogma de tribus in unico Deo personis impugnarunt" 1684.

Hopius. „De scriptoribus hist. pol." Gdańsk. 1707.

Mart. Hanke. „De Silesiis eruditis.- Lipsk. 1707.

Braun. „De scriptorum Poloniae."

Lengnich. „Polnische Bibliothek." (czasopismo)

Jakób Wojt. „De incrementis scriptorum per Polonos.... Lipsk. 1723.

Sam. Lauterbach. „Ariano socinismus olim in Polonia." Lipsk. 1725.

Jan Daniel Hoffman. „De typographiis in reg. Pol." Gdańsk. 1740.

Efraim Olof. „Polnische Lieder-Geschichte." Gdańsk 1744

Ringeltaube „Nachricht von den polnischen Bibeln." Gdańsk 1744.

Szymon Starowolski. „Scriptorum Polonicorum Hecatontas seu centum ill. Pol. script. elogia & vitae.“ – Frankf. 1625. – Wenecya 1627. – Wrocław 1734.

Tenże. „De claris oratoribus Sarmatiae.“ Florencya 1628. Warsz. 1758.

Tenże. „Monumenta Sarmatorum viam universae carnis ingressorum.“ Krak. 1655.
(: Przechowuje nagrobki z których wiele dziś zniknęło już :)
&c. i we wszyst. innych dziełach nieco

Jos. Alex. Jabłonowski. Museum Polonum. Lwów 1752.
(: alfabet. wypis niedokładny pisarzy pol. :)

Jan Daniel Janocki.
– „Literarum in Polonia instauratores.“ Gdańsk 1744.
– „Lit. in Pol. propagatores. – Gdańsk 1746.
– „Polonia literata nostri temporis.“ Wrocł. 1750. – 56.

– „Specimen catalogi codicum manuscriptorum Bibl. Zaluscianae.“ Drezno 1752.
– „Excerptum Polonicae literaturae.“ Wrocław 1764. – 1766.
– „Musarum Sarmaticarum specimina nova. Wrocław. 1791.
– „Sarmaticae literaturae fragmenta.“ Wrocław. 1773.

(Jan Daniel Janocki.)

— „Janociana, sive clarorum Poloniae auctorum memoriae." Warsz. 1776.-1779.

— „Kritische Briefe." Drezno 1745.

— „Nachricht von raren polnischen Büchern." Drezno. 1747.

— „Lexicon derer itzt lebenden Gelehrten in Polen. Wrocław 1755.

— „Polnischer Büchersaal." Wrocław 1756.

(— „Stan. Aug. civibus fidelissimis a parricida ereptus, redditusque." Warsz. 1772.

(ostatnie dzieło nie tyczy się bibliografii bynajmniej.)

Wawrzyniec Micler. wydaje czasopisma:

1,— „Warschauer Bibliothek" Warsz. 1754.

2,— „Acta literaria reg. Pol." 1755 &. 56.

Lelewel.

prócz wymienionych w Łukaszewiczu z 1848?
z Ei. Dem.

— „O historyi, jéj rozgałęzieniu i naukach związek z nią mających." Warsz. 1826.

— „Dzieje Litwy i Rusi." Lipsk 1839.

— „Rozbiory dzieł przez autora dziejów polskich ogłoszone." Poznań 1844.

— „Observations sur les types du Moyen Age sur la monnaie des Pays-bas." 1835.

— „Pytheus de Marseilles. 1836.

— „Monnaie des Jows." 1837.

— „Vingt trois pières des monetaires Merovingien." 1837.

— „La Numismatique du Moyen-Age." 1838.

— „Etudes numismatiques et archeologiques." 1840.

Pisma czasowe polskie.

Monitor pierwsze pismo periodyczne w mowie polskiej: przez lat 12. od 1764.

Zabawy przyjemne i pożyteczne. 1769–1777. Wyszło Tom 16. – Naprzód pod Red. Naruszewicza później pod Red. Albertrandego.

Pamiętnik polityczny i historyczny, przypadków, ustaw, osób miejsc i pism wiek nasz szczególniej interesujących. (Miesięcznik) Red. Piotr Świtkowski. Warsz. 1782–1792.

Magazyn Warszawski pięknych nauk, kunsztów i różnych wiadomości dawnych i nowych dla zabawy i pożytku osób obojej płci wszelkiego stanu i smaku. – Warszawa. 1784 i 1785.

Polak patryota. Warszawa. 1775.

Bibliòteka Warszawska literatury zagranicznej i narodowej. – Warszawa. 1788.

Nowy Pamiętnik Warszawski. 1801–1803 Red. Franciszek Dmóchowski. –

Dziennik Wileński. Wilno. 1805 i 6. Red. Jęd. Śniadecki, Lindritt i Józ. Kossakowski.

Powszechna Gazeta literacka. – Wilno, 1806. pod Red. sławnego Hellenisty G. E. Groddecka.

Pamiętnik Warszawski. – Warsz. 1809 i 1810. – Red. Ludw. Osiński.

Gazeta narodowa i obca. Warsz. 1791. pod Redakcyą Niemcewicza, Mostowskiego i Weissenhofa.

Gazeta Warszawska pod Red. A. Lesznowskiego.

Kwartalnik naukowy. Kraków. 1835–37. Red. Zyg. Helcel
Mn. rozprawy filozoficzne Kremera.
Powszechny pamiętnik nauk i umiejętności. 1834–5. Kraków
Red. Leon Zienkowicz. polit. z estet. rozprawy Mochnackiego, Mickiewicza i Romant.
Pamiętnik naukowy. Kraków. 1837. – Red. Lesław Łukaszewicz
Mn. naukowe. belletryst. – wiele przekładów.
Dwutygodnik literacki. – Kraków 1844 – . .
Red. Waleryan Kurowski. beletryst.

Tygodnik Krakowski

Gazeta Krakowska

Zbieracz rozrywek umysłowych 1838. Kraków

Rozrywki umysłowe. 1840. Kraków

Dziennik mód paryskich. – Lwów. 1840 – . . .
Red. Tomasz Kulczycki. beletryst.
Biblioteka Zakładu Ossolińskich. Lwów 1842 –
Red. Adam Kłodziński.
Ziewonia (: Zbiorowo = belletryst. :) Tom 1szy 1834. – Tom 2gi 1837
Tom 2gi przedruk 1839 i 44. Lwów
Prace literackie 1838. Lwów. – Red. Józef Borkowski
Album. Lwów 1844. Józef Borkowski red.
Rozmaitości Lwowskie. Lwów
Lwowianin. Red. Zieliński Lwów
Sławianin. Red. Jaszowski. Lwów

Przyjaciel Ludu. Leszno. od 1834 do . . . redag. L. Poplińskiego raz od . . . do . . . p. Józ. Łukaszewicza.

Tygodnik literacki. Leszno. od 1838 do
Red. Ant. Woykowski (przez dwa pierwsze lata wpływa nań Józ. Łukaszewicz) później zaś Libelt.) w 1842 więcej krytyczny. wpływ Julii Woykowskiej.

Orędownik naukowy. od 1840 — Red. Józ. Łukaszewicz i A. Popliński. — Leszno. (artykuły Grabowskiego, Maciejowski i belletryści ± arystokrat.)

Dziennik domowy. Leszno 1840. — . . . Red. Napol. Kamieński (nb. artykuły Libelta)

Rok. Leszno. . . . . — 1843 dwumiesięczne pismo, później od 1843 miesięczne. Red. Jęd. Moraczewski. — (artykuły p. Libelt, Trentowski, [illegible] Goszczyński, Cieszkowski)

Magazyn powszechny. Warsz.
Muzeum domowe. Warsz. - Red. Fr. Dmóchowski.

Majera Uniwersum. Warsz.
Panorama literatury krajowej i zagr. Warsz. 1836.
Red. Antoni Szabrański. (przekłady z niemieckiego)
Gazeta Poranna z Pismem Dodatkowem (literackiem)
Warsz. 1837-1841. ... Red...
później Red. Hipolit Skimborowicz, który owe „Pismo dodatkowe" na „Piśmiennictwo krajowe" zmienia i nazwa czasopisma w Warsz. wzbudza. -
Przegląd Warszawski. 1840-42. Hipolit Skimborowicz wraz z Jak. Buduiłłowiczem red. w Warsz. beletryst.-kryt. -
Przegląd naukowy. Warsz. 1842 - ... Red. Hip. Skimborowicz wraz z Edw. Dembowskim, - a sam Skimborowicz od r. 1844.

Czas. Warsz. 1841. Red. Skimborowicz.

Roczniki krytyki literackiej. - Warsz. 1842. Red. Lewestam.
Dziennik krajowy. Warsz. 1843. - Red. Karol Witte. lit.-polit.
Humorysta. Warsz. hum.
Statek parowy. Warsz. hum.
Gazeta Warsz.^ka^ polit.
Kuryer Warsz.^ki^ polit.
Światowid. - Warsz. beletr.
Echo. - Warsz. beletr.

Niezapominajki. (noworocznik) Warsz.

Pierwiosnek. -(noworocznik) Warsz.

Bibliotека Warszawska. Warsz. 1841 –.

Jutrzenka. Warsz. 1842 – . . . Red. Piotr Dubrawski (panslaw.)

Pielgrzym. Warsz. 1842 – . . . Red. Eleonora Ziemęcka. Katol.

Athenaeum. Wilno 1841 – J. I. Kraszewski.

Wizerunki i Roztrząsania naukowe. – Wilno . . . . Red. Ign. Szydłowski.

Znicz. Wilno.

Bojan. Wilno.

Rusałka. Wilno. Red. Grota

Rubon. Wilno. Red. Bujnicki

Radegast. Wilno. Red. Rimembranza

Tygodnik Petersburski. – Red. Józef Przecławski polit. a lit. urzędowe.

Niezabudka. Petersburg. (rzecz bujd. zbiorowa)

Rocznik literacki. Petersburg 1843 – Red. Romuald Podberski.

Kto jest właściwie autorem „Ody do młodości"? Taki był tytuł niefortunnej rozprawy [uczniowskiej] p. Heliodora, która mnie z nim poróżniła.] Pomimo kilkakrotnych usiłowań [z mej strony,] aby zerwany tą [studencką] sprzeczką przyjaźni nasz stosunek napowrót nawiązać, Wielka, [illegible] drwinami memi do żywego dotknięty, porzucił „ty" zmienił na „pan, pana, panu" i stale mnie unikał.

— Heliogabalu!... — zacząłem do niego po dawnemu, wyciągając dłoń przyjaźnie. Nazywaliśmy go „Heliogabalem" od chwili, gdy „Łysy Macius", zapytany przez profesora historyi o następcę Caracalli, nazwał cesarza rzymskiego „Heliodorem". „Łysy Macius" przechrzczony został na pamiątkę tego „zasypania się" na Karakallę, a Heliodor, zwany dotąd „Tyczką" z powodu wysokiego wzrostu i [fenomenalnej] chudości, został „Heliogabalem".

— Heliogabalu! — odezwałem się czule po raz wtóry, gdy pierwsze wezwanie okazało się bezskuteczne.

Zwrócił wreszcie ku mnie dużą swoją [nieksztaltną] głowę, umieszczoną na długiej cienkiej szyi jak na drabu.

(2) [illegible]

* [illegible]

* — [illegible]

Ale [illegible] Heliodor [illegible]

[illegible]

I spojrzałem na Heliodora, [illegible]

a [illegible]

[illegible]

i [illegible]

— [illegible]

— [illegible]

— [illegible] *

Wśród gorącej sprzeczki i ostrych z obu stron przycinków, szliśmy przedmiejską ulicą, wracając z [illegible], gdy w tem [illegible] przechodząc koło [illegible] małego [drewnianego] domku [illegible] [illegible] niedużej [illegible] i [illegible] podnośnik [illegible] szyldem [przez] plag [illegible] na jego plecy. Mimowoli zatrzymaliśmy się przed [oknem] [illegible] już [starych] sąsiadów i sąsiadek. Na [illegible] różne malowidła się ciemnią: [illegible] scena [illegible] widownie bawiła, uśmiechali się [illegible] na komedyi, kobiety zdawały się przerażone. — i to mu trzeba nali! a może! a jeszcze! [illegible]

[illegible marginal note] (2)

Kto jest właściwie autorem „Ody do młodości"? Taki był tytuł zresztą niefortunnej rozprawy poczciwego Heliodora, uniwersyteckiego mego kolegi, która mnie z nim poróżniła. Rozprzęgaliśmy się, rozeszli i życie już nas nie zbliżyło.

Pracował nad tą rozprawą blisko przez miesiąc w największej tajemnicy przede mną i przed Maciusiem, z którym obaj żyliśmy w serdecznej przyjaźni. Przesiadywał po całych dniach w bibliotekach, czytał rozmaite dzieła, wertował obcych autorów, robił wypisy; przechadzał się po pokoju, odkłada do kąta, pisał [illegible], potem dumał po całych ~~pisał po~~ nocach i przekreślał, poprawiał, zmieniał. Zajęty swoją myślą, ~~jak bezprzytomny chodził na wykłady uniwersyteckie~~ zaniedbywał wykłady uniwersyteckie, chodził jak bezprzytomny, w wesołym kółku towarzyszy nie słyszał, co do niego mówiono, jeżeli był zdrów w zabawie, i nie odzywał się nawet, zapominał się [illegible]. Szeroka jego twarz wybladła, pociągła, policzki obwisły, wyglądał, schudł [illegible]. I zadawaliśmy sobie napróżno pytanie nad czem tak zawzięcie pracuje, nie zwierzył się nikomu, nawet z swoich najbliższych. Snadź przygotowywał nam niespodziankę.

Niespodzianka w samej rzeczy była niespodziana. Znaliśmy [illegible] paradoksalnego, ale zdolnego [illegible] uzdolnionego dziwactwa, jakiem była rozprawa, nie mogliśmy się spodziewać.

Doręczył mi [illegible] pewnego dnia po wykładzie. Rozwinąłem zeszyt a przeczytawszy tytuł — oniemiałem. Dojrzał snać zdziwienie na mej twarzy, bo ścisnął mi rękę i rzekł:

— Nic nie mów, dopóki nie przeczytasz. Do jutra! — I odszedł.

[illegible]

N. 4 – Dowiadów[illegible] :

Str. 11. – [illegible] Dajrem [illegible]
– [illegible]

14. [illegible]
– [illegible]

17. [illegible]

33 [illegible]

35 [illegible]
[illegible]

44. [illegible]

46 [illegible] wszystkim [illegible]

48. [illegible] – [illegible]
– [illegible]

[illegible] Co [illegible] nie [illegible]
[illegible]
[illegible]

50 [illegible]

51 – [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]

80 [illegible] Marcinie.

81. [illegible]

82. [illegible]

86 ... Zaczekam [illegible] niech kiedy
Możemy skończyć ...

96 ... [illegible] przed [illegible] ...

97 [illegible]

— [illegible] co dnia [illegible] ...

... [illegible] !

103 Ambicja [illegible]
Prymicja [illegible]

Tak [illegible] wszystko

106 [illegible]
[illegible] pojęcie świat [illegible]

— Żeby [illegible] była [illegible]

[illegible] z Wami [illegible]

... Wszystko [illegible] !—

107. [illegible] gra ... [illegible]
[illegible] wszystkie [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible] jak [illegible]

108 [illegible] !— [illegible]
[illegible]
Na Boga [illegible] świętość ... [illegible]

109. Odejdź [illegible] ! Gdzie jest [illegible] ?
odbrzask

109 — ... Gdy [illegible] z pod [illegible]
[illegible] jest jak [illegible] z [illegible]
[illegible] świata
[illegible] więcej ...

110. O [illegible] !

111 [illegible]

115 [illegible]

116 [illegible]

— [illegible]

122. [illegible]

124. [illegible]
[illegible] nad sobą miał [illegible]
[illegible]
[illegible] jest [illegible]
[illegible]

— [illegible]

129. [illegible]
[illegible]
[illegible]

131. [illegible]

132 [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible] ?
[illegible]
[illegible] !

139 [illegible]
[illegible]
[illegible]

— [illegible]
[illegible]
[illegible]

140 Dziś na [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] tam [illegible] [illegible] [illegible]?
A jednak – – – –
– – [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

— A [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]?
[illegible]

143. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
— Dalej [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] jednej [illegible] [illegible] [illegible]
— [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible]?

144 [illegible] [illegible] [illegible] jak [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] – [illegible]

— ....My [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

146 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible]!
— [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

149. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

171. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

— Za [illegible]

— [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

173. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

175. — [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible];
[illegible] [illegible] [illegible] – [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

Jakże piękna noc majowa! Niebo tak błękitne jakby w najpogodniejszym dniu, gdy słońce jasno- [illegible] odźwierciedla się (całej natury) [illegible]: na tle źródeł i strumienia przejrzystych, w rozkwicie czarownych kwiatów, w ruchu (igrania) wszelkich istot żyjących. — W dniu tak pogodnym niebo błękitniejszem nie jest jak w tej nocy — ziemia nieodżyła wonią bardziej czarodziejską — głosy świata nie wiążą się w zgodniejszą harmonię. — Na czystem bezchmurnem niebie melancholijnem światłem jaśnieje księżyc; gdzie padnie bladawy promień wszędzie wyradza fantastyczne kształty — a gdy [illegible] na twarz człowieka upadnie fantastyczne (w nim) rodzi marzenia: mrzonki i to czy przeczucia? — — Spoglądam na to północne, ciemno-błękitne (szafirowe) niebo — niebo tej barwy i piękności jak mi fantazya maluje owe błękity co zachwycają duszę mieszkańców południa i natchną poezyą [illegible] (po jakiem niebie ogromne gwiazdy w bałtyku) [illegible] serce Włocha zapalają: — samotnie po drugiej [illegible] [illegible] dumnie się zwolna księżyc ... samotny a świetny bieg jego (wśród błękitów) tak jak samotnem a świetnem jest życie Geniusza wśród świata — o wiem! nie zamglą go chmury, blask jego się nie rozpryśnie (życiem tęczy), nie zbleci i nie przepadnie jak kometa — ale bieg rozpoczęty dokończy jak mu przeznaczono ... Samotny — czemuż? czy go gwiazdy opuściły? czy też (mnóstwo) owe gwiazdy w około świecić niewarte? — O biedni geniusze! tak wy samotnie się [illegible] przesuwacie w tem życiu — bratniej duszy znaleźć nie możecie

bo nikt z ziemi jedynym lotem się wznieść nie zdoła,
nikt podobnym się blaskiem rozbłysnąć... Niepojętym
jesteś (zwiniony!) dla ludzi — a nawet i dla siebie samemu niepojętym ~~…~~
~~…~~ — o! boś ty nieskończonym bezmiernym
jak jak ta przestrzeń błękitna ... jak ta
otchłań niebieska. Wzrok sięga tak daleko! ale
bezsilna jego władza naprzeciw siły ~~…~~ Myśli...
a i myśl (bo słabnie) (pojęciem) się nie zdoła — o Nieskończoności!
~~gdy~~ (z wolej!) myśli! jak się ty (nikt) (lot) ~~…~~ naprzeciw (lotu) Wyobraźni..
... a i Wyobraźnia wytęża się ~~…~~ nie zdoła. W
Nieskończoności! ... nawet Przeczucie o i Wyobraźnię
stokrotnie prześciga ~~…~~ błyskawicznym swoim
— ... — nawet Przeczucie zakrywa oczy wzrok
przed Tobą i zwrócić się nie waży na Ciebie — o Nieskończoności!

W nieskończonej więc Przestrzeni ty krążysz! Drogę
~~Drogę przeznaczoną~~ ~~…~~ jak Geniusz dany wśród świata
Od Twego światła wszelkie inne światło blednieć będzie
póki ty od Słońca nie zbledniesz, — gdzie dwa
ogniska jasności nie zniknąją się wzajemnie ale
jedno przygasza drugie — dwie harmonie nie wiążą
się (nigdy) nie wzrastają w siłę ale się głuszą — z dwóch
Geniuszy albo gaśnie jeden lub obydwa giną...

Noc tak cudna! Ziemia w koło tak rozkoszna
zabrzmiał słowik majowy pieśnię — i jeden tylko (tak mierska!)
śpiewa w tak rozległej przestrzeni ... a mnie
smutne myśli porywają. Dziedziczna ~~…~~ harfa narodu
(jakby owa ~~…~~ harfa Dawida) niema leży — ~~wichry~~ przelatujące i burze uderzają
o jej struny zamilkłe .. nigdy ~~…~~
z krwawych wznoszące się
mogił otwiera jej wieko ... i struny same przez się czasem
rozbrzmią się zapomnianą pieśnią ~~…~~

jakoby były cham przeszłości... Niema lutnisty narodu!
niejestże strun, nie dosięgł? – niktże nie godzien? – wszystkie
nie dość zakamieniały aby w proroczej [illegible] rozchwiać
je jeszcze? – czyż moje struny pękły z żałoby?
czyż moja dusza przeszła ostatnią było to jęk pęknięta;
było to żal że pękło i serce narodu – czyż moje
struny wszystkie głosu nie wydają, i odwieczne je trzeba
... [illegible] ? – Nie – Tyś stył silnie, tyś by
przestrzegał mój, wszystkie struny naszej lutni; miast je
odwilżyć ..... Nie sama odwilżać jej trzeba –
..... Ziemio! ludna ziemio ojczysta! czemuż ile
razy wzrok na cię poruszę – łza piękności do płaczu
mnie porywa a nie do roztworu – woń kwiatów
na krwawe mnie wraża mogiły – śpiew słowików tak
miłośny i zachwycający – przenika mnie boleśnie?!
... Odwracam oczy od Ciebie ziemio moja, to byś mi
z oczu spłynęła... Tobie nie łzy potrzeba. Spoglądam
w bezdeń błękitu... podnoszę wzrok gwiazdy... tam
mi, ej ludzie ... bracia moi ... Czemuż ile razy [illegible] wracając ku ziemi
[illegible] źródłem jest naszej
nadziei – czemuż o ludzie! zawsze ziemskim oczom naszym
ukazuje się ten błękit nieba i te pół kule niebieskie
nad nami? – Czyż Ten co jest wszędzie i wszystko
przenika niemiałby być i na tej ziemi równie jak
w przestrzeniach nad nami górnych? Lecz słuszna!
myśl Boża na ziemi patrzy nie ... to i ... kiedy niewiarą serce nasze oddycha – o to wtedy najbardziej
i gdy spojrzymy na tę ziemię – na kraj ten – na tych ludzi
To wtedy najsilniej usychające serce nasze ... gdy
we wnętrze tej ziemi wkraczamy wszystkim i w serca tych ludzi... gdy
rozgrzebiemy te mogiły wiekowe i znalazłszy mnóstwo
umarłych kości przeleciemy myślą w przeszłości dzieje i
dusza wznosi się razem wyższym polotem jakoby duch
przeszłości podniósł się z mogiły i otwarł nas swoim tchnieniem.
...a nieraz nas z bijącym sercem. [illegible]
rosnących w olbrzymów, nas z potęgi niezłej odwagą
nadziei – nas obudzonych a mających – zaczarują i zapełnią

w otchłani nicości i niemskości — śmiech ... ludzi
dziś szyderczy, naszych współbrat! .. O słusznie ludzie
gdy myśli o Bogu — słusznie że macie nam wzrokiem
odwracać się od niemi, od was — bo wtedy wy Go
niewidzialności! On jest wszędzie ...

O ludzie! wy niedość ... dni waszych
oddycha, [illegible] wy nie wskazuje
dostatecznie że wy co raz niżej spadacie przyszłym
gdy wam zgrzania nie przybyło nie prawie
Egipcjan wśród tyleż a chwały ubyło tyle a umie ...
i wiara ... zatem nawet więcej ... O! mówicie się wznieśli
nad wiary owej Rzymian lub Greków? wszakże i oni
szukali Jowisza swego nad obłokami tak jak wy.
niżej, [illegible] wy wierzycie szukanie Boga [illegible]
waszego [illegible] Boga który jest wszędzie, —
wszakże i oni [illegible] łagodzić [illegible] Jowisza stołem
i kadzidłem i ofiarą a nie sercem skruszonem, a
nie myślą wzniesioną — tak jakby On co przed
wszystko przez serce waszych i czynów waszych mógł
czego od was żądać, mógł wymagać ludzkie
duszy, mógł ludzkim podlegać namiętnościom!
— O! wszakże wy nie lepsi od owych pogan co sądzili
że płacz i żałoba miłe są Bogu który wiecznie ...
rozumu i szczęścia wasze — wszakże i bramy wymawiam widzą
że umorzenie się głodem, krwawienie ciała [illegible]
miłe są Bogu! — wszakże i im się zdało że duch
ich ulecie ku niebu po śmierci jeśli czerwą ... ludzkiej
ziemski i nędzy ich przestaną a zatem jeśli
przestaną żyć dla nich ... O grzmiące jakież
był niezrozumiałym jesteś w Tobie i w Twoich wyrokach!
Biada temu, kto się Tobą rzuci w ramiona,
modlitwa jego przekleństwem się stanie, a miłość nienawiścią
mierzyć będzie.

[illegible]

[illegible] [illegible]

Pensées ingénieuses

Et c'est être innocent que d'être malheureux.
(La Fontaine.)

Miserum te judico quod nunquam fuisti miser.
Celui qui n'a pas souffert, que sait-il? (Staël. Corinne p. 343) | (Seneca)

Esse, quam videri bonus malebat (Cato); ita quo minus gloriam petebat eo magis adsequebatur. (Salustius: Bell. Catilin)

Dii tibi dent annos: a te nam caetera sumes. (Ovidius Pont. lib 2 epist 2)

To więc szaleni co się zawsze śmieją
I każdą rozpacz farbują nadzieją. (Słowacki: „Poemat Piekło" Str. 51)

O curas hominum! ad vota ...

Il faut conseiller plaire à tous, même aux rois; comme nous, ils ont besoin d'être heureux (Mme de Maintenon)

Le bonheur tient plus aux affections qu'aux événements.
(Mme Roland)

...anych mędrych, przykładnych, chwalebnych
Śmiejmy się z głupich choć i przewielebnych. (Krasicki)

magno confluxu populi.

„Traduttore traditore" = zdrajca tłumacz

And whisperinq: „I'll never consent!" — consented.
(Byron: Don Juan)

Seneca. Epistola XLIII.

Seneca Lucilio suo salutem.

Quomodo hoc ad me pervenerit? quaeris; quis mihi id te cogitare narraverit quod tu nulli narraveras? Is, qui scit plurimum: Rumor. Quid ergo? inquis; tantus sum ut possim excitare rumorem? — Non est quod te ad hunc locum respiciens metiaris: Quidquid inter vicina eminet magnum est illic ubi eminet. Nam magnitudo habet modum certum: Comparatio illam aut tollit aut deprimit. Navis, quae in flumine magna est, in flumine parvula est. Gubernaculum quod alteri navi magnum est, alteri exiguum est. Tu nunc in provincia licet contemnas ipse te magnus es: quid agas, quemadmodum coenas, quemadmodum dormias, quaeritur, scitur. - Eo tibi diligentius vivendum est.

Tunc autem felicem te esse judica, quum poteris in publico vivere, quum te parietes tui tegent non abscondent; quos plerumque circumdatos nobis judicamus non ut tutius vivamus, sed ut peccemus occultius. - Rem dico ex qua existimes mores nostros, vix quemquam invenias qui possit aperto ostio vivere. Sed vivimus ut deprehendum sit subito aspici, Quid autem prodest recondere se, et oculos hominum auresque vitare? — Bona conscientia turbam advocat, mala etiam in solitudine anxia et sollicita est. Si honesta sunt quae facis omnes sciant, si turpia, quid refert neminem scire quum tu scias? Ofte miserum si contemnis hunc testem! —

„Leprzal szkódka od szkody"

Ut sementem feceris, ita metes. (Cic)

Facies perpetuo quod fecisti. (Cic)

Ut voles me esse, ita ero. (Plaut)

An censes, me tantos labores susceptuum fuisse, si iisdem finibus gloriam meam quibus vitam essem terminaturus! (Cic.)
[illegible] Cycerona! [illegible] !!! [illegible] (!)

Ubi istum invenias qui honorem amici anteponat suo? (Cic)

Quis dubitet quin in virtute divitiae sint? (Cic)

Utinam tam facile vera invenire possim quam falsa convincere! (Cic)

Nihil audio quod audisse, nihil dico quod dixisse me poeniteat. (Plin.)

Nimium ne crede colori. (Virg.)

Rogari non debes ut faciam, quod mihi non facere turpissimum est (Plin)

.... ἥ τ' ἐστὶ δίκη θείων βασιλήων·
ἄλλον κ' ἐχθαίρῃσι βροτῶν, ἄλλον κε [φιλοίη]. -
(Homer: „Odyssea" Lib. IV. v. 691-2)

(Tantum scimus quantum memoria tenemus)
[illegible]
Ingeniosis non admodum fida est memoria.

„Et cognoscetis veritatem, et veritas liberabit vos."
(Ew. Śt. Jana VIII. 32.)

Sic volo, sic jubeo, - sit pro ratione voluntas. -

Atra bilis ex calamo fluens furorique admixta.

Regnare dignum est ambitu, etsi in Tartaro. (:Grotius:)

Ride si sapis - (Śmiej się jeśliś mądry.) (:Martialis:)

Felix qui potuit rerum cognoscere causas

[illegible] „Leniores virtutes" (Caesar) | Senescit et se nescit.

Homo sum humani nihil alienum a me puto. (Terentius)

O Homo, qui natus es inter stercus et urinam !!!

„Πάταξον μέν, ἄκουσον δέ" = „To bij ale i słuchaj" (Themistokles)

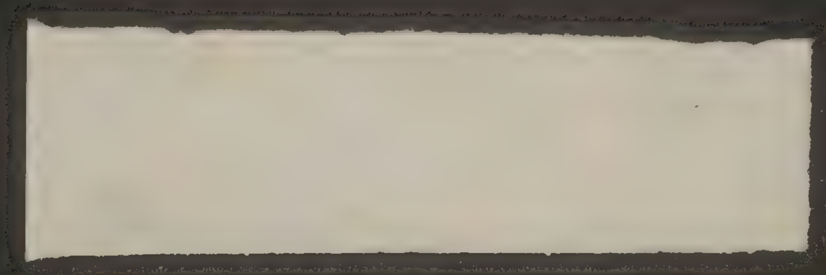
„Niech to będzie w sekrecie u czytelnika, co teraz powiem; ale
„to jest prawda wiele dowodów mająca, że między wielkiemi
„panami mało jest prawdziwych Polaków."

(: Kitowicza „Pamiętnik do pan. Stan. Aug. – T. I. str. 211 :)

93

„Sie sind ewig - denn sie sind“

(: Göthe :)

Mikołaj Sęp Szarzyński „Rytmy albo wiersze polskie" po jego śmierci wydane 1601 (przez jego brata Jakuba). Józ. Muczkowski odszukał, wydał i poświęcił Tytusowi Działyńskiemu Poznań. 1827. — 12°

(: Pieśni bohaterskie, inne, tłum. Psalmów, ... sonety, nagrobki, Epigramy, &c. :)

Str. 35. „O cnocie szlacheckiej":

„Zacni się ludzie rodzą także z zacnych,
Znać w koniach sztuki ojczyste, lękliwych
Mężna orlica gołębi nie rodzi,
Ani mdły zając z dzikich lwów pochodzi."
„Wszakże rozmnaża cnoty przyrodzone
Ćwiczenie; czynią serce utwierdzone
Piękne nauki, tych kiedy dostaje:
Szlachetne plemię, — szpecą złe zwyczaje.

„Fortes creantur fortibus et bonis
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant aquilae columbam"
(Horat. Lib. IV. Ode 4.)

~~[illegible]~~

„ . . . . by wolał dzielnością
Swą słynąć, niźli rodzaju zacnością.

„Droga ku sławie: — w sławnym urodzenie
Domu, — nie sama sława. . . . . "

„[illegible] liliana"

~~[illegible]~~ „Nie na herb przodków patrz, ale na sprawy."

Str. 43. „O Strusie":

„ . . . . Nie tylko we zbroi,
Jest śmierć i na łożu. — I tak pierzchliwego
Śmierci grzbiet jest odkryt, jak piersi śmiałego."

Str. 58. — (Nagrobek)

„ . . . .
*) Dalekich, nieznajomych też żałość ztroskała (: „strzeskała" :)
Płakałby nieprzyjaciel: — ależ go nie miała!.."

Str. 42. „O Strusie"

„ . . . . poważniejsza żywie
Sława tego, który z samym nielękliwie
Podkał się nieszczęściem, i stałą krwawemu
Pokazał zwycięzcy twarz. . . . . "

[illegible]

*Z przesady wyrazu się odznaczamy Szymonowicz w sielance 19tej „Rocznica":
„Wszyscy śmierć Twoją czuli, wszyscy Cię płakali;
I niedźwiedzie i wilcy po Tobie wzdychali." —

Wyprawa Igora na Połowców. Wydanie Ine w pierwotworze staro-ruskim przez hr. Musin=Puszkin ± 1800.

(Tłum. Au: Bielowski 1833. Lwów. 8vo)

„Waśń książąt ludziom skracała żywota." (str. 16.)

„Lżej być pościętym, niż dźwigać kajdany!" (str. 12)

„Jeno powietrne głuchą mącąc wrzawą,
Nad trupem — kruków tłumiła się zgraja,
I kawki gwarząc leciały za strawą...

A czarny obszar końskiemi kopyty,
Zorany, kośćmi zasiany, krwią zmyty,
Wydał dla Rusi płon bujny — niedolę."... (str. 17)

„Że snu mordercze zbudziły się wieki,
Ustał bój z wrogiem, a brat bratu w zrzędzie
Rzekł: i to moje, i to moje będzie;
I wszczęto wielką waśń dla rzeczy małej,
Swoi na swoich nieszczęścia kowały.

Karpiński Franciszek. – (Dzieła. Wrocław 1826.) 8vo IV tomy.
(+ 16 Wrzesień 1825)

Płakać potrzeba było, – ja czczym śmiechem zbyłem!

Karpińskiego charakter Ob. I. str. 58. – „Wszystkie nasze dzienne sprawy" & (I. str. 11. 235)
„Kiedy ranne wstają zorze &" 201

Czego ten biega strwożony?
Który włosy łzami zalany;
Za tem mu się płakać zdało,
Co być koniecznie musiało.
Niechaj się jeszcze choćby sto lat smuci
Na jeden [illegible] szkody nie powróci. (I. str. 80.

Niedosyć jest zrobić, – ale dobrze zrobić. (I. str. 253)

* Na cóż się smucisz? co jest albo było
Wszystko przedwieczny wyrok uścisło (I str. 272)

I dziś wierzę
Że co dał los, to los bierze. (I. str. 291)

Łańcuch od kwiatków związany
Każdej na świecie odmiany. (I. 80).

To szczęście, umieć znosić nieszczęście na ziemi. (I. 302
...Wszystko tak jak było .....
Tylko się ku starości więcej przykrzyło! (I. 302.)
I str. 303... „Żył na świecie bez zazdrości; umarł bez nagrobku."

...... Chciałem nierozpatrzony płynąć przeciw wodzie...
I widząc na me oczy, jak drudzy tonęli,
Sam sobie mówiłem: „Oni płynąć nie umieli." –(I. 303)

Otoż dom mój ubogi &

...Kraj, gdzie śmiać się zapomniano
I gdzie płakać zakazano!... (I. 308)...–307.

Gorzkie wspomnienie, gdy szczęście przeminie.
Czemuż i pamięć o niem nie zaginie?.. (I. 337; i 121)
F2 żale nad grobem Zygm. Aug. – wiele pięknych wierszy w kantatach. –

„Już miesiąc zeszedł psy się" & (Ob: I. 18.)
„Dumka Ludgardy." (I. 168.) I „Otoż dom mój ubogi..&" (I. 302.)

(ubogi) Ale nie chce jałmużny, ani prosi chleba....
Są nędzni, których tylko łzami wspomódz trzeba. (I. 315)

(Fanatyzm.) Krzyż w jednej ręce, żelazo ma w drugiej,
Zaślepił oczy, pozatykał uszy! *
Tak świat obiega, jak jest wszerz i długi,
Wszystkiego dotknie i z gruntu poruszy. (I. 141.)

II.) zawiera tłumaczenie psalmów Dawida, wierszem.

III.) zawiera a.) Tłumaczenie pół wierszem, pół prozą „Ogrodów" Delilla
b.) „Judyta, Krolowa polska, Trajedya" – c.) „Czynsz" komedya. – d.) „Alcesta" } opera
e.) „Podróż do Krakowa" przeplatany wiersz z prozą. (List.)
f.) „Mowa na pochwałę Jana Sobieskiego."

(Fanatyzm) (* Ob: Tom. Kaj. Węgierskiego „wiersze różne" – Wydanie Tad. Mostowskiego. – Warsz. 1803. [illegible]
„Fanatyzm" [illegible] Str. 146.

(I. 314.) wspomina o jakiejś „cnotliwej Dziedziczce." (?)

Jan Zawicki:

„Jephtes, Tragoedia. – W Krakowie, w Druk. Łazarzowej. 1587."
+ Przedr. w „Bibl. staroż." Warsz. 1843. T. 17. str. 271–339.

Tragedya poety szkockiego Buchana x dziejów Izraelskich, naśladowanie Eurypidesa „Iphigenii w Aulidzie." – (Lud: Wyd. IV.)
Według M. Wiszniewskiego najpiękniejsza polska Trag. tego okresu.
Wiersz częstokroć bardzo gładki; 11sto najwięcej, ale też stosownie i 13to zgłoskowy albo wcale krótszy. – Wiele bardzo pięknych myśli w [illegible], mowach krótkie też poetyckie, prawdziwie zawierają opisy (stosownie w Lit. Wójcickiego wybrane T. II) Działania niewiele wprawdzie i dramatyczności lecz porównajmy z imieniem równo=wsi Anemio!!... (Poświęcone Stan[mu] Miłkowskiemu.–) Anioł ma Prolog. – Osoby zaś: – Jephtes, Hetman; – Storge Matka; – Iphis, córka; – Simachus, przyjaciel Jephtesa. – Kapłan; Poseł; Chorus zamtecznych panien.

(Anioł) „Jako źle wjeżdżony koń jeźdźca nieczując,
Oślep biega zgoła nic się nie hamując;
Aż kiedy twardy munsztuk przystąpi z ostrogą,
Toż dopiero iść musi nie pierzchliwie drogą,
Posłuszny Panu swemu: – ten lud też jest taki." &c.

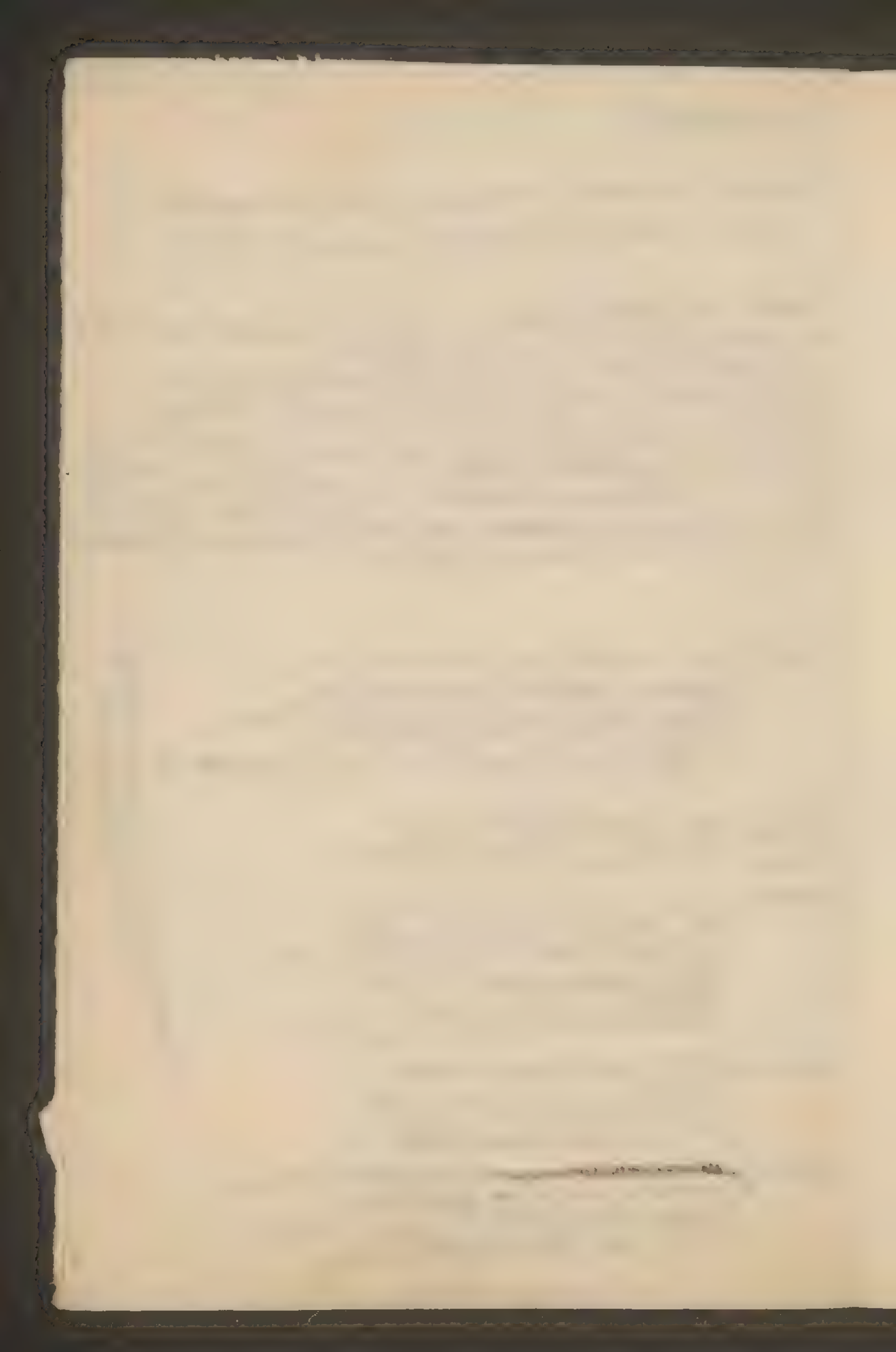
„Sama twarz i postawa kłopot ukazuje:
Łatwie człowieka poznać kiedy się frasuje."

(Storge) „Jak się wały biją na bystrej wodzie,
Tak następuje przygoda przygodzie."
– Jako dzień za dniem zwykłym płynie torem,
Tak się frasunki ścigają z uporem,
Żałość żałości sąsiadem zostaje:
A człowiek od nich jak wosk w ogniu taje."

(Chorus) „Jeśliże uznasz (doznasz) co wesołego
Zakwitniesz, jako słońca rannego
Rumiane zorze, światło swe dając,
Lecz do południa zaledwie trwając."

(Jephtes) „~~[illegible]~~ Odmienność sprawuje,
Że człek to smuci się, to wesele czuje:
Z tych dwu stron żywot jest spojon człowieczy,
I takim torem płyną wszystkie rzeczy."

(Simachus) „Jeśli nie możesz szczęścia wszystkiego
Zmóc; juści jest wszystko mądrego."

Simona Simonidesa (Szymona Szymonowicza Bendońskiego) „Sielanki" w drukarni Akademii Zamoyskiej: Mar. Łęski 1614.

Sielanki: Daphnis, Wesele, Silenus, Kosarze, Dęby, Mopsus, Mellon, Dziewka, Kiermasz, Wierzby, Ślub, Kołacze, Mopsus, Pomarlica, Czary, Orpheus, Pastuszy, Żeńcy, Roczmica, Epithalamion Heleny. – (20). Poprzedza „Poświęcenie Jak. Wolskiemu. – Potem w Dodatku: „Nagrobki zbieranej drużyny (27.) Czterowiersze. (Są to nagrobki różnych zwierząt, każde mówi jak zginęło co sprawia [illegible] czasem Epigram a czasem bajkę, N.P. „Storcik:"
(N.P. „Jaskółki" = Epigram).

„Kredym konał w paznokciach jastrzębia srogiego,
Mówiłem zatośliwie te słowa do niego:
Niewinnym ja śpiewaczek, mało na mnie mięsa, –
A on: Idź przecie w gardło, dobry kęs do kęsa."

„Komorek:"
„Dziadałem ja lwowi, on prze małość moję,
Nie mógł mi nic uczynić; gdy propocze moje
Rozwijam, wpadłem w siatkę pająka lichego:
Mały wielkim dogryza, ginie od mniejszego."

Najpiękniejsze: „Daphnis" („Tu leży, a po leżach & Ale bez Ciebie &.) a Wierzby."

„. . . . Jako (prawi) ta woda za wodą upływa:
Tak lata nasze bieżą, nazad nieuwrócone;
Lecz wody za wodami idą niezkończone:
Ale życia mojego skoro czas preminie,
Inszy nie przyjdzie ani wiek nowy nadpłynie, &"
„Żałoby dedykują"

„Będzie pamiątka moja na wieczny czas stała,
Bo nieżył, – po Sim piękna pamięć nie została."
. . . .
„Jeśli na kostochulach wiek mi mój nie bawił (sama) &
„Ale nasze pieśni w usiecze nowe bawnat, się przez się"

12. „Kołacze:" („Sroczka skrzekce na płocie, będą goście nowi &")
15. „Czary." 18. „Żeńcy."

„Małym trzeba odwaniać wiela: kto zatuje –
Mała dla wiela, często na wszystkim szkoduje." (z „Kiermaszu")
Epithalamium
Ślicznie są tu owdzie ustępy gdy pasterze na przemian śpiewają o weselu . . .

„Wiem ja to, że nie wiele nam naraz przyjaźni:
„Nie i pies nie kąsa, gdy go kto nie drażni." i t. d. i t. d.
i t. d. - - - - - -
(z „Orfeusza")

„Co często jest na myśli, toż i w uściech bywa:
„Z pełnego mówią serca i do warg wypływa" (z „Orfeusza")

„Większy żal z wielu cierpień, bodaj mnie samego dolegało....."
(z „Gromulina")

„Skowroneczku, już śniegi na polach &" (śliczny ustęp z „Pastuszy")

Quand ([illegible]) [illegible]
[illegible]
il [illegible]
[illegible] (Bernard?)
[illegible]
[illegible]

[illegible] Capit[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Hoc comperimus [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], una nea est [illegible]

Nullus est qui gaudere [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible].
[illegible] Deum [illegible] [illegible] [illegible] cum ipsis [illegible], quos comprehenderis, decedas.

Sic quoque a grano non maiore
animal palatum fuit, et totum
nervis consumit.

Nihil tam firmum est cui periculum
non sit etiam ab invalido.

Nec sentire ubi possimus, nec impe-
rare desinimus.

Vous devez donc savoir qu'il y a deux manières de combattre, l'une avec les lois, l'autre avec la force. La première est propre aux hommes l'autre nous est commune avec les bêtes. —

On se figure souvent des républiques et d'autres gouvernements qui n'ont jamais existé. —

. . . . . rien n'est plus difficile ni d'un succès plus douteux, ni plus dangereux à exécuter que que l'introduction de lois nouvelles. . . . . .

Les principaux fondements des états, soit anciens, soit nouveaux soit mixtes, sont les bonnes lois et les bonnes troupes, mais il ne peut y avoir de bonnes lois sans de bonnes troupes. —

Il faut détruire les ennemis ou les combler de bienfaits. —

Machiavel

Rendons grâces à Machiavel et aux écrivains de ce genre, en feignant de donner des leçons aux rois il en a donné aux peuples. . . . . .

Bacon

Omne Praesens et Imperfectum,
Perfectum et Plusquamperfectum et Futurum.

Tyle szczęścia — co ztoki pieśni! —
Tyle życia — co jest w pieśni! —
I tak mija życie całe —
Z wielkich bólów pieśni małe! —

Wincenty Pol

.... Nasz naród, jak Chrystus na krzyżu
W śród środka dwóch zbójców na pale —
W pośrodku dwóch światów, w trumiennem otkiru
Wciąż cierpi, wciąż w mękach, wciąż w żalu....
Szczęśliwy — bo w świata wewnętrznej rozterce
Duch Boży i wiara go grzeje —
i wszystkich narodów boleściom na serce —
i wszystkich nadziejom — nadzieje! — ....
I krąży pogłoska pomiędzy narody,
Iż prędzej nie zejdzie dzień wielkiej swobody,
Aż on nie powstanie w swej chwale. —

Karol Szajnocha.

1/

Einsamkeit

„Sprach ich vernünftig, wie ich's angeschaut,
„Erklang der Widerspruch gedoppelt laut;
„Musst' ich sogar vor widerwärtigen Streichen
„Zur Einsamkeit, zur Wildernis entweichen;
„Und um nicht ganz versäumt, allein zu leben,
„Mich doch zuletzt dem Teufel übergeben."

Meph. „Und hättest du den Ocean durchschwommen,
„Das Gränzenlose dort geschaut,
„So sähst du dort doch Well' auf Welle kommen,
„Selbst wenn es dir vor'm Untergange graut.
„Du sähst doch etwas. Sähst wohl in der Grüne
„Gestillter Meere streichende Delphine;
„Sähst Wolken ziehen, Sonne, Mond und Sterne;
„Nichts wirst du sehn in ewig leerer Ferne,
„Den Schritt nicht hören, den du thust,
„Nichts Festes finden, wo du ruhst. pag. 122

Faust. Behandelst mich, dass ich, wie jene Katze,
Dir die Castanien aus den Gluthen kratze.
Nur immer zu! wir wollen es ergründen,
In deinem Nichts hoff' ich das All zu finden.

Marschalk. „Was ihr für Künste braucht ist einerlei, 122
„Der Kaiser will dass alles fertig sey." 123

Astrolog. „Mit Augen schaut nun was ihr kühn beachtet.
Unmöglich ist's, drum eben glaubenswerth. 124

Meph. In solchem Dunst und Moderleben
Muss es für ewig Grillen geben 126

Doch hilft es nichts mich so zu nennen
Wo sind die Leute die mich anerkennen?! 126

Aus den alten Bücherkrusten
Logen sie mir was sie wussten,
Was sie wussten, selbst nicht glaubten,
Sich und mir das Leben raubten. (: Baccalaureus: Pag. 127.)

- - - - - - - - -

Damals schien er zwar gewandt
Als ich ihn noch nicht verstand,

Meph. „Die Raupe schon, die Chrysalide deutet
Den künftigen bunten Schmetterling." 127.

Baccalaureus: „Mein alter Herr! wir sind am alten Orte
Bedenkt jedoch erneuter Zeiten Lauf.
Und sparet doppelsinnige Worte.
Wir passen nun ganz anders auf."

- - Anmasslich find' ich, dass zur schlechtsten Frist
Man etwas seyn will, wo man nichts mehr ist.

[: Lob des Jugendalters. :] Pag 127.

- - - - - - - - -

Indessen wir die halbe Welt gewonnen
Was habt ihr denn gethan? genickt, gesonnen
Geträumt, erwogen, Plan und immer Plan.

Meph.: Am Ende hängen wir doch ab
Von Creaturen die wir machten. Pag. 129.

Erichtho: „ - - - - - - - Keiner gönnt das Reich
Dem Andern, dem gönnt's Keiner der's mit Kraft
Und kräftig herrscht. Denn jeder der sein innres Selbst
Nicht zu regieren weiss, regierte gar zu gern
Des Nachbars Willen, eignem stolzem Sinn gemäss. Pag. 130.

Meph: „Zwar sind auch wir von Herren unverständig,
Doch das Antike find' ich zu lebendig.
Das müsste man mit neustem Sinn bemeistern
Und mannichfaltig modisch überkleistern. Pag 130.

Es kann dich keine fremde Hand
Zum Dienst der ernsten Göttin weihen:
Nur jener weis, der selbst erkannt,
Erkennen heist, nur sich befreien.

Betti Paoli

Goethe. „Faust"

Was glänzt, ist für den Augenblick geboren;
Das Ächte bleibt der Nachwelt unverloren. (Vorspiel)

In bunten Bildern wenig Klarheit,
Viel Irrthum, und ein Fünkchen Wahrheit, & (Vorspiel)

Ein guter Mensch in seinem dunklen Drange
Ist sich des rechten Weges wohl bewusst (Prolog)

.... Da steh' ich nun, ich armer Thor!
Und bin so klug als wie zuvor; .... (I Theil. S. 65.)

... Doch werdet ihr nie Herz zu Herzen schaffen,
Wenn es euch nicht von Herzen geht. (I Th. 67.)

Allein der Vortrag macht des Redners Glück;
(Ich fühl es wohl, noch bin ich weit zurück!) (I. Th. 67.)

Wer sie nicht kennte
Die Elemente,
Ihre Kraft
Und Eigenschaft,
Wäre kein Meister
Über die Geister. (I Th. 73.)

Stürzen wir uns in das Rauschen der Zeit,
Ins Rollen der Begebenheit!
Da mag denn Schmerz und Genuss,
Gelingen und Verdruss,
Mit einander wechseln wie es kann;
Nur rastlos bethätigt sich der Mann. (I Th. 77.)

Ich fühl's, vergebens hab' ich alle Schätze
Des Menschengeist's auf mich herbeygerafft,
Und wenn ich mich am Ende niedersetze,
Quillt innerlich doch keine neue Kraft;
Ich bin nicht um ein Haar breit höher,
Bin dem Unendlichen nicht näher. (I Th. 77.)

Des Denkens Faden ist zerrissen,
Mich ekelt lange vor allem Wissen. Faust. (77.)

(Mephistopheles allein:)
– „Verachte nur Vernunft und Wissenschaft,
Des Menschen allerhöchste Kraft,
Lass nur in Blend- und Zauberwerken
Dich von dem Lügengeist bestärken
So hab ich dich schon unbedingt –" 78

Es erben sich Gesetz und Rechte
Wie eine ew'ge Krankheit fort;
Sie schleppen von Geschlecht sich zu Geschlechte
Und rücken sacht von Ort zu Ort.
Vernunft wird Unsinn, Wohlthat Plage;
Weh dir, dass du ein Enkel bist!
Vom Rechte das mit uns geboren ist,
Von dem ist leider! nie die Frage. 79

Meph. .... „....Im Ganzen haltet euch an Worte!
Dann geht ihr durch die sichre Pforte
Zum Tempel der Gewissheit ein,
Schüler: – „Doch ein Begriff muss bei dem Worte sein."
Meph. – „Schon gut! Nur muss man sich nicht allzu ängstlich quälen
Denn eben wo Begriffe fehlen,
Da stellt ein Wort zur rechten Zeit sich ein,
Mit Worten lässt sich trefflich streiten,
Mit Worten ein System bereiten
An Worte lässt sich trefflich glauben
Von einem Wort lässt sich kein Jota rauben." 79

Meph. „Grau, theurer Freund, ist alle Theorie,
Und grün des Lebens goldner Baum." 79

Meph.: – „Ich hab' doch Recht!"
Faust. – „Hör'! merk dir dies –
Ich bitte dich, und schone meine Lunge –
Wer Recht behalten will und hat nur eine Zunge
Behält's gewiss." 91

Meph. „Man darf das nicht vor keuschen Ohren nennen
Was keusche Herzen nicht entbehren können." 93

Faust. „Nenn's dann wie du willst,
„Nenn's Glück! Herz! Liebe! Gott!
Ich habe keinen Nahmen [illegible]
Dafür! Gefühl ist alles;
„Name ist Schall und Rauch,
Umnebelnd Himmelsgluth." 95

1. Chor. Denn, geht es zu des Bösen Haus
Das Weib hat tausend Schritt voraus.
2. Chor. Wir nehmen das nicht so genau,
Mit tausend Schritten macht's die Frau;
Doch, wie sie auch sich eilen kann,
Mit einem Sprunge macht's der Mann.

... Der flieget nie, der heut nicht flog. 100.

Minister: „Jetzt ist man von dem Rechten allzuweit,
Ich lobe mir die guten Alten:
Denn freilich, da wir alles galten,
Da war die rechte, goldne Zeit. 101.

General: „Wer mag auf Nationen trauen?" &c. 1 Theil.

Kanzler (: Gerechtigkeit:) u. Richter. und Majestät. Faust." 2ter Theil. pg. 109.
(Ich malte schwarz, doch dichtern Flor Zog ich dem Bilde lieber vor.)

Heermeister: (Soldateska:) ... „Das Reich, das sie beschützen sollten Es liegt geplündert und verheert." ... & 100

Schatzmeister: (: Bundesgenossen-Egoismus :) u. Mangel 110

Kanzler: ... „Natur und Geist – so spricht man nicht zu Christen.
Deshalb verbrennt man Atheisten
Weil solche Reden höchst gefährlich sind.
Natur ist Sünde, Geist ist Teufel;
Sie hegen zwischen sich den Zweifel,
Ihr missgestaltet Zwitterkind. – 110

Meph. Daran erkenn ich den gelehrten Herrn!
Was ihr nicht tastet, steht euch meilenfern;
Was ihr nicht fasst, das fehlt euch ganz und gar;
Was ihr nicht rechnet, glaubt ihr sei nicht wahr;
Was ihr nicht wägt, hat für euch kein Gewicht;
Was ihr nicht münzt, meint ihr, gelte nicht. 110

Meph. Ihr alle fühlt geheimes Wirken
Der ewig waltenden Natur ... &

Meph: . . . . (… fast verfault vor Alter.)
Der Weinstein schuf dem Wein ein Fass
„Im Finstern sind Mysterien zu Haus."

Kaiser: „Die lass ich dir! Was will das Düstre frommen?
Hat etwas werth, es muss zu Tage kommen. –
Wer kennt den Schelm in tiefer Nacht genau?
Schwarz sind die Kühe, so die Katzen grau." 121

Meph. …. Wie sich Verdienst und Glück verketten
Das fällt den Thoren niemals ein;
Wenn sie den Stein der Weisen hätten,
Der Weise mangelte dem Stein. – 112

Herold. Es bleibt doch endlich nach wie vor,
Mit ihren hunderttausend Possen,
Die Welt ein einz'ger grosser Thor. 112

Gärtnerinnen: Allerlei gefärbten Schnitzeln
Ward symmetrisch Recht gethan;
Mögt ihr Stück für Stück bewitzeln,
Doch das Ganze zieht euch an. 112

Furcht: „Fort ihr lächerlichen Lacher!"

Plutus: – „Gesetz ist mächtig, – mächtiger ist die Noth." pag. 118

Schatzmeister: – „Das Alphabet ist nun erst überzählig
In diesem Zeichen wird nun jeder selig." 120

Faust: „Die Phantasie in ihrem höchsten Flug
Sie strengt sich an und thut sich nie genug;
Doch fassen Geister würdig tief zu schauen,
Zum grenzenlosen grenzenlos Vertrauen." 121

Papiergeld: 120 u. 121.

Mephi: „Nicht zu Betretende; Kein Weg! Ins Unbetretene
„ Nicht zu Erbittende. Ein Weg ins Unerbetene. Bist du bereit?
„ . . . Hast du Begriff von Öd und Einsamkeit?"

Faust: „ – – – – – – – – – –
„Musst ich nicht mit der Welt verkehren
„Das Leere lernen, Leeres lehren?" –

- Dicam ex animo quod sentio. Cic.

- De republica quotidie magis timeo. Cic.
- Vitium in dies crescit. Cic.
- Ut istud se ita habeat, tamen pauci sitat qui credant. Cic. *

- Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas. (~~Horat.~~ Ovidius)

- ... qui se non opinari, sed scire
*) non audivisse, sed vidisse, non interfuisse, sed egisse dicit. Cic.
- Aliis aliunde est periculum. Cic.
- Aliud aliis videtur optimum. Cic.
- Flere licet certo, flendo diffundimus iram.
- Interdum lacrymae pondera vocis habent.
- Obstupui, steteruntque comae et vox faucibus haesit. Virg.
Hexameter: Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci
Pentameter: Utile qui dulci miscuit, omne tulit.
- Non equitem dorso, non frenum depulit ore.
- Cupidus vitare Charybdin, Incidit in Scyllam......!
- Quem Deus vult perdere dementat.
- Malo periculosam libertatem, quam tutum servitium.
- Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas, Gaudia, discursus, nostri farrago libelli. (Juvenal)

Di, talem avertite casum!

Variatio delectat. (Prysz.)

Sapientia ars vivendi putanda est. (Cic)

Bene sentire, recte vivere satis est ad bene beateque vivendum (Cic)

In consilio capiendo prudentia, in dando fides requiritur (Cic)

Omnis loquendi elegantia augetur legendis oratoribus et poëtis (Cic)

Videndum est non modo, quid quisque loquatur, sed etiam quid quisque sentiat. (Cic)

Non paranda nobis solum sed etiam fruenda est sapientia (Cic)
*) (Sapientia ars vivendi putanda est. (Cic.)

Patria est communis nostrum omnium parens. Cic.

Tam mihi mea vita, quam tibi tua cara est (Plaut.)

Quod non dedit fortuna, non eripit (Sen)

Idem et docenti et discenti debet esse propositum ut ille prodesse velit, hic proficere. (Sen)

Non facile est invenire, qui, quod sciat ipse non tradat alteri (Cic.)

Fugiendum est illud ne offeramus nos periculis sine causa quo nihil potest esse stultius. (Cic,)

Adnota quae corrigenda putaveris (Plin.)

An adolescentem discere ea mavis, quae cum praeclare didicerit, nihil sciat? (Cic.)

Sua quisque debet tueri. (Cic)

Quidquid ad summum pervenit, ad exitum properat. (Sen.)
Quid tu ignoras arbores magnas diu crescere, una hora extirpari? Vide ne dum ad cacumen & (Curtius) Scyth. ad Alex.

Omnia sunt incerta quum a iure discessum est (Cic)

Opera danda est ut verbis utamur quam usitatissimis. (Cic)

Deum non vides, tamen ut Deum agnoscis ex operibus ejus. (Cic.)

Edere oportet ut vivas, non vivere ut edas. (Cic)

Nulla major voluptas cogitari potest quam quae ex bona conscientia oritur. (Sen.)

*Quotusquisque tam patiens est ut velit discere quod in usu non sit habiturus. (Plin.)

... Habes totum reipublicae statum, qui quidem tum erat cum has literas dabam. (Cic)

Was mühst du, neugieriger Mensch u. spähest die Welt an [illegible] nur dunkles Chaos an? das Chaos ist geordnet – ordne du dich selbst. Im wirkenden Leben nur ist Menschenfreude – u. [illegible] Liebe nur die höchste Seligkeit –

— —

Tochter der Sehnsucht, [illegible] der Menschen düstere [illegible] Musik hat Flügel vom Himmel empfangen: [illegible] [illegible] der Nacht, der [illegible], unerdenklich.

—

Wenn Gott einen Jüngling liebt, so gebiert er die Hälfte, die sein ist, das Gebilde seines [illegible] Mädchen. Empfindend, daß sie für einander geschaffen worden, werden sie beide zu einem [illegible] [illegible] Gemeinschaft u. [illegible]. Wenn aber [illegible] zwei fremde Augen ~~[illegible]~~ blicken u. [illegible] noch Wesen, die nicht zu einander gehören, [illegible] zur Ehe zwei fremde Hälften. In [illegible] 2 verschiedenen Seelen stoßen sich einander, zerreißen sich u. quälen einander zu Tode.

Trentowski

H. Heine. „Buch der Lieder."

Erklärung. (: S^te 313. :)

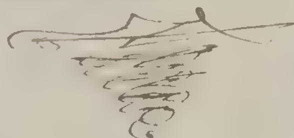
„Herangedämmert kam der Abend,
Wilder tos'te die Fluth,
Und ich sass am Strand, und schaute zu
Dem weissen Tanz der Wellen,
Und meine Brust schwoll auf wie das Meer,
Und sehnend ergriff mich ein tiefes Heimweh
Nach dir, du holdes Bild,
Das überall mich umschwebt,
Und überall mich ruft
Überall, überall,
Im Sausen des Windes, im Brausen des Meers
Und im Seufzen der eigenen Brust.

Mit leichtem Rohr schrieb ich in den Sand:
„Agnes, ich liebe Dich!"
Doch böse Wellen ergossen sich
Über das süsse Bekenntniss,
Und löschten es aus.

Zerbrechliches Rohr, zerstiebender Sand,
Zerfliessende Wellen, Euch trau' ich nicht mehr!
Der Himmel wird dunkler, mein Herz wird wilder,
Und mit starker Hand aus Norweg's Wäldern,
Reiss ich die höchste Tanne,
Und tauche sie ein
In des Aetna's glühenden Schlund, und mit solcher
Feuergetränkten Riesenfeder
Schreib' ich an die dunkle Himmelsdecke:
„Agnes, ich liebe Dich!"

J. Jadwiga

Jedwede Nacht lodert alsdann
Dort oben die ewige Flammenschrift,
Und alle nachwachsende Enkelgeschlechter
Lesen jauchzend die Himmelsworte:
„Agnes, ich liebe Dich!"

Heinrich Heine. „Buch der Lieder." Fünfte Auflage.
Hamburg. 1844. – 8º – 362 Stron. – – zawiera prócz Przedmowy:
1.) Junge Leiden. 1817–1821. Strona 1–100.–
2.) Lyrisches Intermezzo – 1822 – 1823. – Strona 101–165.–
3.) Die Heimkehr. – 1823 – 1824. – Strona 167 – 275.–
4.) Aus der Harzreise. – 1824. Strona 276. – 296.–
5.) Die Nordsee. – 1825 – 1826. – Strona 297. – 362.–
„Lyrisches Intermezzo" in den „Tragödien" 1823. – u. „Die Heimkehr" in den „Reisebildern" schon früher gedruckt.

H. Heine „Romanzero." 4te Auflage. - Hamburg 1852. - 16°.

Zariera: Str. 1.-115. „Historien." - Str. 117.-202. „Lamentationen." - Str. 203.-283. „Hebräische Melodien." - Noten. - Str. 297. „Nachwort zum Romanzero." - 314 (Schl.). -

---

~~... Er regierte wie die Andern~~

... Rampsenit hat Wort gehalten,
Nahm den Dieb zum Schwiegersohne,
Und nach seinem Tode erbte
Auch der Dieb Aegyptens Krone.
Er regierte wie die Andern,
Schützte Handel und Talente;
Wenig, heisst es, ward gestohlen
Unter seinem Regimente. [: Rampsenit. - S. 6. :]

... „Aus dem Abgrund deines Elends
Blüht hervor ein schöner Lorbeer.
„Nicht allein der Triumphator
Nicht allein der Sieggekrönte
Günstling jener blinden Göttin,
Auch der blut'ge Sohn des Unglücks,
„Auch der heldenmüthige Kämpfer
Der dem ungeheuren Schicksal
Unterlag, wird ewig leben
In der Menschen Angedenken." [: Der Mohrenkönig. S. 66 :]

So sprach der Astrolog, und wieder
Warf er sich dreimal zur Erde nieder.
Der König entließ ihn mit reichen Geschenken,
Und streckte sich aus, um nachzudenken.
Er dachte hin, er dachte her;
Das Denken wird den Königen schwer.
Sein Affe sich zu ihm niedersetzt,
Und beide schlafen ein zuletzt. (: Der weiße Elephant. S. 15 :)

... Der Autor gewöhnt sich am Ende an sein Publikum, als wäre es ein vernünftiges Wesen....
(: „Nachwort zum Romanzero." - S. 310 :)

…. Mit der eignen frechen Faust,
Seinen frechen Namen: Cortez.
Unter des Columbus Namen
Schrieb er ihn, ja dicht darunter,
Und der Schulbub auf der Schulbank
Lernt auswendig beide Namen —
Nach dem Christoval Columbus
Nennt er jetzt Fernando Cortez
Als den zweiten grossen Mann
In dem Pantheon der Neuwelt.
Heldenschicksals letzte Tücke:
Unser Name wird verkoppelt
Mit dem Namen eines Schächers
In der Menschen Angedenken.
Wär's nicht besser ganz verhallen
Unbekannt als mit sich schleppen
Durch die langen Ewigkeiten
Solche Namenskameradschaft? ….

(vgl. Columbus) Mancher hat schon viel gegeben,
Aber jener hat der Welt
Eine ganze Welt geschenket,
Und sie heisst America.
Nicht befreien konnt' er uns
Aus dem öden Erdenkerker,
Doch er wusst ihn zu erweitern
Und die Kette zu verlängern.
Dankbar huldigt ihm die Menschheit,
Die nicht blos Europamüde,
Sondern Africas und Asiens
Endlich gleichfalls müde worden —

./. Einer nur

Einer nur, ein einz'ger Held,
Gab uns mehr und gab uns Bessres
Als Columbus, das ist Jener,
Der uns einen Gott gegeben.
Sein Herr Vater, der hiess Amram
Seine Mutter hiess Jochebeth,
Und er selber Moses heisst er,
Und er ~~ist~~ mein bester Heros. (Vitzlipuzli S. 90.)

„... Doch ich sterbe nicht; wir Götter
„Werden alt wie Papageien,
„Und wir mausern nur und wechseln
„Auch wie diese das Gefieder." (Vitzlipuzli S. 114.)

~~Ein~~ ....
Eine grosse That in Worten,
Die du einst zu thun gedenkst! –
O, ich kenne solche Sorten
Geist'ger Schuldenmacher längst.
Hier ist ~~[illegible]~~ Rhodus, komm' und zeige
Deine Kunst, hier wird getanzt!
Oder trolle dich und schweige,
Wenn du heut nicht tanzen kannst.
Wahre Prinzen aus Genie-Land
Zahlen baar was sie verzehrt
Schiller, Goethe, Lessing, Wieland
Haben nie Credit begehrt.
Wollten keine Ovazionen
Von dem Publico auf Pump,
Keine Vorschuss-Lorbeerkronen,
Rühmten sich nicht keck und plump.
(: Plateniden. S. 151. :)

Lazarus. I., Weltlauf.

Hat man viel, so wird man bald
Noch viel mehr dazu bekommen.
Wer nur wenig hat, dem wird
Auch das Wenige genommen.

Wenn du aber gar nichts hast
Ach, so lasse dich begraben —
Denn ein Recht zum Leben, ~~hat~~ Lump,
Haben nur die, etwas haben. (S. 167.)

Heinr. Heine „Buch der Lieder." Hamburg 1844.

Doch jetzt ist alles wie verschoben,
Das ist ein Drängen, eine Noth!
Gestorben ist der Herrgott oben,
Und unten ist der Teufel todt. (Nr. 208)

Zu fragmentarisch ist Welt und Leben!
Ich will mich zum deutschen Professor begeben,
Der weiss das Leben zusammenzusetzen,
Und er macht ein verständlich System daraus;
Mit seinen Nachtmützen und Schlafrockfetzen
Stopft er die Lücken des Weltenbau's. (223)

Braver Mann! Er schafft mir zu essen!
Will es ihm nie und nimmer vergessen!
Schade, dass ich ihn nicht küssen kann!
Denn ich bin selbst dieser brave Mann. (228)

Mir träumt': ich bin der liebe Gott,
Und sitz im Himmel droben,
Und Englein sitzen um mich her,
Die meine Verse loben.

- - - - - - - - - - - - - - - -

Doch Langeweile plagt mich sehr,
Ich wollt ich wär auf Erden,
Und wär' ich nicht der liebe Gott,
Ich könnt' des Teufels werden. (230)

LXXVIII. „Selten habt Ihr mich verstanden,
Selten auch verstand ich Euch,
Nur wenn wir im Koth uns fanden
So verstanden wir uns gleich." (242)

/

Salamanka's Damen glühen,
Wenn er durch die Strassen schreitet,
Sporenklirrend, schnurrbartkräuselnd,
Und von Hunden stets begleitet. (244)

Der May ist da . . . .
~~Die~~ . . . .
Die Männer ziehn die Nankinshosen an,
Und Sonntagsröck' mit goldnen Spiegelknöpfen.
Die Frauen kleiden sich in Unschuld weiss,
Jünglinge kräuseln sich den Frühlingsschnurrbart;
(250)

Auf seinem Throne sitzt der bleiche Gott,
Reisst sich vom Haupt die Kron', zerrauft sein Haar —
(253)

. . . . Es ist eine alte Geschichte,
Doch bleibt sie immer neu;
Und wem sie just passieret,
Dem bricht das Herz entzwei. (138)

Und die armen Götter, oben am Himmel
Wandeln sie, qualvoll,
Trostlos unendliche Bahnen,
Und können nicht sterben,
Und schleppen mit sich
Ihr strahlendes Elend.
Ich aber der Mensch;
Der niedriggepflanzte, der Tod=beglückte,
Ich klage nicht länger. (:305:)

Ich weiss es wohl, die Eiche muss erliegen,
Derweil das Rohr am Bach, durch schwankes Biegen,
In Wind und Wetter stehn bleibt, nach wie vor.
Doch sprich, wie weit bringt's wohl am End' solch Rohr?
Welch Glück! als ein Spazierstock dient's dem Stutzer,
Als Kleiderklopfer dient's dem Stiefelputzer. (:92:)

(:Fresco-Sonette an Christian S. :)

Aforyzm klasyczny.

Gdyby było rzeczą dowiedzioną, że piśmiennictwo bez wynalazku alfabetu rozwinąćby się do dzisiejszej potęgi niemogło; w takim razie wdzięczność nasza dla wynalazcy alfabetu o tyle więcej byłaby uprawniona, iż bez tego daru, złożonego przez niego na ołtarzu ludzkości, nietylko samo piśmiennictwo uważane jako całość, ale także i poszczególne jego gałęzie — jeśli nie tak [illegible] — niebyłyby tem czem są. —

Należy zwrócić Wielmożnemu Panu

z tych odtrącając za sprawunki jak ra

1° Szewcowi zapłacone

Oddaję reszte Wielmożnemu Panu

+ Do dziś dnia psychologowie uczucia
— to poeci! — (M. R.)
+ Wszyscy Byrona bohaterowie wyglądają
— na Włochów. (M. R.)

(cf. Wł. Krzyżanowski „Dawna Polska" str. 358 :)

„Do nadużywających należy wszelki człowiek, który swojej wiary,
„choćby ta była najgorsza, nie ma za najlepszą. Wszystkim
„tej prawdy dowodem są nasi Aryanie

Boileau.

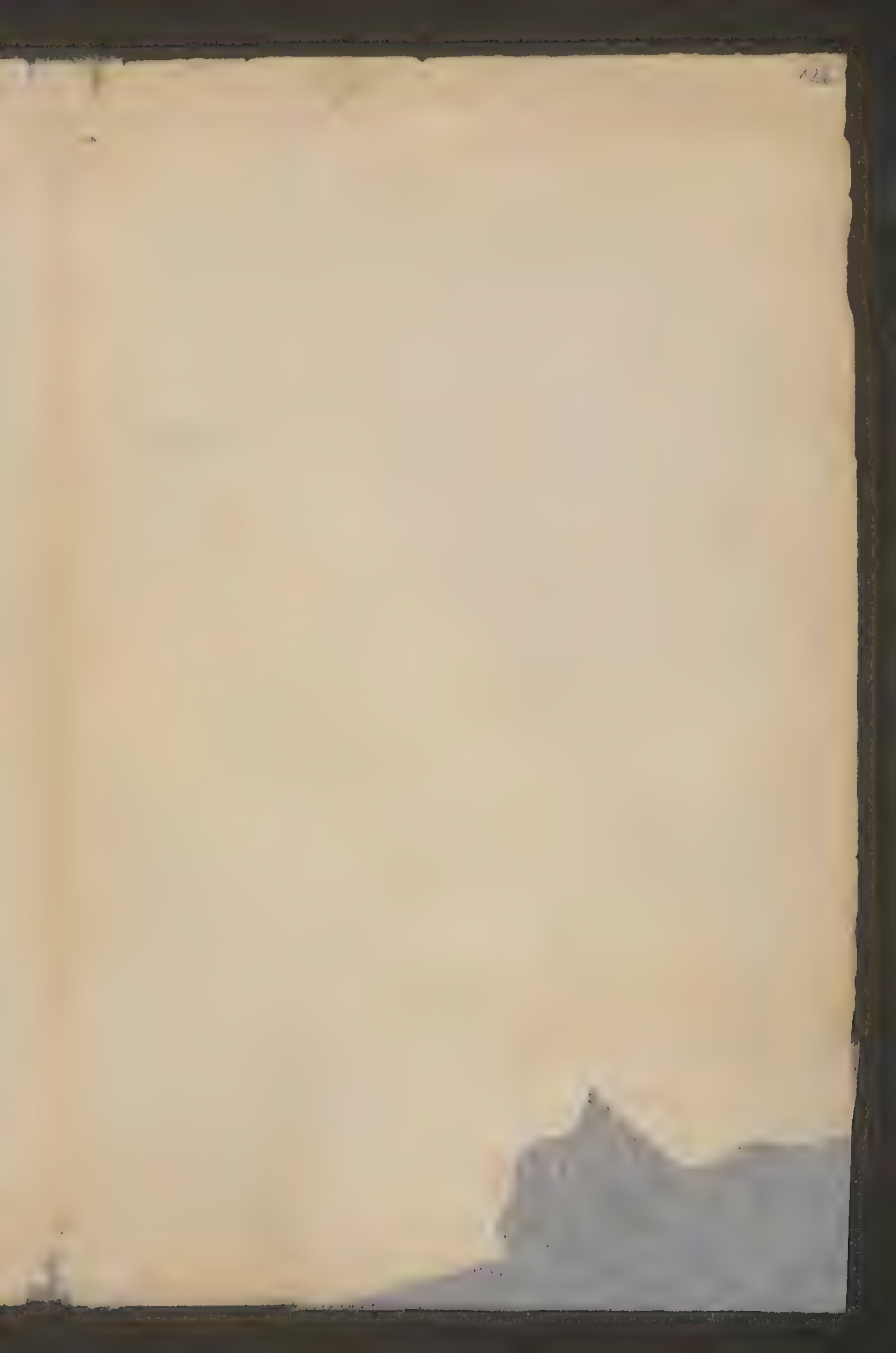
Que me sert en effet qu'un admirateur fade
Vante mon embonpoint, si je me sens malade ?

So feyert ihn! – Denn was dem Manne das Leben
Nur halb ertheilt, soll ganz die Nachwelt geben:

Goethe

(Goethe) o Szyllerze.

Przypiski: [illegible] „Bereisung Korkams" [illegible] Dresden 1858.

Papucie t.j. sandały = Babucz

Buty, cizemki = Dżesma

[illegible]-wierzchnia-opończa = Japundża

Szerokie szarawary = Szalwar

Krótka strzelba, karabin = Karabina [illegible]

Koń (Ammur) [illegible]

[illegible] - Berkut, Bjürkut

(Onomatop. Kukułka = Kukka kukuc

[illegible] - [illegible] ([illegible] - has, [illegible])

[illegible] [illegible]

Człowiek = adam, [illegible]

„Laudat Demetrium
„et bonum vinum"

„Civitas Dei in quadro posita (Apok.)
„Milton mówi o 4graniastym państwie Bożym)

Proza = część poezyi, która ma za przedmiot spostrzeżenia i rozbiór tego co rzeczywistością być nam się wydaje, rozbiór wypoetyzowanej rzeczywistości i prawdziwej, bez fantastycznej, a rzeczywistej wypoetyzowanej. Takiej [illegible] bowiem dla nas nie ma, gdyż rzeczywistość nie [illegible] [illegible] [illegible] poezyi [illegible] z niej.

Na odludnej wyspie z jedynym tylko człowiekiem, a ten człowiek — warsztat! . . . . .

A. [illegible] z wdową pod. — a Ojciec A. [illegible] X. żenią się albo też Pan E. z córką Pana J. a Pan J z córką Pana E.

— Nikt serca (żelaznego) nie mógł więcej wiecznie [illegible] [illegible] [illegible]
— Gdyby kto miał serce żelazne, to by bez [illegible] (uwagi tej) bo by mu piersi czasto rozsadziło serce i [illegible]

Ludzie są albo ludźmi serca (poddający rozwagę [illegible] związani nierozłącznie uczuciem z współbraćmi i z światem, oczyiste najmyślniejszego stopnia) poeci i nawet prorocy, niejasno ale wiele dociekania) wiedzący bez rzeczy i przyczyn, a przez to, (odrywanie się od związku którymi związani (z [illegible]) wiedzący mało a jasno, a ze niedocieczny ten związek więc) mniej mogący kochać bo[illegible]) a w najwyższym stopniu filozofowie. — Każdy atoli mieszaniną tych dwóch kierunków ale zależy od tego w jakich stosunkach oba kierunki są w niem. — Zresztą stosunek może być u 2. ludzi ten sam bez u jednego — kierunek każdy z osobna silniejszy niż u drugiego. — Czem bardziej oba kierunki zgodne i czem oba mocniejsze tem bardziej człek zasługuje na nazwę mędrca. — więc wielki mędrców?

— „Czyż nie poruszeniem [illegible] [illegible] tam [illegible]?" — wrażeń [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

10. [illegible] ([illegible])
Broda [illegible] i [illegible] jak kosa, – na mocy [illegible] i umarł się jak [illegible] uznałem że kosa z łoziny.

Nic by widzieć nie można, gdybyśmy nie widzieli naraz kilka rzeczy, [illegible] części tego co widzimy. – Równie też nic by myśleć nie można, gdyby o kilku rzeczach naraz nie myśleć. – Niemasz nic dano [illegible] [illegible] tylko Nie tylko [illegible] można i miłować, ale i [illegible], bo [illegible] duch [illegible] zupełna i nie do przymuszenia gdyby nie [illegible] widzenia, – [illegible] [illegible] [illegible]
i w którym bodaj [illegible]

Hiob: [illegible] – [illegible] tego [illegible] miłości [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible]

Herkules = [illegible] = [illegible]
Herkules = [illegible] [illegible] [illegible] 12 robót [illegible]
[illegible] = Filozofia – Tantal = Poezya.

Gdy słońce skrywa się za chmury – i cień znika wtedy
Miewa cieniów tylko wtedy gdy jest jasność

1849

[illegible] [illegible].

Poezja ta gdyż nie ma się ze Słowem że pozbycie się ~~[illegible]~~ uczuć zwanych religijnemi nie pociąga za sobą zaprzeczenia w sobie uczuć szlachetnych mianowicie uczucia najwyższego: Miłości ludzi – i Boga. Czyżby uczucie Miłości mogło mieć podstawę (w wyrażeniu) realną, rzeczywistą – czyżby mogło być Prawdą jeśliby człowiek był zdolnie swych kontrowersji „że z uczuciem „wiary w Bóstwo co nagroda za cnotę a za występek kara ~~[illegible]~~ „ ~~jest kara~~ – ~~[illegible]~~ ustać musiałby przedtem Miłość' – gdyż uświadomilibyśmy „ dowolnej przyczyny aby Kochać. – Kochanie bowiem połączone (zawsze) jest „ z zapomnieniem z poświęceniem i zaparciem siebie... A na cóż poświęcać „ się jeśli nic nie nagrodzi? na cóż strzec się zbrodni jeśli nikt „ nie ukarze? – Używać – ubiegać się za rozkoszą – to Mądrością wtedy –

(o tem kiedy Rozum

" Rozum wszelkie depcze uczucie i wytępia je

" każe. Rozum wytęża uczucie, to wróg ich najzawziętszy

zeszyta nie rozstrzygające zasadniczych zagadnień przyrodniczych, które za aksjomat przyjmuje – jako wdalnemu zaciekaniu większe, jak owe akademickie mózgi, które każą przyjmować „fakty" przez kogoś podanego: „niemożliwość wody łączenia z rybami lub bez ryb istniejących wody w źródłach – jednako ważny ....
– a nie zbadać czy tak jest w samej rzeczy ...

Znaczenie jednostek coraz słabsze: i historya Taktyk:
to udowadnia. — Napady nieregularne (wszystko od
osobistej siły i waleczności zależy) ... regularne wojsko ... (zmniejszenie [illegible]
... odkrycie prochu strzelniczego (osobista waleczność
panującego człowieka bardzo mało co znaczy)

Niegdyś waleczność jednego porządnego rycerza
mogła bardzo wiele pokonać, a dziś? jedna kulka
którą tchórz wysyła unicestwi jego zapędy.

Obecnie powiększy odkrycie tylko siłą rozumu-
geniuszem może wielkie mieć wyższe znaczenie (:
lecz z umnożeniem się oświaty i możności dla każdego
osiągnięcia nauk i stopnia [illegible] i to znaczenie
osłabnie, bo geniusze w przyszłości najwyższe nawet
niebędą mogły tak gwałtownie działać na świat
przez tworzone działania: [illegible] mniejszych talentów
lecz prawie nikt nie przyjmie naprzód a geniusza
o mało co. — Wpływ [illegible] będzie wiele w środkach
[illegible] fanatyzowania, żelaznego despotyzmu &
[illegible] siła strachu.
(: lecz a wiele mają nie z własnej woli okażą się podległemi)

Cóż będzie dawać przewagę? Siłość większa? czy większa jedności
w działaniu [illegible] przejęcie się celem jednym które przy wszystkim
stopniu oświaty niebędzie wyprzywem [illegible] umysłu przez wodza

Rozum coraz więcej ma znaczenia. — Niegdyś [illegible] przyczyną [illegible]
waleczność — później i chytrość — później rozum geniuszu porządnych
ludzi — a teraz [illegible] coraz większej liczby bo coraz więcej
potrzeba dobrych [illegible] oficerów ... Niegdyś rozum wszystkich (których wybierać będą
tego co najwięcej będzie miał rozumu) — Postęp.

[illegible] wielkie byłoby [illegible] dobrego [illegible] przewagi rozumu

Nigdzie jednak najwięcej utalentowany jeśli nie miał sposobności i w stosunkach swego otoczenia, nie mogło wprowadzać nowego swego rozumu, tak jak był zgłaszany brakiem oświaty u nas. Ale to o wiele mniej. –

(NB. Porównaj i popraw: [illegible]: Art. „[illegible]" i Notatki z „Hist. lit. w. XIX." Maur. Mochnackiego str. 5. :)

...nio'i;
...uyro
...r).

...rtothy

Wyobrażenie uroszeńców o jakiejś niezmienności geniuszów, która im niezawodnie zaręczyć miałaby i wszelkie trudności i przeszkody w rozwoju i dojściu do przeznaczonego celu da usunąć: — jest chyba wymysłem mającym ~~[illegible]~~ na celu zagrzanie jakiejś, rzekomo "geniuszów" do czynu, do zwalczania przeszkód na tej drodze, że one je zwalczyć muszą jako "geniusze"… ~~[illegible]~~ Wymysł ten nawet na swoim celu chybia, jest mu nawet na przeszkodzie: — Wielu ludzi wierząc w to fatum mając niby [illegible] przy trudnościach w drodze stających tak rozumować będzie: "jeślim geniuszem — te moje trudności zwalczyć mogą. A jeśli nim nie jestem, — daremne by były moje usiłowania" bo wszakże nikt pewny, w tego miejsca na całym globie, że jest "geniuszem". Tak więc owa hypoteza o niezmienności geniuszu zamiast ludzi do zwalczania trudów zagrzewać — raczej ich ~~[illegible]~~ sprężystość do czynu osłabia. — Zarzut mój słuszny by był i wtedy, gdyby istotnie ta hypoteza (która wiecznie hypotezą pozostać musi) była prawdziwą, bo wtedy ~~[illegible]~~ nawet i wielkie talenta niebędące geniuszami opadały by w energii wskutek powyższego rozumowania. — Lecz i owa hypoteza jest fałszywą, niema bowiem ~~[illegible]~~ żadnej przepaści między stopniami rozumów ludzkich, ani między szczeblami ich uzdolnień. — Wszak nawet owi filozofowie-uroszeńcy przypuszczają, [illegible] co ma pośredniczyć między "wielkim talentem" a "geniuszem"… — A ja wyrzekam śmiało: są wielkie, większe (od innych talentów) talenta ale geniuszu — niema. — Prześlemy dowody filozofów-uroszeńców ~~[illegible]~~ wyspekulowane gwoli tej hypotezy.

[illegible]

Gdy nie mamy swojego zakładu(?) – to i najmniejszej rzeczy zrobić nam się nie chce. – M. Bogacki(?) [illegible]

Naród bez narodowości – ciało bez kości – nie go nic trzymać w spójni – rozlezie się mięso(?) – potrząsać go można bez oporu. – Ojczyzna – Wolność – Niepodległość – to tylko dla [illegible]-go stan wygody w którym byt dobry osiągnąć można i spekulacje finansowe a przede wszystkim handlowe udają się – Ameryka – w Belgii flamandzkiego. Narodowość flamandzka coraz się zaciera(?)

[illegible] ... romansowych ... [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
w malarstwie [illegible]

Sonet. [illegible] Sawczyński Zy[illegible]

Sowiński. [illegible]

Siemieński – [illegible]

+ Koziebrodzki

[illegible]

[illegible] ?

[illegible] – pomocą słowa.

[illegible] „ „

[illegible] – ruch i poezja w kamieniu

[illegible] (ad naturam [illegible])

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] niedostatecznie – wyraźnie i [illegible]

[illegible] Kraków [illegible]

150 Ster.

Do Indyi.

„Lanckoroński” (Prawka)

Podjedn. Jordan

[illegible]

Zygmunt [illegible]

Monachium? 1857

Sierp. 27 o 4ej popołudniu wyjazd z Paryża.
28 o 1szej popołudniu przyjazd do [illegible].
29 [illegible] przyjazd do [illegible]
30 [illegible]
31 w [illegible]

wrześ. 1 [illegible]! o 3ej popołudniu wyjazd [illegible]
2 wyjechałem z Krakowa o ½ 8 rano
3 o 6tej rano stanąłem w Berlinie wyjech. o 6 ½ wieczorem
4go o 4tej popołudniu stanąłem w Brukseli.
5go o 6tej popołudniu wyjechałem – o 7 do 10tej stanąłem w Ostendzie
6go pierwsza kąpiel w morzu.
[illegible] (IV.)

Paźdz. 15 o [illegible] Krakow. [illegible]
" 16 o 8 rano [illegible] o 10 w Gand

Stroszewski
Senator [illegible] Kiełka
[illegible] Dobrzyn.
[illegible]
Kozłowski Włodzimierz. Em. z Europy i Galicji
Żeromski [illegible] Poznańskie
[illegible] Hr. z Wrześni z Pozn.
Berkowski [illegible] Munich, [illegible]!
Karasowski – Senatorska
[illegible]
[illegible]

[illegible]: Stablewski z Pozn.
[illegible] Drucker
[illegible] Walter [illegible]
Taborowski
[illegible]
[illegible] z Wołynia
Kohl archeolog z Królestwa
Lesser malarz z Warsz.
Zakrzewski wydaw. "Gaz. Warsz."!
[illegible]
Kosiński [illegible]

Do Str. 5. „Literatury wieku XIX. ÷ 13½

przez Maur. Mochnackiego.

Zacierają się różnice charakterystyczne narodów: — idea ludzkości jednej, idea kosmopolityzmu coraz bardziej potężniej. Wszędzie te same widoki i wyobrażenia — przenoszą się mniemania z jednego kraju do drugiego. — i toż nie jest postępem?

Mniej teraz geniuszów ogłaszają się niż dawniej, Mędrców w prawdziwym tego słowa znaczeniu — prawie niema ... są tylko Uczeni, to jest ludzie biegli i światli w pojedynczych naukach gałęziach. — „Zdrobniały pojęcia"? — Fałsz! ludzki umysł tak sam jakim był dawniej, lecz nieprzebrane mnóstwo wiadomości doprowadziło do tego, iż człowiek całej wiedzy jakiej /.. pojedynczej.

ludzkość obecnie posiada – obejmować miarką swego rozumu nie zdoła. – Umiejętności w swym rozwoju musiały się rozrosnąć w nieprzeliczonej gałęzie. – A dla zgłębienia dokładniejszego stanu choć jednej małej gałęzi pojedyńczy człowiek [illegible] mocen. Ludzkość postępuje – już jej wiedza i rozum [illegible] (tj. oświata) nie zależy od rozumu jednego wyższego nad innymi indywiduum, – z postępem jej słabnie coraz bardziej władza pojedyńczego człowieka choćby nawet geniuszem był. – Na polu umiejętności teraz mniej można sobie imię pozyskać li w jednej gałęzi nauk – gdy dawniej można było być Mędrcem i łączyć wielką wiedzę ludzkości w sobie. – Niektóre indywidua zupełnie [illegible] z dawniejszych dziejów) – będą w dziejach ludzkości przewodnikami – bo ludzkości sama ujmuje będzie wiedzy (literatury) – [illegible] indywidua czy [illegible] rezultatami w organizmy tak wiedzy będą umiejętności tu jednej do drugiej (wszystkie wyjaśniane się) [illegible]

M — Mm. myśl o cierpieniu i o cierpiących przemyśl uważniej uważnie
i pomimo że zły może uważać pewną rzeczą — nie z tego że
ktoś cierpi lecz najczęściej z tego że cel jego się rozbił zawiedzeniem koniecznym
albo że nie widzi cierpiącego w kim innym którego sam łaknie a nie że
widzi że doskwiera... Szczęśliwy bowiem w swej doli szczęśliwy, pragnie aby
wszyscy szczęśliwymi się czuli [NB. Ofiarowany] :) pamiętaj o cierpiących przez nas
jak tak bardzo uważaj tak (albo) pomnie własnej winy w odznaczaniu niemiłym
uczniów i stąd przysłużenia tego „Sumienia" NB. — Lecz uczniu
tego niemiłego może i musi)
w wyższym stopniu doznać i każdy Kochający
Żąd cierpienia możliwych (:często fałszywie jako dowód głupstwa cnoty
cytowanych :) — rozdzielczalności cierpienia od Miłości — ale pomyśl
spokojnie :... –

nocy = bezgłośne

wemnie

W czem jest wartość narodowości?–

— ~~[illegible]~~ w tem, że bez niej niema obyczaju tego Anioła = Stróża moralności, [illegible]...

A gdyby wszystkie narody w jeden zlały się i [illegible]
(Obacz i nadmiar „Kłos. W. z XX.") [illegible] str. 5.

— W zupełności [illegible] to nigdy nie może dla geogr. klimatycznych, i t.p. stosunków, różnic między ludźmi, ale [illegible] n.p. co do języka, literatury i t.p. = kierunku [illegible] dla oświaty w tem szkoda byłaby korzyść że nowoczesna filologja tyle samo nauki absorbująca, zapychająca niepotrzebnie głowę – [illegible]. Ale dla postępu oświaty (w głąb – w dal – nie wszerz) nie dla szerzenia jej – niekorzyść wielka. – Bo różność narodowości i języków – chroni ludzkość od jednostronności w myśleniu, rozumowaniu, pojmowaniu – a mianowicie w rzeczach filozofji gdzie nieledwie żaden wyraz abstrakcyjny oznaczający jakiego języka nie ma w drugim odpowiedniego ale tylko zbliżony. – Scholastycy i Niemcy – według wyrazów znajdujących się w ich języku dzielą władze umysłowe. – Tak, jakby każdy wyraz musiał mieć jakieś jasne, odrębne odpowiednie sobie pojęcie. ‡

—:‡: Albert Weiss „Poezja" na porządku odpowiedzi [illegible] wyrazy;
‡ Znam Polaków którzy utrzymują że to co skończone wyraz od tego co nieskończone – a z innej mowy być jedynie [illegible] owego każdej rzeczy jest skończony – [illegible] – wyraz nieskończony" i n. i. przecząc różnicy [illegible] i Unendliche ; Unvollständig = cało po polsku [illegible]

Nie jest zdrowo psychologicznie:
„umieć się [illegible] [illegible] [illegible]”
„być [illegible] [illegible] Panu Bogu”
ale [illegible] [illegible] się nim stawać

[illegible]

Aby być pobożnym: Albo szczerze, głęboko religijnym
= Albo zupełnie bezprzesądnym, [illegible] poddanym tomy.
Nie [illegible] ani 1° ani 2° – zatem pewnie że
upadlanie religijne ludzkie

Ludwik XIV. w nieszczęściu mawiał (wyraz [illegible] Alf. Daudet): „Comme Dieu me traite! après ce que j'ai fait pour lui!” ..

[illegible]
[illegible]

§. 2. zmienić: „do końca maja" „ponieważ [illegible]"

§. 3. [illegible] w takim razie tylko dawałby przedstawienia w innym budynku, gdyby konieczność tego wymagała (zimno, brak oświetlenia i t.p.). Dość by wyraźnego pozwolenia i to piśmiennego o które żebrać będzie musiał, lub broń Boże krzyczeć.
— [illegible] koncertów dawać nie wolno? – nawet matinée? – Czy o to hotel Saski [illegible]? – Wystawy obrazów i t.p. a także [illegible]

Wn. zatrzymać z tego §. tylko a.) z poprawką

§. 5. a.) „zadaniom sztuki, moralnemu stanowisku Krakowa, wymaganiom czasu" – to [illegible] każdy może sobie tłumaczyć [illegible] swoich myśli – a „moralne stanowisko" według zasad polit.[illegible] i etycznych.

b.) Na tydzień przed przedstawieniem może komisya zmienić repertuar. Przy takiem ustanowieniu o dobrym teatrze mowa być nie może, a alinea d.) uniemożliwia a przynajmniej utrudnia aby się przeszkodę usunąć przedtem repertuaru na dłuższy czas. – Komisya zawsze [illegible] będzie zważać jeśli jeden [illegible] [illegible]. Ktoś [illegible], [illegible], aby [illegible] to a [illegible].

c.) Zastrzega się i [illegible] drugi i trzeci repertuar. Niech raczej komisya go układa

d.) [illegible] na piśmie, tak jak w a. d..? aby utrudnić?

e.) To nie na piśmie

f.) „wyjątkowo nagłych wypadkach." Ciągle bieda. – Jeśli [illegible] będzie Estreicher, to [illegible] spokój – jeśli p. Z. to ciągła wojna

—

Jak poda dyrektor repertuar, zażąda komisya sztuki do czytania. Kto będzie czytał? [illegible]
Tak jako przy konkursach. – Potem odmówi, [illegible] jedyne.
Lepiej niech komisya układa repertuar a dyrektor będzie obowiązany przyjąć go, jeśli siły personalu temu sprostać nie [illegible] jeśli podany [illegible] repertuar nie grozi stratą

Wn. zostawić tylko all. a.) ale z opuszczeniem „[illegible] ról" bo to się pokłóci

§. 7. b.) porady artysty co [illegible] zasięgać być nie [illegible]. od dyrektora, publiczności i komisyi. – Angażowanie artystów dzieje się [illegible], konkurencyi artystów i konkurencyi teatrów: konkurencya artystów [illegible], konkurencya dyrektorów o dobrych. Tu trzeba z [illegible] korzystać a nie angażować z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez jakąś komisyę, dam zadatek.
c.) odmówić d.) Nakaz aby w [illegible] poświęcać się o artystę, [illegible]. Co innego w Grazu.

§. 8. „Doświadczonej osoby, która [illegible] dowody uzdolnienia" więc tylko starzy reżyserowie mogą być, żaden nowy. Czy może z teatrów prowincyonalnych? A jeśli i te będą się stosować do tej zasady? – Cały §. opuścić, bo to leży w interesie dyrekcyi aby był jak najlepszy reżyser. a taki który być może – A według tego §. właściwie komisya będzie mianować reżysera.

§. 9. Niemożliwy, jeśli repertuar zależy od komisyi, bo dyrektor w takim razie stanowczej umowy z żadnym artystą zrobić nie może. Cf. także §. 28.

Wn. §. 10. stylistycznie nonsens.
§. 10. } Sam interes dyrekcyi najlepiej to ubezpiecza aby artyści grali dobrze.
§. 11. } Zagrożenie [illegible] tylko [illegible] sprawę. – Ciągle będzie [illegible] [illegible], [illegible] się o protekcye etc. Są które to [illegible], bo [illegible] stąd zyski.

sprecyzować alin. a.) z b.) i c.) . „nie mogą przewyższać" ale „mogą być podwyższone"

§. 15. / Wn. dodać . „Przedstawienia po cenach zniżonych winny odbywać się głównie w niedziele i święta i obejmować widowiska popularne."

§. 16. Wn. opuścić J. Kresel, loża wystarcza . — Krzesła jeśli będą dane, muszą być biletami imiennemi, których ustępować nie wolno innym osobom. . Co do loży należy wyraźnie oznaczyć dla kogo ona ma służyć.

§. 19. Wn. Czemu dzierżawca nie ma sam wydzierżawić „bez pośrednika? Sądzi to z kwestii dzierżawy której się bodaj kierować interesem własnym a nie sztankanami, protekcyami i t. d. i nie być bodaj kabanami . – Wn, przedstawienia wydzierżawia . w razie uzasadnionych powodów niezadowolenia z bufetu, komisya ma prawo żądać zmiany dzierżawcy bufetu

Wn (b.) nowatek) — Wn a.) opuścić a w razie zatrzymania, zamiast dekoracyi i mebli – dać : „urządzenia" [illegible] na 6 lat po 1200 = 7200 . to jest za mało.

§. 20. „należycie wykonane w porozumieniu z komisyą teatralną" opuścić czy muszą być „wykonane"? Których kupić nie można?
„które się własnością gminy" opuścić czy opuścić.

. (Wn. „czysty dochód" ? co to jest ? czy z odliczeniem dziennej gaży i t. p. (± 2400 – 3000 – [illegible])

§. 22. Karać nie sprawiedliwy ostrzec przedstawień których musi wydzierżawić wykonywanie na preliminarz teatru, obniżyć cyfrę wydatków na cele ściśle teatralne a więc obniżyć poziom artystyczny teatru . . Wn. opuścić ustępy a.) b.) c.) d.) [illegible] – a w razie zatrzymania, oznaczyć z góry dni w których te ~~przedstawienia mają~~ wieczory będą zabrane a przynajmniej ustanowić, że wybór takiego wieczoru ma być dzierżawcy na miesiąc naprzód oznajmiony. – „Z repertuaru ostatniego kwartału" (już lepiej poprzedniego) a więc będzie mogła to być sztuka intratna, dzierżawcy dobrze grana, co do której n. p. z autorem osobna obowiązuje umowa. — Rozdawanie ról w tych trzech wieczorach przez komisyę teatralną, to istne saturnalia

Dla Tow. Dobroczynności lub dla ubogich, lepiej karać brać z każdego przedstawienia, od biletu, :

~~Wn. [illegible]~~ .

§. 28. Niewolniczy tak jak § 9. jeśli zatwierdzanie repertuaru będzie prawem komisyi

§. 29. Wn. dodać . „wolno mu w czasie dawać przedstawienia w teatrze innych miesiącach ~~[illegible]~~ lipcu i sierpniu.

§ 31. do ust. a.) dodać: Wz. Technik i służba łącząca ~~[illegible]~~ z oświetleniem elektrycznem sceny i pozascenia, podlega bezpośrednio dzierżawcy teatru, którą się opłaca wedle norm gaży ustanowionych przez komisyę.

§ 32. wedle § 31. „utrzymanie i ruch całego urządzenia elektrycznego należeć będzie do gminy" a wedle § 33 „przyrządy do oświetlenia wewnątrz teatru winien dzierżawca ~~[illegible]~~ w dobrym stanie utrzymywać a zniszczone zużyte nowemi dostarczyć". Jest to sprzeczność. – ~~[illegible]~~
ust. c.) „stałej ilości wszelkiej miary wyprodukować może" – powinno być „w ilości wystarczającej."

§ 38. (1.4) Monstrualne! – Wz. W razie niemożności używania teatru przez pewien czas z powodu pożaru lub jakichkolwiek elementarnych wypadków lub zarządzeń władzy, odpadają na ten czas obowiązki dzierżawcy ~~[illegible]~~ określone § 1. i 20. (płacenie czynszu 1200 i sprawienie nowych dekoracyi i mebli) tudzież § 4, ~~[illegible]~~ ust. g.) (:na straż pożarną, personal dozorczy, § 8 = 3000 złr.) a gmina płaci połowę gaży artystom
Wz wedle brzmienia ustępu tego § zrzeka się dzierżawca wynagrodzenia nawet za asekurowaną wedle § 45. własną garderobę

§ 41. wedle § 33 obowiązany dzierżawca oświetlać, wedle § 34. ogrzewać teatr wedle określeń umowy, wedle § 41. ust. c.) utrzymywać porządek i bezpieczeństwo – jest zatem odpowiedzialnym, na personal ~~[illegible]~~ służby tej płaci gmina 3000 złr. a jakaż nominacya tego personalu za którego działalność on jest odpowiedzialnym, służy gminie.

§ 43. Monstrualne! prawo nakładania grzywny 10…50 za niewypełnienie przepisów objętych instrukcyami
§ 45. W razie spalenia inwentarza – dzierżawca ~~[illegible]~~ rzeczy na asekurowane wynagrodzenia żądać nie może.
§ 46. Monstrualne! Jeżeliby gra artystów była niedbałą, ~~[illegible]~~ lub jeżeliby artyści (przyjęci za ~~[illegible]~~ komisyi) byli niezdolni lub dopuścili się dzieła sceniczne (objęte ~~[illegible]~~ repertuarem akceptowanym przez komisyę) były nieodpowiednie, może gmina rozwiązać umowę natychmiast a komisya prowadzi przedsiębiorstwo na koszt i niebezpieczeństwo dzierżawcy

Adry władza

kwestii wzbogacenie inwentarza rzeczy

niektórzy drudzy wszystko finansowe moralne

Dzierżawa

MM. Jedyny interes dla spekulanta: nie dopełnić żadnych warunków, przez rok zebrać dochody ± 20000 i oddać kamienie na [illegible] a taki się wanta wyjechać aby go nie było na nim [illegible]!

- Dajmy na to że sekwestr był po Jakubowskim. To wszystko w trzecim roku. A to drugi syndykat, gdzie syndykat [illegible] [illegible] przyjęty nie mało, czy ~~[illegible]~~ jako on wie to właściwie [illegible] i chce takie wrócić do tej syndykat w końcu — po [illegible]

osobna uwaga "§§" przepisana z kontraktu w Grazu

...ul w...kowego rozwoju, ...została nagle „oktrojowaną", i to w kilka miesięcy po ogłoszeniu pamiętnego dyplomu październikowego (1860), który się opierał na odmiennych, federalistycznych zasadach. To też zawieszenie tej konstytucyi, która wtedy nie była jeszcze niczem innem, jak programem pewnego stronnictwa (centralistycznego), nie mogło wcale uchodzić za coś nadzwyczajnego i niesłychanego. Jakoż niewątpliwie patent Belcredi'ego z 20 września 1860 r., zawieszający konstytucyę lutową i otwierający drogę do pozaparlamentarnego porozumienia się wszystkich narodów, wśród bardzo przeważnej części ludności całej monarchii obudził najszczersze zadowolenie. Na nieszczęście, wojna niemiecka przerwała tę pożyteczną pracę około reorganizacyi monarchii. Wojna ta, logiczne następstwo wielkoniemieckiej polityki Schmerlinga,

... że i tak opozycya oskarża... szanie się do polityki we... niewątpliwie główny powód... Atoli opowiadanie p. Beusta ... wielką tajemniczość przy zamia... gabinetu hr. Hohenwarta, a powtóre to, że ... uważał tę zmianę za złowrogą ... Ztąd poszło, że potem nowemu gabinet...wi stawiał największe przeszkody, o czem szerc...o się rozwodzi w „Pamiętnikach." W szerszych ...aś kołach niemieckich, tem łatwiej było obudzić najprzesadniejsze obawy, ponieważ hrabia Hohenwart nie miał przedtem sposobności zaznaczyć dobitnie swych przekonań i celów politycznych.

To wszystko dostatecznie tłóma...zy nadzwyczajne przeszkody, na jakie hr. Hohenwart napotkał w tem krótkiem urzędowaniu. Na prawdę namię-

...nictwo senatu, ... właściwie nowych horyzontów i nie obejmuje nowego politycznego programu, ale jest w każdym razie charakterystyczna z powodu niewątpliwie umiarkowanego nastroju, jaki w niej przeważa. Nie znajdujemy w niej zwykłych wycieczek przeciwko „wrogom rzeczypospolitej", ani zużytych frazesów o „reakcyi i klerykalizmie", przeciwnie Ferry wyraźnie oświadczył, że rzeczpospolita powinna być dla wszystkich otwarta, gdyż nie jest ona własnością jednego tylko stronnictwa lub jednej tylko grupy. W ten sposób prezydent senatu wyciągnął dłoń pojednania do tych konserwatystów, którzy, uznając istniejącą formę rządu, opuścili grunt zasadniczej opozycyi i żądają, aby ich przypuszczono do udziału w pracy około dobra kraju. Tem oświadczeniem wyróżnił się Ferry pomiędzy opor-

mniejszej wa...wości.

Jako wstęp do powsze... wyborów toczy się w Serbii ciągle jeszcze za...ięta walka pomiędzy liberałami i radykalistami o przewagę w zarządach gminnych. Wskutek szczególnych stosunków, istniejących w Serbii, stronnictwo, które ma większość w radach gminnych, może liczyć niemal na pewną większość w skupczynie; rady bowiem gminne odgrywają decydującą rolę podczas wyborów. Wszystkie formalności, połączone z aktem wyborczym, są nadzorowane przez członków rady gminnej, którzy bardzo łatwo mogą za pomocą różnych sztuczek wyzyskać ten przywilej na korzyść swego stronnictwa. Prócz tego rady gminne układają listy wyborcze i mogą je prostować według własnego upodobania, nawet bezpośrednio przed głosowaniem. W ten sposób stronnictwo, posiada-

oraz domaga się, aby ...ej pominięto wszelkie uciążliwe formalności. Mowca podniósł dalej konieczność obniżenia cen soli kuchennej, która w pożywieniu klas niższych ma niemałe znaczenie, a popierając swoje wywody, przedstawił zły stan sanitarnych stosunków we wschodnich prowincyach państwa. Zwróciwszy następnie uwagę na utrudnienia przy zakupnie kainitu, wywołane warunkiem zaopatrzonego w stempel podania, wniósł mowca w końcu kilka odnośnych rezolucyj, między innemi rezolucyę, wzywającą rząd do spiesznego wykonania postanowienia, powziętego już w roku przeszłym w sprawie połączenia kolejowego między salinami w Kałuszu a stacyą kolejową. (Oklaski).

Dep. **Suess** wyraża na wstępie zupełną zgodę z zapatrywaniami dep. Wielowieyskiego. Dla kraju,

---

Projekt umowy o najem teatru w Krakowie.

Wymiatano temi czasy pajęczynę z zapomnianej szafy biblioteki teatru krakowskiego. Z pod warstwy wydobyty egzemplarz manuskryptu zwrócono mi darem. — Była to sztuka, dana w roku 1843 za pośrednictwem kolegi, później sławnego kaznodziei, entreprenerowi Chełchowskiemu. Zapomniany grzech młodzieńczego pióra rozbudził uśpione wspomnienia z tylu dziesiątek lat obserwacyi nad sceną krakowską. — Sumienie pisarskie okazało się czystem, bo pióro nie kusiło się więcej o karmienie publiki ladajaką strawą, lecz zwróciło się do studyowania warunków życia naszej sceny.

Badania te wywiodły niezbity pewnik ten:

1) Że scena krakowska nigdy nie była i nie będzie dla entreprenera miną złotodajną.

2) Że scena tutejsza, jak długo nie była krępowaną opieką władz, przodowała innym co do oryginalnego repertuaru, a przez to wyrabiała szybko, uzdolnionych artystów, którzy od czasu do czasu osiedlali się to we Lwowie, to w Warszawie.

3) Że utrzymanie sceny na wysokości wyrobionego znawstwa publiki wymaga ze strony gminy zarówno ofiar pieniężnych, jako i wyrozumiałości względem entreprenery.

Tę zasadę wypowiedziawszy, zastanawiam się nad świeżo rozesłanym radcom miejskim projektem o wynajem teatru krakowskiego.

Jest to już drugi projekt. Pierwszy roztrząsano na Radzie przy końcu ubiegłego roku. — Obecny nie doznał zmian zasadniczych. Ma on 52 paragrafów, dawny miał ich 53. Układany przez prawnika, odznacza się ścisłością i przezornością. Zwięzły, bezwzględny, o korzyść gminy troskliwy. Ta troska sprawiła, że dobro gminy dominuje. Interes przedsiębiorcy schodzi na drugi plan. Niema równomierności. Sądzę, że pomyślny rozwój teatru wymagał i teraz i bezinteresownej pieczy i dalszej ofiarności ze strony miasta. To są konsekwencye wystawienia kosztownego budynku.

Dobro sceny mając na pieczy, wyobrażałem sobie umowę odmienniej. Chciałbym, aby polegała na wzajemnem zaufaniu i na wzajemnej swobodzie postępowania. Ograniczanie swobody zarobku, nieustanne wglądanie do kieszeni przedsiębiorcy, nie licuje z przeznaczeniem świątyni sztuki. Jedno tylko ograniczenie, jednę kontrolę wyobrażałem sobie ścisłą i bezwzględną, to jest to, czego chce Sejm i Wydział krajowy. Pragnąłem, aby prawdziwi znawcy przestrzegali godności widowisk, aby w tym kierunku szli z przedsiębiorcą ręka w rękę, dając mu rady, wskazówki, pospólnie układając repertuar, choćby nieraz doradzając obsadę i uczestnicząc nawet przy próbach wystawienia dzieł klasycznych, wymagających teoretycznych wiadomości. Przenosiłem się myślą w owe czasy, kiedy Zygmunt Ant. Helcel był świecznikiem komisyi znawców, kiedy estetyk Józef Kremer udzielał rad, jak wystawić *Dziewicę Orleańską*. Słowem, wyobrażałem sobie współudział życzliwości, znawstwa estetyków, dźwigających sztukę dramatyczną, z dobrą wolą i z zaufaniem w dobre chęci entreprenera. Tymczasem w całym projekcie niema tego zasadniczego, dla dobra sztuki nieodzownego kierunku. Projekt przemilcza o znawcach, nie zna ich, zna tylko kontrolorów kieszeni. Stwierdzam to z przykrością, że z projektu prześwieca (zdaje mi się) co innego, niż wymaga tego natura przedmiotu, wzniosłe zadanie sztuki. — Mieliśmy gmach teatralny zły, ale miewaliśmy entreprenerów znakomitych. Znakomitymi byli dlatego, że nikt ich dobrej woli nie podejrzywał, że nic ich nie krępowało. Rząd Rzeczypospolitej, jako i późniejszy, dawał gmach, dopłacał jeszcze znaczną zapomogę, a nie wtrącał się w zarząd gmachu i sceny. Tylko znawcy byli kontrolą i życzliwą radą. I było z tem dobrze, bo ambicya entreprenerów zmuszała ich do starania się o moralne i materyalne powodzenie, a powodzenia niema, jeżeli niema dbałości o maszynę sceniczną. Gdyby entreprynę krępowały paragrafy, doznałaby tego losu, jakiego doznają dzieci w powijakach.

Nowy projekt umowy stwarza siedm krzeseł dla komisyi teatralnej i dwa krzesła dla urzędników Magistratu. Dziewięciu opiekunów strzeże każdego kroku entreprenera. Nad czem ci dziewięciu radzić będą, jest dla mnie niepojętem. Dotąd ze strony miasta tylko dwóch urzędników miało krzesła, a i tym wnet sprzykrzył się obowiązek pilnego i bezczynnego uczęszczania, pomimo, że wyręczali się rozmaitymi zastępcami miejskimi. Za pracę bezpłatnego zasiadywania w krzesłach żądali dyet od entreprenery. Gmina wymierzyła dyety, dopiero wyższa instancya je zniosła.

Jeżeli dwóch nie miało ochoty spełniać obowiązku, jakże go spełniać będzie dziewięciu? Nie tak to łatwo wyszukać sumiennych członków komisyi. Nieraz dobre chęci nie starczą, nieraz domowe zajęcia nie dozwalają, a co gorsza, nieznajomość rzeczy utrudni rozwój sztuki.

Praktyka dzisiejszej komisyi znawców, jak i komitetu, który istniał lat temu pięćdziesiąt, wykazuje, że jest niesłychanie trudno wynaleść choćby cztery osoby, któreby rozumiały, chciały i umiały sumiennie spełniać obowiązek znawstwa i nadzoru. Z początku bawi nowość, ale rychło ostyga ochota, inne zajęcia wieczorne odrywają od służby dla teatru, zwłaszcza wówczas, gdy sztuki są powtarzane lub niezabawne.

Czterej wybrani znawcy powinni mieć lożę, a nie krzesła. Tylko w tej formie możliwem jest urzędowanie komisyi podczas przedstawień. Członek komisyi może, nie przeszkadzając widzom, każdej chwili wejść i wyjść w ciągu widowiska; członkowie mogą komunikować sobie spostrzeżenia podczas gry i wydawać polecenia za kulisy, nie zwracając uwagi publiczności na siebie. Co najważniejsza, loży komisyi nie będą zabierać niepowołani, gratisowi amatorowie, gdy z krzesłami uprzywilejowanemi wydarza się zbyt często, że je zasiadają mianowicie na dalszych przedstawieniach przyjaciele, a nawet przyjaciółki osób uprzywilejowanych, co dzieje się ze szkodą funduszu teatralnego.

Powtarzam, że wystarcza tylko czterech członków mianować, a i tych trzeba ściśle zobowiązać do pełnienia swoich czynności, ściśle kontrolować od czasu do czasu, czy wywiązują się z zadania, leniwców usuwać, bo inaczej komisyą będzie jeden, a najwięcej dwóch członków, a jeżeli który okaże się zbyt energicznym, gotowa wybuchnąć wojna domowa, ze szkodą sztuki i sceny.

Komisyi teatralnej prawa, według projektu, są tak rozległe, tak wkraczające w zakres entrepryzy, że trudno przypuścić, aby machina teatralna funkcyonowała spokojnie.

Entrepryza teatralna jest traktowaną bezwzględniej, niż każda inna dzierżawa. — Sądzę, że powinno być wprost przeciwnie. Właściwie przedsiębiorca nie bierze w najem teatru, lecz miasto wybiera przedsiębiorcę dla teatru; inaczej mówiąc, nie przedsiębiorca powinien starać się o teatr, lecz teatr powinien starać się o przedsiębiorcę. Dlatego podstawą umowy powinno być przekonanie, że przedsiębiorca bierze teatr dla podniesienia sztuki, a w konsekwencyi tego wypływać winny tylko moralne korzyści dla miasta, a nigdy materyalne.

Projekt umowy od początku do końca stara się przedsiębiorcę skrępować zastrzeżeniami, tak, iżby właściwie nie on sprawował rządy, lecz Rada miasta za pośrednictwem jakiejś sekcyi miejskiej teatralnej, przeobrażonej w komisyą.

Komisya ta, mająca nie znawców, lecz administratorów, tak niepomiernie liczna, ze sceną i dramaturgią nieobznajomiona, machina ciężka, skomplikowana, ma obowiązek czuwać: nad gmachem, nad repertuarem (§ 5), wyborem artystów i ich gażą (§ 7), reżyserem (§ 8), występami adeptów (§ 10), uczeniem się ról (§ 11), cenami miejsc (§ 15), dekoracyami i meblami (§ 20), urządzeniem trzech przedstawień na benefis gminy (§ 23), nawet nad obsadą ról w tych benefisach, wypłatą pensyi personalowi (§ 24), dawaniem urlopu entrepryzie (§ 27), przedstawieniami obcych kompanij (§ 28), inwentarzem i jego przyrostem (§ 30), temperaturą gmachu i porą ogrzewania go (§ 34), utrzymaniem w czystości korytarzy i pewnych miejsc (§ 35), wglądaniem w księgi rachunkowe entreprzyzy i braniem z nich odpisów (§ 40), czuwaniem nad wykonaniem zobowiązań z umowy (tu pomocniczo i urzędnicy Magistratu mają prawo swoje trzy grosze wtrącać), dawaniem entreprzyzie poleceń na piśmie (§ 41), nakładaniem grzywien na entrepryzę (§ 42), zajmowaniem się kaucyą entreprenera (§ 44), oznaczaniem wysokości asekuracyi sprzętów i dekoracyj (§ 45), prowadzeniem dzierżawy teatru na rzecz gminy, a na ryzyko Entrepryzy (§ 46).

Zestawiłem prawa i obowiązki komisyi teatralnej, rozrzucone w różnych paragrafach projektu. Jest ich liczba niemała, a ich ściśle wykonywanie wymagałoby i znawstwa specyalnego i pilności, pisaniny i poświęcenia, wiele czasu. Zdaje mi się jednak wadliwem to, że źródło tej komisyi nigdzie nieodsłonięte. — Są wskazówki domysłowe, iż to ma być zarazem jakaś niby ko-

...wało się jej, że wygrała główny los — i odwieziono ją do szpitala obłą...

...warzystw... w czasie od 1 stycznia ... grudnia 189. roku, udziela

Na wniosek syndyka Towarzystwa Dr... kowskiego uchwalono wprowadzić odpowiednie

...snej. ... na cześć Zygmunta Krasiń-

— Budowa nowego ... się w dniu 26 z. m. Będzie to teatr im. Raim... a stanie na Wallgasse opodal linii Mariahilf.

---

misya znawców, skoro oceniać ma grę aktorów i rozpoznawać wartość repertuaru. — Kto ją mianuje, czy sama tylko gmina? Czy komisya miejska ma funkcyonować niezależnie obok komisyi przez Wydział naznaczonej? Po co dalej to drobnostkowe wyliczanie praw i obowiązków komisyi w projekcie kontraktu? To należy nie do kontraktu, ale do instrukcyi dla komitetu teatralnego, która powinna być jednocześnie z kontraktem wygotowaną i udzieloną do wiadomości kandydatom entreprenerom. Takiej instrukcyi wzór bardzo praktyczny, bo już wypróbowany, podaje uchwała Senatu rządzącego z dnia 5-go kwietnia 1845 roku. — Jest ona krótka, ale wystarczająca. Zaletę jej tworzyło to, że komplet komitetu teatralnego stanowiło trzech członków, a równość głosów rozstrzygał prezydujący.

W dzisiejszym projekcie owa komisya teatralna z osób siedmiu, otwarcie mówiąc, zgoła niepotrzebna. Wszystkie jej prawa i obowiązki można śmiało przelać na komitet znawców. Dozór bezpośredni i codzienny nad gmachem zapewne mieć będą ci dwaj urzędnicy Magistratu, którzy dostaną bezpłatne krzesła, bo inaczej nie można sobie wyobrazić tego obdarowania.

Czterej komitetowi znawcy, obrani pospólnie z Wydziałem krajowym dadzą sobie radę z entrepryzą. Ich zadaniem powinno być przedewszystkiem nieutrudnianie pozycyi entreprenera, ale ułatwianie mu działań. Życzliwość i pojednawczość powinna być hasłem komitetu, a nie podejrzliwość i sprawowanie drugich rządów obok niego. Trzeba bowiem postawić sobie z góry zasadę, że gmina wybiera entreprenera, któremu bezwarunkowo ufa i wierzy, że on tak jak i gmina, pragnie podniesienia sztuki i zadowolenia publiczności.

Z tego, co powiedziałem, wynika, że, zdaniem mojem, komisya teatralna z nieokreślonem swojem znaczeniem, z gromadą aż siedmiu dozorców i kontrolorów jest bezwarunkowo szkodliwa i że właściwą będzie i naturze artystycznej instytucyi odpowiednią jedynie tylko komisya znawców i to ograniczona jak najskromniejszą liczbą osób. Ci nie będą zaglądać do ksiąg rachunkowych, ale będą pospólnie pracować z entrepryzą i ochotnie dzielić te trudy, które wiodą do zadowolenia ogółu.

Proponowana projektem rozległość władzy komisyi wytworzyć może dziwny stosunek. Entreprener, biorąc ściśle, będzie tylko funkcyonaryuszem Rady miejskiej. Władza jego tylko illuzoryczna, bo takiego kierownika ani aktorowie szanować nie będą, ani tem mniej służba pomocnicza i personal foyer i bufetów, bo jednych i drugich przyjmuje samo miasto (§ 19 i 41). Mimo czego, entreprener za ten personal sobie narzucony jest odpowiedzialny (§ 31). Funkcyonować zatem będą trzy władze: entreprener, komisya i dwaj urzędnicy magistratu. Skoro starcia wywiążą się, kto będzie godzić i jednoczyć? Straci na tem i entreprener i sztuka i publiczność.

Projekt umowy wyobraża sobie entreprenera, jako dzierżawcę, tak, jak jest dzierżawca dóbr, myta, lub propinacyi. Otóż prawne pojecie tego, sądzę, że jest mylnem. Po pierwsze, nie jest to dzierżawa, ale najem. W duchu języka polskiego, wyrażenie prawnicze subtelniejszem być powinno. Widno to z projektu, który nie chce znać entreprenera, lecz zna wyłącznie dzierżawcę.

Entreprener nie dzierżawi gmachu, lecz najmuje salę widowisk. Gmach dzierży miasto i jest jego samowładnym panem. Dlatego to entreprener może być tylko lokatorem gmachu, ale nie wolno mu w nim nic przeistaczać, nieledwie nawet wbić gwoździa bez wiedzy gminy. Dzierżawcy prawa są daleko rozleglejsze: on może przerabiać, dodawać lub ujmować, byleby po upływie dzierżawy oddał przedmiot w tym stanie, w jakim go odebrał.

Tak zapatrując się na przedsiębiorstwo, nie dziwię się drobiazgowym ograniczeniom, które poczynił projekt umowy. Nie pojmowałbym, gdyby ono było dzierżawą

Przedsiębiorca zatem zobowiązuje się względem miasta dawać widowiska w budynku miejskim, ale nie dzierżawić budynku. Piecza o utrzymanie budynku w dobrym stanie powinna być zadaniem miasta i miasto winno być odpowiedzialnem, gdyby z powodu budynku zachodziły przeszkody w dawaniu widowisk. Więc za wadliwe urządzenie pieców, wodociągów, maszyneryi, za niedostateczne oświecenie, odpowiada miasto. Za przerwy widowisk z tej racyi, powinno straty wynagradzać, a wszelkie reperacye wadliwych urządzeń nie mogą iść na rachunek entrepryzy.

To są naturalne następstwa niewypuszczania z rąk swoich administracyi gmachu.

Projekt umowy nie może pogodzić się z myślą, iżby ktoś inny, nie miasto, administrowało. Ztąd poszły: § 19, że foyer i bufety wynajmuje gmina; § 35, że oświetlenia elektrycznego dostarcza gmina, po $1^1/_2$ centa od godziny z osobliwem dla entreprenera (nieprzyjmowalnem) zastrzeżeniem: że dostarczy w ilości, jaką jej zakład wyprodukować może; § 41, że personal oświetlenia, ogrzewania, wentylacyi i porządku w teatrze, jest dostarczany przez gminę za ryczałtową opłatą ze strony etreprenera. Wobec tego, mimo zastrzeżenia § 31, że entreprener odpowiada za szkody, zrządzone przez personal teatralny lub służbę, tenże entreprener będzie miał prawnie powód do sporu o wynagrodzenie przeciw gminie, jeżeli nie będzie dostatecznej ilości światła elektrycznego, jeżeli bufety będą złe i zanieczyszczające gmach, jeżeli służba, najmowana przez gminę nie będzie pilną, posłuszną, jeżeli będzie niszczyć meble i dekoracye. Na cóż więc kłaść zdrową głowę pod ewangelię. Raz niech gmina całe odium złoży na entreprenera, inaczej słusznie ona ponosić będzie koszta wtrącania się do administracyi.

Biorący entrepryzę podejmuje pracę w dwóch kierunkach: raz w kierunku podniesienia godności sztuki, drugi raz w kierunku pokrycia wyłożonych kosztów. Aby dopiąć jednego i drugiego celu, musi mieć ręce swobodne.

Tej swobody nie osiągnie, jeżeli projekt umowy przejdzie w całości. Miasto nie wybierze przedsiębiorcy, jakiego publiczność domaga się wobec nowego, wspaniałego, nawet zbytkowego gmachu.

Przedsiębiorcy teatru są trojakiego kalibru. Jedni, jakimi byli Kluszewski, Mieroszewski, Meciszewski i Skorupka, którzy brali teatr nie dla zysku, lecz z zamiłowania, aby pokazać, co można z teatru wytworzyć. Tym o dochody wyłącznie nie szło. Przedsiębiorstwa takie kończyły się stratami, ale dawały satysfakcyę ambicyi kierowników sceny. Drugi rodzaj mógłby się wyłonić, to jest: spółka obywatelska osób zamożnych. Ta poświęcając znaczniejszy kapitał, rozłożony na liczniejszych spólników, chciałaby także swobodnie rozwijać i podnosić sztukę, bez względu na straty.

Trzeci rodzaj, to przedsiębiorca zawodowy, żyjący z kierownictwa teatrem. Taki będzie pragnął, przez wzgląd na wykształconą publiczność, uszlachetniać scenę, ale też równocześnie pomyśli o zabezpieczeniu sobie, jeżeli nie dostatniego, to przyzwoitego utrzymania. Takowe należy mu się bezsprzecznie za uczciwie podjętą pracę.

Dla pierwszych dwóch kategoryj entreprenerów niema wobec projektu wcale miejsca. Ci nie staną, bo nie mogą być officyalistami Rady i Magistratu. Trzecia kategorya nie dostarczy poważniejszego przedsiębiorcy zawodowego, któryby miał dostatnią kompanię i ryzykował nakłady na widowiska. Co najwięcej, zjawi się drugorzędny entreprener z prowincyi, nic niemający w zapasie, więc nic niemogący stracić. Niedość bowiem, że projekt krępuje działalność entreprenera, ale i rujnuje go materyalnie. Rozpatruję to cyfrowo.

Entrepre[illegible] obejmując nowy teatr, traci korzyści, odnoszone w starym teatrze, jakoto:

1) Subw[illegible] rządową	2,400	złr.
2) Dziesięcinę z innych widowisk	400	„
3) Maskarady	600	„
4) Wynajem mieszkań w gmachu	600	„
Razem	4,000	złr.

Ciężary, które przyrastają z tytułu entreprenera nowego teatru, są:

1) Czynsz dzierżawny (§ 1)	1,200	złr.
2) Trzy procent od pensyi rocznej personalowi wypłaconej (co najmniej 4000 złr. miesięcznie) (§ 22)	1,440	„
3) Ubezpieczenie gmachu (§ 37)	4,000	„
4) Personal dozorujący budynek (§ 41)	3,000	„
5) Dekoracye i meble	1,200	„
6) Asekuracya mebli i dekoracyj co najmniej	1,160	„
Razem	12,000	złr.

Łącznie więc entreprenerowi przybywają wydatki i wzrastają straty w ogólnej sumie 16,000 złr., których za dzisiejszej entrepryzy nie ponosił.

Do tych wydatków dodać trzeba trzy benefisa gminy, a jeden dla Towarzystwa Dobroczynności, co najmniej 2,000 złr. (po strąceniu kosztów). Jedna loża podwójna proscenniczna na 8 osób i dziewięć krzeseł na 250 widowisk, co najmniej 2,000 złr. Bo każde miejsce uronione na rzecz daremszczyzny, jest dla entreprenera stratą gotówki.

Więc osiągnięmy taką sumę dziś nieznanych wydatków, że ich nie pokryją dzienne dochody w zwiększonym teatrze, zwłaszcza, że i dzienne wydatki z każdego widowiska będą w trójnasób wyższe, niż dotychczas.

Na tych cyfrach oparty, stanowczo twierdzę, iż teatr nowy wobec tych ograniczeń nie będzie przedsiębiorcy przynosił nawet takich korzyści, jakie przynosi stary teatr. Rada miasta powinna raz na zawsze wyrzec się złudzeń o spodziewanych kolosalnych zyskach entrepryzy, złudzeń, które rozpowszechniają ustnie i na piśmie improwizowani znawcy stosunków polskiego teatru. — Miasto powinno nie odpychać, ale zapraszać entreprenera — nie utrudniać, ale ułatwiać jego egzystencyę. Dlatego to zasada krępowania powinna być stanowczo usuniętą z projektu, który mógłby być dobry dla niemieckich stosunków, ale jest szkodliwy dla naszych całkiem odrębnych. Miasto niechaj o tem pamięta, że każda entrepryza rozpoczyna akcyę z ołówkiem w ręku. Oblicza wydatki i możliwe zyski. Im więcej gmina nadszarpnie jej funduszów, tem większe w tym stosunku entreprener oszczędności zaprowadzi. Na tem ponosić będzie w pierwszej linii stratę — sztuka narodowa.

Chciałbym zwięźle rozprawić się, dlatego wiele spostrzeżeń opuścić muszę. Trudno mi jednak pominąć przykład nas żywo obchodzący. Poznań ma też samą ludność, co Kraków, ale niemiecka ludność, żądniejsza rozrywek, ma publikę w sferze rzemieślniczej i służebnej, jakiej Kraków dotąd sobie nie wyrobił. Pomimo tego, jakież ułatwienia ma entrepryza. Gmach teatralny zbudowali Niemcy w roku 1879. Entrepener otrzymuje 9,000 marek rządowej subwencyi i grywa tylko sześć miesięcy. Czynszu dzierżawnego żadnego miastu nie płaci. Miasto zaś opłaca inspektora (sekretarza) teatralnego, daje mu mieszkanie i rocznie 1,500 marek. Miasto płaci robotników ogrzewających i oświetlających teatr (1,232 marek 50 fen.) i do kasy inwalidów 62 marek 25 fen. Opłaca miasto straż ogniową 645 marek. Oświetla teatr kosztem 4,887 marek 50 fen. Ogrzewa teatr kosztem 560 marek. Dostarcza dekoracyj i takowe naprawia kosztem 3,000 marek rocznie. Dostarcza wężów do wody dla straży ogniowej 105 marek rocznie. Płaci asekuracyę inwentarza ruchomego 2,530 marek i opłaca raty amortyzacyjne od pożyczki 4,820 mar. Zatem prócz subwencyi rządowej, dostaje entreprener od miasta gmach za darmo, tudzież 19,452 marek w wydatkach utrzymania gmachu. Oprócz tego, maszynistów i robotników opłaca miasto, tych tylko koszt zwraca entreprener w sumie 3,570 marek. Tak to pojmują niemieccy mieszczanie interes miasta w stosunku do interesu sztuki.

Widzimy z tego, jak praktycznymi są Niemcy; nie przemyśliwają nad zyskiem, lecz owszem jeszcze dopłacają sowicie do przedsiębiorstwa. Zyskiem dla miasta jest to tylko, że mieszkańcy mają przybytek wspólnych zebrań i zajmującego przepędzenia czasu. Jestto jeden z czynników, ściągających gości do miasta, mianowicie w porę zimową. To jest też prawdziwy, naturalny i usprawiedliwiony dochód miasta.

Teatr polski w Poznaniu, nie mając takich zasiłków, ogranicza się w szafowaniu miejscami bezpłatnemi. Rządzi nim Spółka teatralna. Na jej czele stoi Dobrowolski. Ten jako dyrektor ma wstęp do teatru, ale członkowie spółki płacą wszyscy za swoje miejsca. Niema tam nieumotywowanych zastrzeżeń dziewięciu krzeseł i dwóch lóż prosceniowych. Nawet sekretarz teatru nie ma swojego krzesła.

To są ogólne uwagi. Dotknę niektórych szczegółowych, a to według paragrafów.

…szyscy po[…]ciekali).
…ncyonalna, której argusowe oko p. Jan-
kulia nie zawsze może dojrzeć! Donosiłem wam nie-

szawie, …
gasła stara szlachecka ro… w X… wieku

…cego repertoaru i którego środki techniczne wy-
przedza jeszcze dotąd o wiele samorodna siła ta-
lentu.

W każdym razie …
wiele rzeczy możliwych d… …stko,
co dotyczy pozy, gestu, dykcyi, tempa gry —
wszystko da się uratować i dla naszej sceny, tyl-

jednak szczery, serdeczny płacz córki rozlega się
nad tym fałszywym nieboszczykiem, sytuacya staje
się całkiem rozdzierająca, a wrażenie nietylko
przykre, ale denerwujące.

---

§ 2. Entreprener dawać ma widowiska dramatyczne przez dziesięć miesięcy; inne rodzaje widowisk tylko za zezwoleniem komisyi. Praktyka i wzgląd na ciężką pracę aktorów głównych wymaga ścieśnienia terminu do dziewięciu miesięcy. Dotąd kontraktowo zastrzegano tylko siedm miesięcy. Czerwiec jest dla dramatu stracony. Nikt nie uczęszcza, a pora gorąca aktorów męczy. Oni potrzebują wypoczynku i wolnego czasu do uczenia się nowych ról na zimową kampanię. Letnie trzy miesiące zastąpi korzystnie operetka lub opera. Nie można swobody entreprenera ograniczać, iżby bez opowiedzenia się komisyi nie dawał innego rodzaju widowisk. Owszem, trzeba pozostawić mu pole do pomysłowości. Jeżeli będzie umiał dnie nieteatralne, nawet i część teatralnych wypełnić widowiskami popularnemi, nic z dramatyczną produkcyą związku niemającemi, nic na tem nie straci powaga Świątyni Sztuki.

Ja osobiście pragnę tego kierunku, a tym, którym to wydaje się niewłaściwem, wskaże praktyka teatrów pomniejszych, jako złe niedające się uniknąć. — Bo Kraków z małą liczbą widzów, spragnionych wyższego kierunku sztuki, nie może marzyć o pielęgnowaniu tylko Burgu. Obok niego podtrzymywać musi fundusze teatru; to rodzaj Teatru an der Wien, to pouczające przedstawienia, choćby daj Boże w rodzaju sławnego berlińskiego Teatru Urania. Zgoła mam to przekonanie: im więcej przyszły gmach będzie służył do zabawy przyzwoitej, godziwej i pouczającej wszystkim warstwom społecznym, tem zadanie jego będzie wznioślejsze. Nie pogardzajmy nawet tem, co zabawi tylko dzieci lub czeladź robotniczą, co zabawi maluczkich i biednych.

Tego entreprenera miasto wynagradzaćby powinno, któryby rozmaitością widowisk potrafił ściągać do teatru słuchaczy i widzów nie cztery razy na tydzień, ale codziennie. Do tego rodzaju zadań nie powinna zbyt drobiazgowo mieszać się komisya teatralna, bo ktokolwiek ją składać będzie, choć to będą ludzie, wykształceni estetycznie, niezawsze mogą mieć ten praktyczny zmysł, aby na pewno osądzić, co potrzebne, a co niepotrzebne dla entrepryzy, co użyteczne, a co zbyteczne dla publiki.

§ 5 wymaga układania repertuaru co miesiąc. Rzecz w naszych stosunkach przytrudna, bo praktyka uczy, że repertuar, choćby najlepiej obmyślany, zmienia się co dnia, w miarę zmiany okoliczności. Komisya, aby mogła zatwierdzić repertuar, musiałaby go sama znać. Aby go znać, musiałaby czytać i rozumieć czytane sztuki. Tej pracy nikt się nie podejmie, a choćby się podjął, nie podoła. Byłoby praktyczniej, gdyby entreprener składał miesięczny wykaz sztuk, wziętych do repertuaru, a komisyi służyło tylko prawo proponowania ze swej strony także i innych sztuk do grania. Rzecz niewątpliwa, że entreprener te tylko sztuki na repertuar wprowadzać zechce, które mu zapewnią obok dochodu i renomę i których dobra obsada w bieżącym składzie personalu, byłaby zapewnioną. Narzucać mu wolę swoją niepodobna, jak też niepodobna, aby każdą zmianę przedstawienia poprzedzało zezwolenie komisyi.

§§ 3, 7, 8, 10 i 11 mówią, iż komisya może się sprzeciwić zaangażowaniu aktora; że nadto, jeżeli jaki aktor ustąpi, trzeba się o odpowiedniego postarać w ciągu miesiąca; że niezdolnego reżysera można zaraz oddalić, a trzeba go innym zastąpić w ciągu 14 dni, że adeptom można po trzech próbnych występach zabronić dalszego popisu; że aktorzy, nieumiejący ról, winni być oddaleni na rozkaz komisyi.

Te kontraktowe zastrzeżenia zapewne dostały się tutaj według wzoru jakiego niemieckiego. Są one u nas szkodliwemi. Należą one właściwie do przepisów dla artystów teatru, które może wydać osobno Rada miejska, jak je wydał Senat krakowski temu lat pięćdziesiąt.

Stosunki u nas są odmienne. Niemcy mają korporacye aktorów, których na tysiące osób liczą, mają ajencye, dostarczające aktorów do wszelkich rodzai ról. Tam więc można wy[illegible]iwiać, przebierać i sortować.

My naszych dobrych i średnio-znośnych aktorów policzyć możemy na dziesięciu palcach. Dlatego, gdy entrepryza schwyci którego, to już go nie puszcza, choćby płatał figle, choćby go ratować przyszło w kłopotach pieniężnych. Oddalić łatwo, ale mogłaby sobie owa Rada dziesięciu komisyonarzy dobrze nasuszyć głowy, aby znaleść w ciągu 30 dni nowego aktora i nowego reżysera. Głowy suszenie daremne, nowego aktora nie dostanie tak długo, jak długo trwa sezon teatralny.

Zabranianie adeptowi dalszego występowania po trzech próbach nie ma logicznej racyi. Raz dlatego, że adept sztuki, nawet grając przez cały rok, może nie okazywać talentu, aż zabłyśnie po dłuższej pracy i po natrafieniu na odpowiednią rolę. U nas tak jest mało młodzieży, garnącej się szczerze do teatru, że nie można jej utrudniać dostępu. Żadna komisya, a tem mniej miejska, nie zdoła z trzech występów zawyrokować o przyszłości aktora. Miałem nieraz w ciągu obserwacyj moich tego dobitne dowody, że wyrastał artysta wbrew wszelkim proroctwom pesymistycznym. Taki paragraf w kontrakcie jest niepotrzebny, bo praktyka go nie uzna, nie zastosuje.

§ 16. O rozdawnictwie dwóch lóż podwójnych i dziewięciu miejsc już wspominałem. Jest ryzykownem proponować coś podobnego pełnej Radzie. Jest to bądź co bądź za... śmiałe szafowanie majątkiem gminy. Obywatele nie na to płacą uciążliwe podatki, aby ich reprezentanci z majątku gminy czynili podarunki. Miejsca płatne są bowiem częścią majątku, odstąpioną entrepryzie. Dać można *gratis* tylko to, czego wymaga konieczność.

Dotykam tej wstydliwej sprawy: zamachu w projekcie na prawo własności entreprenera. Dziesięcina teatralna, zastrzeżona w sposób, nieokreślający celu jej użycia, słuszne nasuwa przypuszczenie, iż myślą jest projektodawcy, aby zawładnęli bezpłatnemi miejscami ci, od których zawisły losy entrepryzy. Wierzę temu, iż ogół Rady ten pomysł zamachu na przyszłą egzystencyę teatru odepchnie, to jednak nie przeszkadza wytknięciu publicznie tego niebezpieczeństwa. Jeżeli dwa krzesła dla urzędników Magistratu, mających niby z miejsc swoich czuwać nad bezpieczeństwem gmachu, są, według mojego widzenia rzeczy, motywem niezmiernie naciąganym, jeżeli jedna loża dla władzy, niepłatna, jest podarunkiem, niedającym się niczem usprawiedliwić, to zabrana druga loża podwójna i siedm krzeseł komisyi, której projekt komisyą znawców nie nazywa, nasuwa obawę, że z kilkunastu miejsc bezpłatnych korzystać mają ci, którzy za miejsca płacić powinni i względem których scena nie ma żadnego zgoła obowiązku. Może niesłusznie podejrzywam Projekt, ale on sam się naraża na podejrzenie, skoro nigdzie nie natrąca, iżby komisya teatralna pospólnie z Wydziałem krajowym działała. Zatem jest w zanadrzu jakaś specyalna komisya miastowa administratorów. Siedm krzeseł komisyi mogłyby być usprawiedliwione tylko wtedy, gdyby wskazano otwarcie, jako cel, użycie ich na rzecz dobra sceny. Zatem, gdyby owe siedm krzeseł przeznaczono dla redaktorów, krytyków teatralnych i autorów scenicznych, gdyby z pomiędzy nich wybrano artystyczny komitet nadzorczy, ze znawców złożony, pojmowałbym użyteczność zastrzeżenia. Ale praktyka nasuwa inną obawę. Pomnę sprawy pomnika Mickiewicya, budowy teatru i ostatnią, obmyślenia entrepryzy. Rozpoczynano zawsze od powoływania znawców. Po ich wysłuchaniu, nie znawcy brali dalszą sprawę w swe ręce i rozstrzygali na przekór znawstwu. Siedmiu krzesłami i lożą rozporządzać ma Rada. Bodajby one nie stały się po prostu krzesłami Rady, bo wówczas widzowie-wyborcy wskazywaliby palcami gratisowych członków komisyi, luzujących się kolejno, i nazywaliby ich mężami nie od narady, nie od porady, ale od parady. Ta parada rujnowałaby każdą entrepryzę. Dlatego przyszłej, niemogącej dziś bronić się entrepryzy, obrońcą być muszę.

§ 19 zastrzega miastu wydzierżawianie na dochód entrepryzy bufetów. Entreprener mógłby to korzystniej sam przeprowadzić, a uniknąłby narzucenia sobie może niekoniecznie odpowiednich indywiduów.

§ 20. Dzierżawca ma na meble i dekoracye na rzecz miasta wydawać 1200 złr. Że zaś miasto nie daje subwencyi, więc pytanie, jakiemi funduszami to pokrywać? Oczywiście, że z subwencyi sejmowej. Ależ Wydział krajowy ma tu głos decydujący, i wątpię, iżby pozwalał część subwencyi obracać na rzecz miasta. Utrzymanie dekoracyj, mebli, praktykuje się w Poznaniu, ale je miasto samo sprawia. Subwencya sejmowa jest tak mała, tak niedostateczna, że ani myśleć o jej uszczuplaniu. Jeżeliby Sejm podniósł ją do wysokości 12 000 złr., wówczas możnaby 10 procent strącić na cele dekoracyjne.

§ 22. Trzy procent od płac aktorskich na rzecz kasy aktorów jest fundacyą z cudzej kieszeni. Już teraz opłaca się składka do kasy chorych. Entreprener będzie musiał aktorom potrącać z ich gaży owe 3%. Czy to nie wywoła zatargów? Czy zatargi te nie sprawią, że owo zastrzeżenie będzie musiało być wykreślone z kontraktu?

§ 23. Trzy wieczory teatralne zastrzega gmina na swój benefis a jeden dla Towarzystwa dobroczynności. Znowu hojność cudzym kosztem. Na co te trzy widowiska miasto ma zabierać, nie powiedziano, bo dotąd wnioskodawca sam nie świadom ich przeznaczenia. Towarzystwo dobroczynności z chwilą, gdy ustał przywilej dziesięcin od widowisk w Krakowie na rzecz teatru, nie ma ani potrzeby, ani prawa do dobroczynności z kieszeni entreprenera. Towarzystwo ma własne swoje rozliczne fundusze, a sięgać po teatralne nie jest odpowiedniem. Teatr nasz, aby istniał, musi opędzać się nieuzasadnionym pretensyom. Ten § 23 powinien stanowczo dla dobra teatru być wykreślonym.

§ 27, o urlopach dla entreprenera, przewiduje to, czego przez delikatność może nie należałoby przewidywać i co istotnie jest w krainie nieprawdopodobieństw. Zastrzeżono w projekcie, iż komisya teatralna, gdyby entreprener nie przedstawił jej swego zastępcy, może uchwały swoje komunikować każdemu z personalu teatralnego, z równym skutkiem, jak gdyby je entreprenerowi osobiście (?) zakomunikowała. Gdyby już do tego przyjść miało, toby należało raczej bądź rozwiązać kłótliwą komisyę, bądź zerwać kontrakt z niesfornym entreprenerem.

§ 40. Komisya teatralna ma prawo rozpatrywać księgi rachunkowe entreprenera. Pytam się, jakiem prawem ta ciekawość? W jakim celu? Chyba na to tylko, by całe miasto wiedziało o kłopotach pieniężnych lub zyskach entrepryzy. Księgi rachunkowe atoli są tak, jak księgi kupieckie, zamknięte dla każdego ciekawca, bo na nich polega osobisty kredyt. Gmina nie ma prawa wdzierać się w tajemnice entrepryzy. Ten paragraf musi być opuszczony, jako niedyskretny i szkodliwy.

Według § 41, entreprener płaci 3000 złr. na dozór nad oświetleniem, ogrzaniem, wentylacyą i porządkiem w teatrze; suma to olbrzymia. Wnioskodawca nie podał szczegółowo, kto to właściwie z tej kwoty korzystać będzie. Miasto Poznań ponosi samo te koszta i wydaje tylko 1.232 marek, czyli niespełna 700 złr. Co za różnica w wydatkach! Miastu płacić ma za służbę entreprener, a miasto służbę przyjmuje. Ztąd musi wywiązać się stosunek wiodący do zawikłań. Bo służba leniwa, próżniacza, niesłuchająca rozkazów, robiąca szkody, zawsze opierać się będzie o Magistrat, jako o swoją prawowitą instancyę.

§ 46 i 47. Gdyby dzierżawca (entreprener) umarł, gmina rozwiązuje umowę, a komisya teatralna prowadzi dalej przedsiębiorstwo na koszt i niebezpieczeństwo sukcesorów entreprenera aż do końca roku dzierżawnego. Ten rygor tak stylizowany, nie może się ostać, bo komisya, niekrępowana względami, mogłaby sukcesorów zrujnować w ciągu kilku miesięcy, zwłaszcza że komisya nie może mieć doświadczenia w kierownictwie teatrem.

O wypełnieniu letnich miesięcy, wolnych od widowisk dramatycznych, przemilcza konkrakt. Czy niemi dowolnie może rozrządzać entreprener, bez proszenia się komisyi, nie wiadomo.

Te są główne usterki, które wydają mi się szkodliwemi. Krępują one entreprenera, odstręczają one prawdziwych miłośników sceny i oddają takową na łup prostej spekulacyi, która podejmie się wszystkiego, a niczego nie dotrzyma, która da sobie radę z zastrzeżeniami, i prowadzić będzie scenę na to tylko, byleby się obłowić. Obejść takie paragrafy będzie koniecznem, jeżeli scena ma w Krakowie egzystować, ale obchodzić je potrafi ten tylko, kto umie krętemi chodzić drogami.

ESTREICHER.

[illegible] równywanie rzeczy, któr[illegible] nie znamy, z rzeczami, których również nie znamy, przyznać jednak trzeba z respektem, że ten, co taką książkę napisał, *c'est quelqu'un*. Wdzięczni jesteśmy za wzbogacenie nią polskiego piśmiennictwa. Tekst ozdobiony kilkudziesięcioma rycinami z doskonałych rysunków wartości artystycznej i z fotografij. Wydanie zaszczyt przynosi lwowskiej drukarni p. Wł. Łozińskiego. Książka przedstawia się po europejsku.

Dział ekonomiczny.

Galic. Towarzystwo gospodarskie. Dwudzieste ósme walne zgromadzenie Rady ogólnej gal. Towarzystwa gospodarskiego, na które powołani są w myśl § 17 statutu nietylko delegaci wybrani, ale i prezesowie oddziałów, jako delegaci z urzędu, odbędzie się 3 i 4 marca b. r. we Lwowie. Program tegoż zgromadzenia jest następujący:

A) Sprawy do decyzyi delegatów należące: 1) Sprawozdanie z czynności komitetu za rok 1892. 2) Sprawozdanie z czynności oddziałów za rok 1892. 3) Sprawozdanie komisyi rachunkowej: *a)* co do zamknięcia rachunków za r. 1892; *b)* co do budżetu na r. 1893. 4) Wybór III wiceprezesa Towarzystwa w miejsce ś. p. Władysława hr. Koziebrodzkiego. 5) Wybór 6 członków komitetu w miejsce ustępujących z turnusu pp. Stanisława Brykczyńskiego, Dra Andrzeja ks. Lubomirskiego, Schellenberga Augusta i Dra Skałkowskiego Ta-

ju[illegible] stanowiło robić próby i uprosiło refer[illegible] się sprowadzeniem 4,000 sztuk krzaków porzeczkowych i agrestowych.

Wiedeń 27 lutego. Na dzisiejszy targ przypędzono wołów galicyjskich 859, węgierskich 1459, niemieckich 1561; razem 3,879 sztuk. Płacono galicyjskie 52—54, osobliwe 58, 60, 62, węgierskie 51, 56, 58 osobliwe 60—63, niemieckie 54, 58, 60, osobliwe 62—[illegible] złr. za 100 kilo mięsa.

Wilhelm Amirowicz.

Wiedeń 28 lutego. Na dzisiejszy targ dowieziono żywej [illegible]gacizny galicyjskiej 1900 sztuk. Płacono [illegible]—40—43 złr. za 100 kilo żywej wagi.

Wilhelm Amirowicz.

Telegramy własne „Czasu“.

Lwów 1 marca. Na dzisiejszem posiedzeniu Towarzystwa kredytowego ziemskiego nastąpiły wybory. Zastępcą prezesa wybrany ponownie na lat sześć Stanisław Gniewosz 59 głosami na 62 głosujących; dyrektorem na lat sześć wybrany ponownie Antoni Golejewski 55 głosami na 64 głosujących. Zastępcami dyrektorów wybrano ponownie Klemensa Dzieduszyckiego 52 głosami na 61 głosujących, zaś w miejsce Jana Drohojowskiego wybrano Stanisława Żabę 34 głosami na

[illegible] zwłaszcza Francya i Włochy.

Wiedeń 1-go marca. *Wiener Ztg* ogłasza, iż Cesarz zamianował nadzwyczajnego profesora, Dra Kazimierza Olearskiego, zwyczajnym profesorem fizyki w szkole politechnicznej we Lwowie.

Wiedeń 1 marca. Sejm uchwalił 37 głosami przeciwko 24 zmianę wiedeńskiego statutu gminnego i odrzucił 38 głosami przeciwko 25 rezolucyę Luegera, według której, sejm miał uznać za uprawnione żądanie wiedeńskiego klubu obywatelskiego o uwzględnianie tegoż klubu przy wyborach do wydziału Rady miejskiej i do innych komisyj miejskich. Sejm zgodził się na wydanie sądowi dep. Verganiego, w celu przeprowadzenia przeciwko niemu rozprawy karnej, z powodu skargi, wniesionej przeciw niemu przez Scharffa. Następnie sejm odroczono.

Wiedeń 1 marca. *Fremdenblatt* zaprzecza doniesieniu dzienników, jakoby poseł austryacki w Brazylii, Hengelmüller, przeznaczony być miał na posła w Dreznie. Hengelmüller odjeżdża do Drezna tylko jako delegat konferencyi sanitarnej.

Wiedeń 1 marca. Komunikat konsorcyum emisyjnego stwierdza, że subskrypcye onegdajsze na austryacką rentę złotą przewyższyły dziesięciokrotnie kwotę potrzebną. Konsorcyum wykonało wczoraj zastrzeżone mu prawo opcyi co do objęcia 30 milionów 4 procentowej austryackiej renty złotej.

Wiedeń 1 marca. Dzisiaj odbyło się ciagnienie losów z r. 1864. Główna wygrana padła na

[illegible] przez [illegible] systemu wyborczego.

Londyn [illegible] marca. Izba niższa obradowała nad wnioskiem [illegible]yseya i Thompsona w sprawie inicyatywy po[illegible]nego zwołania brukselskiej międzynarodowej konferencyi monetarnej. Gladstone wystąpił przeciwko wnioskowi, który też Izba odrzuciła 229 głosami przeciwko 148. Przyjęto natomiast wniosek Becketta, że Anglia nie powinna czynić żadnego kroku w sprawie ponownego zwołania konferencyi.

Zofia 1 marca. *Swoboda* otrzymuje depeszę z Tirnowa z podpisem wiceprezydenta sobrania i kilku deputowanych, w imieniu 2000 mieszkańców powiatu, donoszącą, że ludność, poruszona niepatryotyczną mową, wypowiedzianą przez metropolitę dnia 26 lutego przy obchodzie urodzin księcia, zażądała od metropolity wyjaśnienia i gwarancyi co do jego przyszłego zachowania się. Ponieważ metropolita przy dotychczasowem swem stanowisku obstawał, deputacya zmusiła go do wyjazdu do klasztoru św. Piotra i Pawła, a klucz metropolii oddała prefektowi. Ludność domaga się koniecznie złożenia metropolity.

Kalkuta 1 marca. Przybył tu statek „Cesarzowa Elżbieta.“

KURSA TELEGRAFICZNE.

Wiedeń 1 marca 2 godzina 30 min. po poł.

	złr.	ct.
Renta austryac. papier. opod.	98	95
„ srebrna „	98	65
„ 4% złota	117	85
„ 5% pap. nieop.	—	—
Akcye ban. ausst.-w.	991	—
„ kredytowe	341	40
Londyn	121	15
Napoleony	9	63
Dukaty	5	69
Marki	59	25
4% Renta węg. kor.	95	27
4% „ „ złota	116	
Losy prem. węg.	152	50
Losy tureckie	59	30

	złr.	ct.
Anglobank	159	80
Union	258	50
Bankverein	126	—
Akcye Länderbank	241	10
„ kol. Kar. Lud.	219	75
„ „ lwowsko-czerniow.	261	75
„ „ południ.	110	37
Elbethal	243	—
Nordbahn	2960	
Staatsbahn	311	25
Alpin	60	20
Akcye tytoniowe	178	
Ruble	127	50

Usposobienie giełdy: słabsze.

ODPOWIEDZIALNY REDAKTOR I WYDAWCA
Michał Chyliński.

Kurs walut i papierów wartościowych.

Kraków 1 marca.

Waluty.	płacą złr.	ct.	żądają złr.	ct.
Ruble rosyjskie papierowe za 100	127	—	128	25
Marki niemieckie za 100	59	—	59	50
20-frankówka	9	55	9	65
Dukaty cesarskie	5	65	5	75
Ruble srebrne	1	20	1	28
Papiery wartościowe. Listy zastawne za 100 złr. im. wart. oprócz kuponu bież.				
4½% galic. banku hipotecznego	100	—	101	—
5% „ „ „	101	—	101	80
5% „ „ „ z 10% prem.	109	75	110	75
4% galic. Tow. kred. ziemsk. nieokr.	96	75	—	—
4% „ „ „ „ 41 let.	95	75	—	—
4% „ „ „ „ 56 let.	95	75	96	25
4½% „ „ „ „	100	70	101	40
4½% galicyjskiego banku krajowego	100	—	101	—
6% Listy zakł. kred. ziemsk. *w likwid.*	100	50	101	50
5% Listy zast. Tow. kredyt. ziemsk. Królestwa Polsk. ser. V za 100 rubli imiennej wart., oprócz kuponu bież., w rublach i kop.	101	50	102	50

Obligacye (za 100 złr. imiennej [illegible] oprócz kuponu bież.)	płacą złr.	ct.	żądają złr.	ct.
5% galicyjskie ind[illegible]ne	105	—	—	—
4% „ propinacyjne	97	—	97	90
5% komun. gal. bank[illegible] em.	—	—	—	—
5% „ „ „ „	101	—	101	85
4% pożyczki krajow[illegible]	96	—	97	—
4½% „ „	99	75	—	—
6% „ „	103	50	—	—
4% Listy likwidac[illegible] Pol. za 100 rubli im. wart. oprócz kuponu bież., w [illegible] kop.	98	50	99	50
Akc[illegible] (za sztukę oprócz kup. bież.)				
galicyjsk. banku [illegible]	346	—	—	—
kolei Karola Ludwik[illegible]	218	50	220	50
„ lwowsko-czer[illegible]iej	257	50	260	—
Lo[illegible]				
miasta Krakowa	23	50	25	50
„ Stanisławo[illegible]	—	—	—	—
czerwonego krzy[illegible]ackie	18	75	19	50
„ „ [illegible]rskie	13	—	13	75
„ „ [illegible]ie	13	50	14	50
węg. budowy tum[illegible]ka)	7	80	8	40

Cennik lwowskiej Izby handlowej.

Lwów 28 lutego.

	płacą złr.	ct.	żądają złr.	ct.
Akcye gal. banku hipotecznego	355	—	—	—
5% listy banku hipotecznego	101	30	102	—
5% „ „ hipot. z 10% pr.	109	70	—	—
4½% „ „ „	100	20	100	90
4½% listy galic. banku kraj.	100	30	101	—
4% listy gal. Tow. kr. ziem. 41 l.	98	30	99	—
4½% „ „ „ „ „	101	—	101	70
4% „ „ „ „ „ 56 l.	96	—	96	70
Galic. obligacye indemnizacyjne	105	50	—	—
„ „ propinacyjne	96	80	97	50
4½% oblig. pożyczki kraj. gal.	100	30	101	—

Kurs giełdy warszawskiej.

Warszawa 28 lutego.

	płacą rub.	k.	żądają rub.	k.
5% listy zast. Tow. kred. ser. I	—	—	102	15
5% „ „ „ „ s. II—V	—	—	101	70
4% „ likwidacyjne Król. Pol.	—	—	99	15
5% „ zast. m. Warszawy ser. I	—	—	102	70
5% „ „ „ „ „ V	—	—	102	25

Kurs giełdy wiedeńskiej.

Wiedeń 28 lutego.

Renty	płacą złr.	ct.	żądają złr.	ct.
4 2/10% papierowa	99	15	99	35
4 2/10% srebrna	98	[illegible]	[illegible]	[illegible]
4% złota austryacka	117	[illegible]	[illegible]	[illegible]
5% papierowa austryacka	—			
4% złota węgierska	115	90	[illegible]	[illegible]
5% papierowa węgierska	—			
Obligacye				
5% indemnizacyjne galicyjskie	105	[illegible]	[illegible]	[illegible]
4% „ węgierskie	96	[illegible]	[illegible]	[illegible]
4½% pożyczki krajowej galic.	101	[illegible]	[illegible]	[illegible]
4% „ „ „	96	—	[illegible]	[illegible]
4% propinacyjne galicyjskie	96	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Listy zastawne i dłużne.				
3% dł. pr. austr. Tow. kred. 1880	117	[illegible]	[illegible]	[illegible]
3% „ „ „ „ „ 1889	115	[illegible]	[illegible]	[illegible]
5% zast. gal. Ban. hip. z 10% pr.	110	[illegible]	[illegible]	[illegible]
5% „ „ „ „	101	[illegible]	[illegible]	[illegible]
4½% „ „ „ „	100	[illegible]	[illegible]	[illegible]
4% zast. gal. Tow. kr. ziem. 41 l.	95	[illegible]	[illegible]	[illegible]
4½% „ „ „ „ „	101	[illegible]	[illegible]	[illegible]
4% „ „ „ „ „ 56 l.	95	[illegible]	[illegible]	[illegible]
4½% zast. gal. banku kraj.	100	[illegible]	[illegible]	[illegible]
4% austro-węg. banku	100	[illegible]	[illegible]	[illegible]
4% dłużne prem. węg. bank. hip.	133	[illegible]	[illegible]	[illegible]

Priorytety	płacą złr.	ct.	żądają złr.	ct.
4% kolei północnej Ferdynanda	100	25	101	25
4% „ Koszyce-Bogumin	97	20	98	—
4% „ Lwów-Czern. opodat.	89	50	90	50
4% „ „ nieopod.	96	75	97	75
3% „ południowej	155	40	156	20
4% „ węgiersko-galicyjskiej	96	55	97	55
Akcye				
anglo-austryack. banku 120 złr.	159	90	160	50
wiedeńsk. banku związk. 100 „	126	75	127	75
austr. zakł. kred. ziem. 80 „	411	—	412	50
aust. z. kr. dla han. i przem. 160 „	338	50	3 9	25
węg. banku kredytow. 200 „	397	—	398	—
galic. banku hipoteczn. 200 „	355	—	375	—
austr. ban. dla krajów kor. 200 „	243	20	244	
austro-węgiersk. banku 600 „	992	—	993	—
Unionbanku 200 „	257	50	258	50
kolei Albrechta 200 „	96	—	97	—
„ Alfölda 200 „	—	—	—	—
„ północ. Ferdynad. 1050 „	2935		2955	
„ Karola Ludwika 210 „	219	60	220	20
„ Koszyce Bogumin 200 „	191	—	192	—
„ Lwow.-Czerniow. 200 „	260	75	261	25
„ państwowej 200 „	312	75	313	50
„ południowej 200 „	111	25	111	75
„ węgier.-galicyjskiej 200 „	206	—	206	75
„ węg. półn.-wschod. 200 „	203	75	204	50

	płacą złr.	ct.	żądają złr.	ct.
górnicze Alpine Montan 100 złr.	58	70	59	30
tureck. Tow. tytoniow. 200 fr.	178	—	178	50
Losy				
państwowe z r. 1854 po 250 złr.	147	50	148	50
„ „ 1860 „ 500 „	149	—	149	80
„ „ 1860 „ 100 „	169	—	169	50
„ „ 1864 „ 100 „	—	—	—	—
węg. prem. z r. 1870 „ 100 „	153	—	154	—
„ regul. Cisy	144	75	145	75
austr. regul. Dunaju	131	—	132	—
miasta Wiednia z r. 1874	175	50	176	—
serbskie 100 frankowe	41	60	42	20
tureckie	49	90	50	10
węg. budowy tumu (Bazylika)	—	—	—	—
kredytowe z r. 1858	196	—	197	—
miasta Krakowa	25	—	26	—
czerwonego krzyża austryackie	18	75	19	25
„ „ węgierskie	—	—	—	—
Rudolfa	25	—	26	—
miasta Stanisławowa	—	—	—	—
Waluty.				
Dukaty cesarskie	5	69	5	71
20-frankówki	9	64	9	65
Funty szterlingi angielskie	12	09	12	12
Marki niemieckie	59	27	59	32
Ruble papierowe	128	—	129	—

Ossian.
(1848.)

Es streicht der Wind, so rauh und kalt
Durch [illegible] wolken Klüften;
Es braust der Forst, es rauscht der Wald,
Es bricht der Fels, der Donner hallt
In nebelschweren Lüften.

Auf [illegible], unbesuchten Höh'n;
Da sitzt der blinde Sänger;
Er [illegible] im Ruinenbereich,
Das Haupt umweht vom wilden Föhn
[illegible] bang und immer bänger.

Auf goldner Harfe ruht die Hand;
Die Saiten sich nimmer [illegible];
[illegible]
Er greift [illegible] in den Saiten Band,
Und [illegible] hinaus ins Grauen.

*   *
*

Wo seid ihr hin, ihr Helden alter Zeiten,
Wo [illegible] Fingal, du mein Cuchullin?
[illegible] in fernen Länder ziehn;
[illegible] zu [illegible];
Ihr floht daher von Lora's Nebelhöhn;
Malvina, du auch [illegible] und bist du auch? —
Doch nein, ich fühle [illegible] stehn! —
Und still umgibt [illegible] mich der Einsamkeit [illegible].
[illegible]
[illegible] mit [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] mit [illegible]
[illegible]
[illegible] alle [illegible]
[illegible]
[illegible] Einsamkeit [illegible]
[illegible] Tod den Tröster [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Luft mit [illegible]
[illegible] vom Cromla donnernd [illegible]
Wie von der [illegible] dumpfen [illegible]
[illegible]
Wie von den Geistern [illegible]
Und flüstern [illegible] durch des Nebels [illegible]
[illegible] zu mir her.

[illegible]
[illegible] Wolkenschwingen —
[illegible] —
[illegible]
[illegible] —
[illegible] —
[illegible] —
[illegible] —
[illegible] nicht ihr Söhne
[illegible] Fingal — Barden —
[illegible] Walhallas [illegible] —
[illegible] — [illegible] —

* * *

[illegible] Grüßt, die [illegible]
[illegible] ist verklungen
[illegible]
[illegible]
Ossian — [illegible] entsprungen.

Liebesleid und Liebeslust.

23.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

24.

[illegible]

[illegible]

Als einstens ich ein Kind noch war; –
O seelenvolle Zeiten!
Wie sah ich da die Welt so klar,
Im Lichte vorbei mir gleiten,

Da war in jedem Hauche ein Träumen,
Für mich so voller Leben;
Der Duft, der Hain, die Wolkensäume
Thät alle wonnig mich umgeben.

Der Sonne Feuer und den vollen Schein
Konnt mich zur Lust entzücken,
Das bunte Feld, den weiten Hain
Konnt freudig mich durchzücken.

In jeder Blume meinte ich
Ein Gottbild zu ersehen;
Beim Gesäusel durch die Bäume auch
Fühlt ich der Gottheit Wehen. –

Verschwunden ist das Feenland,
Die Frucht ihr Spiel getrieben,
Von meinem ganzen Hoffen
Ist nichts als Schmerz geblieben.

Einem Schwane gleichen wir.
Küsten glatt und Sterne und über
Können nicht das wahre Leben
Das in seinem Innern strebt.
Schnelle Winde,
Von den Wellchen
Aufgewacht es
Treiben sich umher hin und her.
Brausend schäumet es,
Rauschend hüpfet es,
Fliehend Kreisen,
Schleier schwingen,
Stürme klingen,
Und der Schwan von dunkler Weise
Nimmt die Runde Schwellen flieg,
Die in ewig gleichem Zug,
Ohne Wanken
Weiter eilen. — —
Doch wird wenn das Leben endet
Verschwunden, – springt ein neues Quellen
Auch in wahrem innersten Wellen

Zaubern da die flüchtigen Lieder;
Und ein jammerndes zerstörtes
Herz sein Leben aufgezehrt.
Wenn, gleich einem Sterbenden, kein
Ihm Leben,
Ohne Wehen
Liegt nutzlos da der Schein.
Was mag nun an ihm ~~[illegible]~~ noch deuten
Wenn auch ihm das Leben nichts bedeuten;
Geht im Weg' wo jeder doch —
Ging es mit ihm ins Dunkel flog.

25.

Rothe Rosen sah ich blühen
Und ich pflückte sie mit Lust,
Drückte sie voll Lieb' und Wonne
Innig an die warme Brust.

Und ich schaut' mit hellen Blicken
Über die beblümte Au
Sah, da leuchtete gar lieblich
Mir ein Veilchen himmelblau.

Rothe Rosen, blaue Veilchen
Haben elend mich gemacht,
Haben mich um meine Ruhe
Um mein Lebensglück gebracht.

26.

Wie gerne wollt' ich ein Krieger sein,
Ihr wollt' ich lieben und sie dann schützen,
Für sie mein Herzensblut verspritzen,
Für sie dem Tod' entgegenstürmen,
Mit meinem Leib' mein Kleinod schirmen,
Für sie dem Tod' mich freudig weihen;
Wie gerne wollt' ich ein Krieger sein.

Wie gerne wollt' ich ein Bettler sein,
Vor ihrer Thür' wollt' ich dann stehen,
Um Mitleid für mich Armen flehen,
Und wenn sie milde mich beschenkte
Auf mich ihr blaues Auge lenkte,
Da strömte auf mein Haupt, so rein;
Wie gerne wollt' ich ein Bettler sein.

Wie gerne wollt' ich ein Sänger sein,
Wie wollt' ich bei den Zitherklängen
Von meinem tiefen Schmerze ihr singen
Von meiner Qual, die mich verzehrt,
Vom Liebesglück, das mich begehrt,
Vom hoffnungslosen Liebespein;
Wie gerne wollt' ich ein Sänger sein.

27.

Ich träumte heut so lieblich
Von dir o Liebchen mein
Und wehmuthsvolle Wonne
Drang in das Herz mir ein.

Du sahst auch mich so freundlich
Mit deinem hellen Blick'
Und meinen Busen füllte
Ein unbeschreiblich's Glück.

Ich sank auf meine Knie
Mir selber nicht bewußt
Das Herz schwoll mir so ~~heftig~~ mächtig
Von Liebesleid und Lust.

Da zuckt' vom Himmel plötzlich
Ein greller Blitzesstrahl herab,
Zerteilte und düstre Donner grollten
Ein ferner Widerhall.

Ich blickte auf – ringsum dunkel,
[illegible] sternenlose Nacht,
Ich war vom Liebestraume
Zur Wirklichkeit erwacht.

Ich denke oft mit Schmerzen
An jenen Traum zurück,
Mit ihm zugleich entschwunden
Ist all mein Lebensglück.

An die Fantasie.

Traumbild meiner Fantasie,
Das die Brust mir sanft bewegt
Stille Lust ins Herz mir legt
Balsam meinen Wunden bringt,
~~[illegible]~~
Traumbild meiner Fantasie;

Du, nur du, verläßt mich nie
Wenn auch Schmerz die Brust mir hebt,
Wenn in Qual mein Herz auch bebt,
Wehmuthschwärmend mich umschwebt,
Du, nur du, verläßt mich nie.

J. [illegible]

